

సాహిత్య
మధనం

సాహిత్య
ప్రసానం
సెప్టెంబర్ - 2008

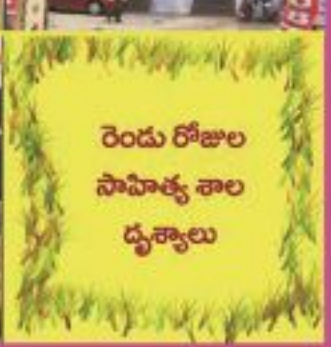
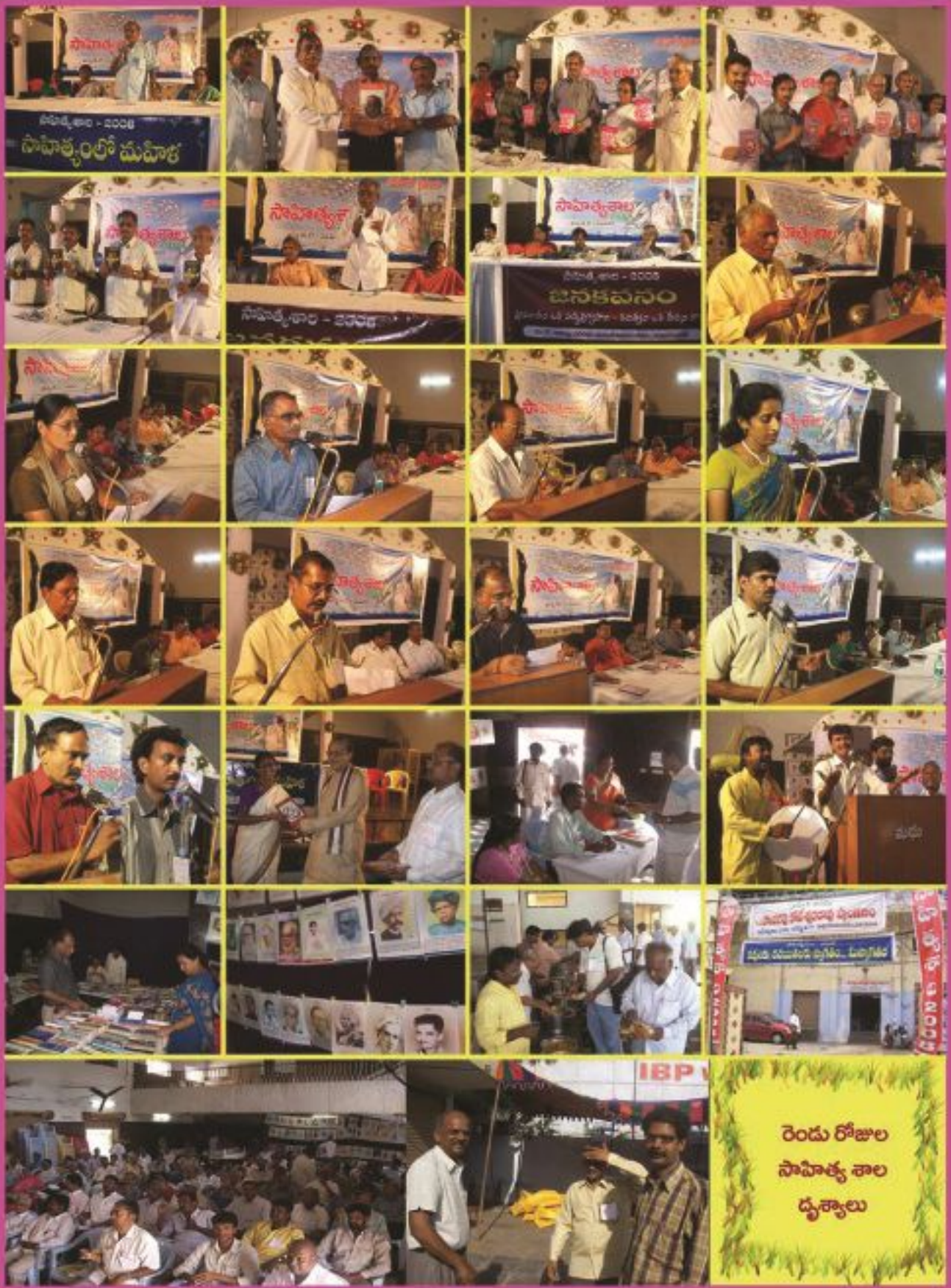
వెల రూ. 10

మౌన
సంభాషణ

సాహితీ స్రవంతి

మలి అడుగు

సాహితీ ప్రపంచం గతంలో రాష్ట్రంలో పలు చోట్ల సాహిత్యశాలలు నిర్వహించింది. ఒక సాహిత్య వాతావరణం ఏర్పరచడంలో అవి కీలక భూమిక పోషించాయి. పలువురు సాహితీ వేత్తలు తమ సహకారాన్ని అందించి ఆ కృషిని ఫలవంతం చేశారు. నిరంతరంగా సాగిన ఆ క్రమం తర్వాత ప్రస్తుతం విజయవాడలో ఆగస్టు 16, 17 తేదీలలో సాహిత్యశాల నిర్వహించి రెండో దశకు శ్రీకారం చుట్టింది. ఈ సారికూడా సాహితీవేత్తల తోడ్పాటు అభినందనీయంగా ఉంది. ఈ విధమైన సాహిత్య చర్చలు సమగ్ర అవగాహనకు దోహదం చేస్తాయని అందరూ అంగీకరిస్తున్నారు. తెలుగు సాహిత్యంలో పురోగామి సాహిత్యధోరణుల మధ్య సమన్వయం ఆవశ్యకతను ఈ సాహిత్యశాల ఆకాంక్షించింది. ఈ మధ్యకాలంలో వివిధ సాహిత్య శీర్షికలలో, పత్రికలలో జరుగుతున్న చర్చకు ఇది ప్రతిఫలనంగా భావించాలి. రచయితల మధ్య సమన్వయానికి ఇలాంటి వేదికలు తోడ్పడతాయి. అవగాహనను వృద్ధిచేసుకోవడానికి, సమగ్ర దృష్టితో సృజన చేయడానికి ఉపకరిస్తాయి. రచయితల సమిష్టి కృషికి కూడా ఈ ప్రయత్నాలు దారులు వేస్తాయి. వర్తమాన కాలంలో ప్రపంచీకరణ ప్రభావంతో ప్రజా జీవితం అతలాకుతలం అవుతున్న పరిస్థితులను, పరిణామాలను మరింత శక్తివంతంగా, సమర్థంగా ఆవిష్కరించడానికి ఇదే స్ఫూర్తితో రచయితలు కృషిచేయాలి.

ముఖచిత్రకారుడు : జె. వెంకటేష్
కథల బొమ్మలు : చంద్ర, శివాజీ

ఈ సంచికలో...

మెర్రీ మెర్రీ గో అరౌండ్ (కథ)	2
కవితలు	6
కథల మాంత్రికుడు 'దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం'	7
వేతన వ్యవస్థ (కథ)	9
కవితలు	13
నాగభైరవ సాహిత్య ప్రతిబింబం	
"కవితా కదంబం"	14
కవితలు	16
విషకౌగిలి (కథ)	17
కవితలు	20
పథేర్ పాంచాలీ	21
నవతరం (కథ)	23
మౌన సంభాషణ	27
భాషావగాహనకు సోపానం వ్యాకరణం	29
చలం సాహిత్య సందర్శనం	32
విజయవాడలో సాహిత్యశాల	37
కొత్త పుస్తకాలు	40
డైరీ	42

సంపాదకవర్గం

తెలకపల్లి రవి (సంపాదకుడు)

కె.ఆనందాచారి

ఎ.సత్యభాస్కర్

వొరప్రసాద్

ఎం.నరహరి

కె. లక్ష్మయ్య, మేనేజర్

చిరునామా

సాహిత్య ప్రస్థానం

1-1-187/1/2,

వివేకనగర్, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-500 020

ఫోన్లు : 27660013, 27635136,

ఇ.మెయిల్ : Prasthanam_ss@yahoo.co.in

మెర్రీ మెర్రీ గో అరౌండ్

మొబైల్ రింగయింది.
 శ్రీహర్ష ఎగురుకుంటూ వెళ్ళి
 మొబైల్ ను మురిపెంగా చూసి
 దాని మీద ఓ కిస్సిచ్చి స్టయిల్ గా
 'హలో' అన్నాడు.

కోటమర్తి రాధా హిమబిందు

“హలో”

“ఆఁ... చెప్పండి”

“ఈజిట్ 9044123456”

“య్యా”

“మీ పది రూపాయలు నా దగ్గర వున్నాయి”

“అవునా”

“ఎస్... మీ పది రూపాయలు తీసుకుంటారా..”

“వద్దలండి” ముసిముసిగా నవ్వాడు శ్రీహర్ష... కట్ చేశాడు అవతలతను...”

శ్రీహర్ష బాగా నవ్వుకున్నాడు... మంగళవారం రోజు ఓ పది రూపాయల మీద మొబైల్ నెంబర్ రాసి ఫ్యాన్సీ షాపులో యిచ్చి ఓ డైరీ మిల్క్ చాక్లెట్ కొనుక్కున్నాడు. అంతే.. ఆ పది రూపాయలు చేతులు మారుతున్న కొద్దీ ఫోన్లు... ఏదో ఉబుసుపోక మొబైల్ నెంబరు పది రూపాయల మీద రాశాడే కాని విషయం యిలా తిరుగుతుందనుకోలేదు... యిద్దరు ముగ్గురు ఫోన్లు చేసి 'మీ పది రూపాయలు మా దగ్గరే వుంది' అని అంటుంటే డ్రెల్లింగ్ గా ఫీలయ్యాడు. 'మీ దగ్గరే వుంచుకోండి. ప్రస్తుతానికి అది మీదే గదా' అంటూ చిలిపిగా సమాధానాలు యిచ్చాడు కూడా...

శ్రీహర్ష యింటర్ తర్వాత ఎయిర్ క్రాఫ్ట్ మెయింటెనెన్స్ యింజనీరింగ్ చేస్తున్నాడు. హైదరాబాద్ లో పేయింగ్ గెస్ట్ ఎకామడేషన్ లో వుంటున్నాడు.

మొబైల్ మ్రోగింది

“హలో”

“దిసీజ్ 9044123456”

“య్యా”

“మీ పది రూపాయలు నా చేతిలో వున్నాయి”

“అవునా” నవ్వాడు శ్రీహర్ష
 మీరేం చేస్తున్నారు? చదువుకుంటున్నారా? ఉద్యోగం చేస్తున్నారా?
 “ఏదో ఒకటి లెండి... ఎందుకు?”
 “చదువుకుంటున్నారనుకుంటున్నాను... మీ కాన్సెప్ట్ నాకు
 సచ్చింది”

“కాన్సెప్ట్?”
 “య్యా... యిలా ఎంతో మంది పరిచయం అవుతారు...
 ఫ్రెండ్షిప్ చేసుకోవచ్చు... మై నేమ్ ఈజ్ కొండపల్లి రాఘవ సంతోష్...
 స్టేట్స్ నుండి ఈ మధ్యే వచ్చాను. సాఫ్ట్వేర్ యింజనీర్గా వర్క్ చేస్తున్నాను.”
 “ఐసీ”
 “ప్లీజ్... వన్ సెకన్... నా బెస్ట్ ఫ్రెండ్స్ ని యింకో ముగ్గుర్ని
 పరిచయం చేస్తున్నాను... శ్రీకాంత్, ఈశ్వర్, రాజ్ కుమార్” వాళ్ళు మీతో
 మాట్లాడతారు.”
 “ఒకే”

అలా వాళ్ళందరితో మాట్లాడుతుంటే చాలా
 సంతోషంగా మరెంతో సరదాగా అనిపించింది శ్రీహర్షకు.

...
 అలా అలా సాగిపోతుంది పది రూపాయల
 మీది మొబైల్ నెంబరు వ్యవహారం ఎంతో మంది పది
 రూపాయల మీద నెంబరు చూసి ఫోన్లు చేస్తున్నారు.
 పరిచయం చేసుకుంటున్నారు. అలా కొన్ని రోజులు
 బాగానే వుందిగాని రోజులు గడుస్తున్నా కొద్ది ఫోన్ల
 తాకిడి విపరీతమైంది.

మొబైల్ వ్రాగింది... శ్రద్ధగా
 చదువుకుంటున్న శ్రీహర్షకు అంతరాయం కల్గింది. చిరాగ్గా
 మొబైల్ వైపు చూశాడు.

“మాట్లాడరాదయ్యా... నువ్వేగా మొబైల్
 నెంబరు యిచ్చింది” కిసుకగా చూస్తున్నట్లున్న మొబైల్ ను విసురుగా
 చేతిలోకి తీసుకున్నాడు.

“హలో”
 “ఈజిట్ నైన్ జీరో ఫోర్ ఫోర్”
 “12346... అదే నెంబరు... చిరాగ్గా అన్నాడు.
 “మీ పది రూపాయలు...”
 “మీ దగ్గర వుంది అని చెప్పబోతున్నారు అవునా..
 వుండనీయండి” విసుగ్గా అన్నాడు.

“నువ్వు స్టూడెంటువా..”
 “అ...వు...ను... తర్వాత మీ ప్రశ్నకు సమాధానం కూడా
 చెబుతున్నాను... వినండి... నేను ఎ..ఎం.ఎ..ఇ.. సెకండ్ ఇయర్
 చదువుతున్నాను..”
 “నేనేదో సరదాగా మాట్లాడదామనుకుంటే ఆ
 చిరాకేమిటయ్యా...”

“చిరాకేం లేదు... మీ పేరేంటి? ఏం చేస్తుంటారు?”
 “నా పేరు వీరభద్రుడు... ఎస్.ఐ.గా పనిచేస్తున్నాను...”
 అంతే... శ్రీహర్ష మొబైల్ ఆఫ్ చేసి మరుసెకనులోనే స్విచ్చాఫ్
 చేశాడు. ఒక రోజంతా అలాగే వుంచాడు కూడా..

తెల్లవారి ఎర్రీ అవర్సలోనే తల్లిని అడిగాడు... ‘నాన్నా నువ్వు
 నిన్న నాకేమైనా ఫోను చేశావా’ అని...
 “లేదురా... ఎందుకు?”
 “ఏం లేదులేమా... మళ్ళీ చేస్తాలే... కాలేజీ టైములు ఉంది”

“సరే..”
 బాత్ రూంలోకి వెళ్ళబోతున్న శ్రీహర్ష మొబైల్ మ్రోగుతుంటే
 క్షణకాలం ఆగిపోయాడు. కోపంగా బాత్ రూంలోకి దూరి తలుపులు
 బిగించుకున్నాడు.. రెడీ అయినంతసేపు మొబైల్ అలా మ్రోగుతుంటే చిరాగ్గా
 ఫీలయ్యాడు... ‘ఘా’ వేసుకొని బుక్స్ చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. ఆ తర్వాత
 మొత్తుకుంటున్న మొబైల్ దగ్గరికి వచ్చాడు.. పక్కం బిగించి కోపంగా
 చూశాడు... ‘నీకంటే నేను మొండి’ అన్న పద్ధతిలో అలుపెరుగని వీరునిలా
 మొబైల్ రింగవుతుంటే బలవంతంగా సహనం తెచ్చుకుంటూ ‘హలో’
 అన్నాడు...

“హలో” అవతల నుండి వాయిస్.
 “9044123456... కరెక్ట్ నెంబర్ కే ఫోను చేశారు.. చెప్పండి”
 చిరాగ్గా అన్నాడు శ్రీహర్ష..

“బాబూ” నా పేరు అనంతరామశర్మ..”
 “ఓహో... పురోహితులా...”

“కాదు బాబూ... ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో వుండి
 రిటైరయ్యాను... సరిగ్గా విన్సిస్తుందా!”

“అ.. అ.. చక్కగా విన్సిస్తుంది... చెప్పండి..”
 “నీ పది రూపాయలు నా దగ్గర వున్నాయి...
 నెంబరు చూశాను... ఏంటి నాయనా.. అలా నెంబరు
 వేశారు. గుండెలో చిల్లిగాని... లేదా ముందు ముందు
 చదువుకోలేని పరిస్థితిగాని... దుస్థితిగానీ వుందా? ఎవరైనా
 సహాయ సహకారాలు అందించాలని యిలా ఐడియా
 చేశావా? యిప్పటి తరానికి యిలాంటి తెలివి ఎక్కువ
 గదా... ఫర్వాలేదు మొహమాట పడకుండా చెప్పు బాబూ...
 నాచేతనైనంత సహాయం నేను చేస్తాను.”

అతను యింకా ఏదో మాట్లాడతాడని శ్రీహర్షకు
 తెలుగుబట్టి మొబైల్ ను కసిగా ఆఫ్ చేసి మరింత చిరాగ్గా స్విచ్చాఫ్ చేశాడు.
 ...
 ఆ రాత్రి తన వేదన అంతా తల్లితో చెప్పుకున్నాడు... తల్లి
 అర్థం చేసుకుని సలహా యిస్తుండేమో అని అనుకుంటే పది చివాట్లైనంది.
 “అసలేందుకిలా నెంబరు వేశావు? హాయిగా నీ చదువేదో నువ్వు
 చదువుకొని నీ పనేదో నువ్వు చూసుకునే దానికి? అసలే హైదరాబాద్ లో
 బాంబు బ్లాస్టులు అని... భయంతో వణికి చస్తున్నాం... ఈ మొబైల్స్ చేయబట్టి
 అన్నీ అతి తేలిగ్గా కనుక్కోగలుగుతున్నారు... ఈ పది రూపాయలు అలాంటి
 వాళ్ళ చేతిలో పడిందనుకో... పనికిరాని తీగ అయినా లాగుతారు... అవసరం
 లేకున్నా దొంకంతా కదులుతుంది.”
 “అమ్మా”... బేలగా పిలిచాడు శ్రీహర్ష.. తల్లి మనసు
 కరిగిపోయింది.
 “ఈ విషయం మీ నాన్నగారికి తెలిస్తే చంపేస్తారు...”
 “యింకోసారి యిలా చేయను చెప్పకమ్మా ప్లీజ్... యిప్పుడు
 నేనేం చేయాలో చెప్పమ్మా ప్లీజ్...” దీనంగా అడిగాడు.
 “ఒక పని చెయ్..”
 “ఏంటమ్మా..”
 “ఈసారి ఎవరన్నా ఫోను చేయగానే ఎక్కడ వున్నారో అడిగివెళ్ళి
 ఆ పది రూపాయలు తెచ్చుకో... పీడా వదిలిపోతుంది” చిరాగ్గా అంది తల్లి...
 “ధాంక్యూ అమ్మా... ధాంక్యూ వెరీమచ్”

“త్వరగా కానీయ్... మళ్ళీ ఊళ్ళు దాటిపోతే కష్టం. అప్పుడు మేం యిద్దరం కూడా ప్రయత్నించాల్సి వస్తుంది.”

“అయ్యో... అలా అవదులేమ్మా.. ఉంటానమ్మా మరి... బై...”

“అఁ బై... జాగ్రత్త నాన్నా”

“అలాగే అమ్మా...”

అది మొదలు ఎప్పుడు ఫోను వస్తుందా అని ఎదురు చూడసాగాడు శ్రీహర్ష... నాలుగు రోజులు ఎలాంటి ఫోన్లు రాలేదు... తానేమీ చేయలేక మొబైల్ ను ఎన్నోసార్లు కసిగా చూశాడు.. మరి ఆ ఫలితమో ఏమో గాని ఐదో రోజు మొబైల్ రింగుతు సాగింది.

అవతల నుండి పాత ప్రశ్నలే... యివతల నుండి పాత జవాబులే... “నాకా పది రూపాయలు అవసరం వుందండీ!... ప్లీజ్... మీరు ఎక్కడ వున్నారో చెబితే నేను వచ్చి తీసుకుంటాను. ఎంటండీ... అఁ... అఁ ... ఓకే... యిప్పుడు కాలేజీకి వెళ్ళాలి... సాయంత్రం వస్తాను.. సరే... థాంక్యూ సార్...”

“అది సరే... బొత్తిగా తెలివిలేదేమయ్యా నీకు... నేనెవరో నీకేలా తెలుస్తుంది?”

“అవును... నిజమే... టెన్షన్ లో బుర్ర పనిచేయలేదు గానీ నేను చాలా యింటిలిజెంట్ ని సార్.. మొన్న ఫస్టియర్ లో యిండియాలో పదిహేనో ర్యాంక్ వచ్చింది.”

“అచ్చా... గ్రేట్...”

“గ్రేట్.. ఈగోలతో యిలా తయారయ్యాను... చెప్పండి సార్ మీ గురించి.”

“నా పేరు విద్యాసాగర్ రావు.. గ్రీన్ కలర్ టీ షర్టు వేసుకుంటాను. హుస్సేన్ సాగర్ ని చూస్తూ బెంచీ మీద కూర్చుని వుంటాను. సాయంత్రం వేళల్లో అక్కడ అలా గడపడం నాకిష్టం...”

“ఓకే.. సార్.. థాంక్యూ..”

కాలేజీ నుండి మూడు బస్లు మారి సాయంత్రానికి అతను చెప్పిన టైమ్ కు హుస్సేన్ సాగర్ దగ్గరకు వెళ్ళాడు శ్రీహర్ష... అక్కడ ఐదారుగురు గ్రీన్ కలర్ షర్ట్ వేసుకున్న వాళ్ళు కనిపిస్తే అడిగాడు. వాళ్ళు ‘నో’ అనేసరికి కళ్ళు బైర్లు కమ్మాయి. మళ్ళీ మూడు బస్లు మారి వెనక్కి వెళ్ళాలి. రాత్రికి చాలా చదువుకునేది వుంది. పైగా తెగ నీరసం... చాలాసేపు ప్రయత్నాలు చేసి విసిగిపోయి తిరిగి వచ్చేశాడు...

తెలవారుతూనే ఫోను.

“ఎంటయ్యా నిన్ను రాలేదు?”

“అదేంటి సార్ వచ్చాను” అంటూ తన గోడు చెప్పుకున్నాడు.

“పోనీ ఒక పని చేస్తావా? సాయంత్రం బిర్లా మందిర్ కు వెళ్ళేది ఉంది. అక్కడకి రాగలవా? మార్నింగ్ యింట్లోనే వుంటాను గానీ నీకు కాలేజీ గదా...”

“బిర్లామందిర్ కు వస్తాను సార్... మీరు తప్పక వస్తారు గదా” ఉత్సాహంగా అన్నాడు శ్రీహర్ష..”

“ఘ్యార్... ఆ నేను గులాబీ రంగు మీద తెల్లచారలతో వున్న ఫుల్ షర్ట్ వేసుకుంటాను.”

“ఒకే సార్...”

సాయంత్రానికల్లా బిర్లామందిర్ కి వెళ్ళాడు... ఆ జనంలో ఈ విద్యాసాగర్ రావు ఎవ్వరో? అతను చెప్పిన కలర్ షర్ట్ వేసుకున్న వాళ్ళను పరిశీలించి అడిగాడు.

“నో” అని సమాధానం... మళ్ళీ మూడు బస్లు మారి వెనక్కి వచ్చాడు. ఆ రాత్రి ఎంతకూ నిద్ర పట్టలేదు. తనతో పాటు చదువుతున్న రాహుల్, యశ్వంత్, ప్రశాంత్, రాఘవ, పృథ్వీ, ఆదిత్యా, ప్రణవ్... వీళ్ళతో ఈ విషయంలో మాట్లాడి యింకేదైనా ఐడియా తీసుకుందామా అని క్షణకాలం అన్వించింది. మరుక్షణమే వద్దు అని ఖచ్చితంగా అనుకున్నాడు. ఇందులో ఎవరేం చేయలేరు... విషయం అంతా తలా ఒకవైపుకు లాగి తన ప్రయోగం లేకుండానే చేయి దాటిపోయి మరోలా అయితే మరింత ప్రమాదం.

మొబైల్ మ్రోగింది. పరుగెత్తి అబగా అందుకున్నాడు.

“హలో”

“ఆ... బాబూ... నేను అసంతరామశర్మను.. అన్నాడోసారి...”

“ఆ...ఆ... గుర్తొచ్చారు సార్... మిమ్మల్ని పురోహితులా అని అడిగాను.. అన్నాడు అన్న దానికి యిప్పుడు క్షమించమని కోరుతున్నాను.”

“అయ్యో... భలేవాడివే బాబూ... విలువైన పదవితోనే పోల్చావు తప్పేముంది. అయినా నేటి తరంలో చాలా మార్పు వచ్చింది.

వంశపారంపర్యంగా వచ్చే ఆ వృత్తిని వదులుకుని ఏవేవో ఉద్యోగాలు అంటూ వెతుక్కుంటూ శ్రమిస్తున్నాను.. అన్నట్టు నేను కూడా సరస్వతి దేవి ఆలయం కట్టిస్తున్నాను.. అంటే పూర్తిగా నా డబ్బుతోనే అనిగాడు.. చందాలు అడిగి...”

“సరే... వుంటానండీ!”

“ఆ.. బాబూ అసలు విషయం మర్చిపోయి పనేదో మాట్లాడుతున్నాను... ఆ రోజు ఫోను కట్ అయినట్లుంది.”

“కాదు... నేనే కట్ చేశాను...” పళ్ళ బిగువున గొబుక్కున్నాడు శ్రీహర్ష “నీ నెంబర్ లోడు చేసుకున్నాను నాయనా... ఆ... యిప్పుడు చెప్పు... నీ సమస్య ఏంటి?”

“నా సమస్య నా పది రూపాయలు నాకు చేరితే చాలు...” మనసులో అనుకున్నాడు.

“బాబూ లైన్ లో వున్నావా... మళ్ళీ కట్ అయిందా ఏంటి?”

“లేదండీ లైనులోనే వున్నాను చెప్పండి”

“మా ఊళ్ళో అంతో యంతో చదువుకుని ఏ ఉద్యోగాలు రాక బజార్లు పట్టుకుని తిరిగే ఓ ఆరుగురు గ్రూపుగా ఏర్పడి “మీ సేవ” అనే ఓ సంస్థని ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు... రెండు మూడు మంచి పనులు కూడా చేశాడు. అలాగే నీకూ సహకరిస్తారు... నీ గురించి వివరంగా చెప్పు బాబూ...”

“నా గురించి చెప్పేది ఏం లేదండీ...” చిరాగ్గా అన్నాడు శ్రీహర్ష

“ఎందుకంత చిరాకు బాబూ... ఈ వయసులో అంత చిరాకు మంచిది గాదు... నువ్వు ‘యోగా’ చేస్తుంటావా?”

“చేయనండీ... నాకు చదువుకోవటానికే సమయం సరిపోవడం లేదు”

“అయ్యో... నేను యోగా గురించి చెప్తాను. చాలా సింపుల్ ఆనవాలు నాలుగు చెప్తాను. చేస్తావా! మెంటల్ గా చాలా ప్రశాంతంగా వుంటుంది. ఫిజికల్ గా హెల్తీగా వుంటుంది.”

శ్రీహర్ష అసహనంగా అటూ ఇటూ చూశాడు.

“అఁ... బాబూ లైనులో వున్నావా... యిదిగో నేను యింతకు క్రితం చెప్పానే...”

“మీ సేవ’ అనే సంస్థ గురించి... అతను వచ్చాడు. నీతో మాట్లాడతాడట...”

“ఆ... యిప్పుండి...”

“హలో”

“ఆ హలో.. చెప్పండి”
 “మైనేమ్ ఈజ్ స్పెక్టింగ్”
 “వ్యాట్”
 “అదే... నా పేరు నాగరాజు. అనంతరామశర్మగారు మీ గురించి చెప్పారు. అసలు మీ ప్రాబ్లం ఏమిటి?”
 “నాకేం ప్రాబ్లం లేదు.. నువ్వు హాయిగా ఏ అడవులు పట్టుకునో తిరగక ‘మీసేవ’ ‘మాసేవ’ అంటూ ఈ బిల్డ్స్ ఎందుకు చెప్పు? అనంతరామశర్మగారు మంచి సహాయ సహకారాలు అందించే వ్యక్తిలా అనిస్తున్నారు” గౌరవనీయులయిన వారికి ఆ మాటలో ఈ మాటలో చెప్పి యిలా కేసులేవో సంపాదించుకోవాలని ప్రయత్నించకండి” పాపం చాలా ఘోసు బిల్లు అయివుంటుంది. మీదిగా గూ సెల్ ఫోన్లు ఎంతసేపయినా మాట్లాడగలరు. యిదిగో యిప్పుడు నేను మాట్లాడుతున్నానే.. అలా అంటూ మొబైలు ఆఫ్ చేసి ఏకంగా స్విచ్ఛాఫ్ చేశాను.
 అరగంట తర్వాత మొబైలు ఆన్ చేశాడు. ఓ యిరవై మిస్డ్ కాల్స్ వున్నాయ్. ఎవరా అనుకునే లోపే మొబైలు మొత్తుకుంది.
 “హలో”
 “ఆ.. బాబూ... నువ్వు వచ్చావా?” అడిగాడు విద్యాసాగర్ రావు. “వచ్చాను సార్ ... రెండు గంటలు మీకోసం చూశాను... చాలామందిని అడిగాను కూడా”.
 “సారీ బాబూ.. ప్రోగ్రాం క్యాన్సిల్ అయింది. పెళ్ళివుంటే అతిగా. బిల్లుమందిర్ కు రాలేదు.. నీకు ఘోసు చేయటం మర్చి పోయాను”
 తలపట్టుకున్నాడు శ్రీహర్ష.
 “మరేం చేద్దాం”.
 “సందే మీ యింటికి వస్తాసార్..”
 “సందే ఊళ్లో వుండటం లేదు బాబూ... అయినా ఎందుకీ పది రూపాయలపై నీకంత యిష్టం?”
 “యిష్టమా... పాదా” అంటూ విషయం అంతా టూకీగా చెప్పాడు శ్రీహర్ష
 “అవునా... అయితే నేనివ్వను” అన్నాడు విద్యాసాగర్ రావు
 “సార్”
 “నాప్రపోజల్ కి ఒప్పుకుంటే యిస్తా”..
 “ప్రపోజలా? ఏంటి? చెప్పండి”
 “నాకో ఐదువందల రూపాయలు యిస్తే దాన్ని నీకిస్తాను”.
 “ఐదువందల రూపాయలా? అమ్మా... నా దగ్గర ఎక్కడ వుంటాయి సార్.. నేను స్టూడెంటుని”.
 “ఆ స్టూడెంటు ఈ కొంటెపని చేయలేదా? అలాగే యివ్వాలి”.
 “సార్... అద్దే.. తిండి.. మిగతా ఖర్చులు అన్ని కలిపి నెలకు నాలుగువేలదాకా అవుతాయి. అందునా లెక్క రాసి యింటికి వెళ్ళినప్పుడు చూపిస్తుంటాను. యిప్పుడు ఐదువందలు అంటే ఆ లెక్క ఎలా చూపించను?”
 “విషయం యింట్లో చెప్పు”..
 “అమ్మా... ఏదో సరదాగా చేసిన విషయం యిలా అయిందని నాన్నగారికి తెలిస్తే నాన్నగారు కోప్పడతారు.. పైగా బాధించినవాణ్ణి అవుతాను.. మాదో డీసెంట్ అండ్ డిసిప్లినెడ్ ఫ్యామిలీ సార్”
 “మీ ముగ్గురేనా?”
 “నాకో అక్క వుంది. ఏంటిసార్... పేరా? ఫ్రియాంక.. తను ఆస్ట్రోమెట్రిక్స్ గా జాబ్ చేస్తుంది. అహం.. కాదు సార్.. ఏ కోర్సు.. ఏంటి తనను ఐదోందలు అడగాలా... యింపాజిబల్...”

“పోనీ ఒకపని చెయి.. త్రీహాండ్రెడ్ యివ్వు.. యిక అంతే.. దీనికి నువ్వు ఒప్పుకోవాలి.. ఎక్కడ కలవాల్సింది మళ్ళీచెప్తాను”. ఘోసు కట్ అయింది.
 ...
 “హలో- హలో” చప్పట్లు వినిస్తే వెనుక్కు తిరిగి చూశాడు శ్రీహర్ష
 “శ్రీహర్ష.. కమ్” అంత దూరం నుండి ఓ వ్యక్తి రమ్మన్నట్లు చేయి వూపుతుంటే గబగబ వెళ్లాడు.
 “మైనేమ్ ఈజ్ విద్యా సాగర్ రావు”
 “సార్.. మీరు... మీరేనా?”
 “యస్..”
 “ఏంటి సార్ యిప్పటికి పదిచోట్లకి తిప్పించారు.. ఎందుకిలా చేస్తున్నారు?” ఉక్రోషం అవుతుంటూ నిలదీస్తూ అడిగాడు.
 “అంటే... నువ్వు సరదా చేయవచ్చు నేను చేయగూడదా?”
 “సార్”..
 “నువ్వు సరదాగా చేసిన పని నీ మనశ్శాంతి లేకుండా చేస్తే నేను సరదాగా చేసింది నాకు టైంపాస్ అయింది. ప్రతీసారి నిన్ను నేను గమనిస్తూనే వున్నాను”..
 “అవునా”
 “ఏదో యిదేదో గమ్మత్తయిన ఆటలా ఆన్సిస్తే నేనూ ప్రోసీడయ్యాను... పోయిన నెల రిటైరయ్యాను... బోరు కొడుతుంది.. అనుకోకుండా యిదో అవకాశం దొరికింది.”
 “మంచిది సార్.. చాలా గొప్పగా వుంది... నా పదిరూపాయలు యివ్వండి యిదిగోండి మీరు అడిగిన మూడువందలు”.
 పెద్దగా నవ్వాడు విద్యాసాగర్ రావు.
 “సార్”
 “ఆ మూడు వందలు జేబులో పెట్టుకో... యిదిగో.. ఈ రెండోందలు వుంచుకో.. నా కోసం నువ్వు ఖర్చు చేసిన సిటీ బస్ చార్జీలు... కాకపోతే నువ్వు పడ్డ టెన్షనుకు మాత్రం నేనేం చేయలేను.. ఏది ఏమైనా ఈ సంఘటన మాత్రం నీకూ నాకూ బాగా గుర్తుండిపోతుంది. మన జీవితాల్లో మర్చిపోలేనిది. యింతటితో మనం విడిపోవడం లేదు. యిదిగో నా విజిటింగ్ కార్డు.. మా యింటికి మధ్య మధ్య వస్తుండు..”
 “సార్”
 “నీకేం టిఫిన్ యిష్టం బాబూ”
 “దోస్.. ఫూరీ”
 “యిదిగో .. ఈ ముప్పుయి రూపాయలు తీసుకో.. టిఫిను తిను... నీ పదిరూపాయలు యిస్తున్నాను తీసుకో”. అంటూ ముప్పుయి రూపాయలు శ్రీహర్ష జేబులో వుంచి పదిరూపాయలు చేతికి అందించాడు.
 “ఏం చేస్తావు ఆ పదిరూపాయలు”.
 “సూట్ కేస్ లో అడుగున పడేస్తాను.. లేదా ఊరెళ్ళినప్పుడు అమ్మకు యిచ్చివస్తాను”
 “ఎందుకిలా”? అంటూ చేతి నుండి ఆ పదిరూపాయల నోటు తీసుకుని నెంబరు కనపడకుండా కొట్టివేసి పెన్ ని తన జేబుకు తగిలించుకుని పదిరూపాయలను శ్రీహర్ష జేబులో వుంచాడు విద్యాసాగర్ రావు.
 “ఖర్చు పెట్టుకో.. పండుగ చేసుకో” అంటూ నవ్వాడు. ఈ ఐడియా ఏదో ఘోసు చేస్తున్న వాళ్ళకు తనే యిస్తే పోయేది” అని అప్పుడు అనిపించింది శ్రీహర్షకు....

కవితలు

అతిథుల్లా ఆలోచనలు
వస్తుంటే - పోతుంటే
పరాయిదైపోయిన చిర్నవ్యు
తొంగైనా చూడదు
అల్లంత దూరాన కదిలే నీడ
సూర్యుడిలా వుదయించే ఆశ
క్షణంలో మేఘంగా మారి
నాలుగు చినుకులు కురిసి వెళ్తుంది
ఎండి బీటలు పడ్డ గుండెల నిండా
హరిత స్వప్న శకలాలు

తలుపు తెరిచే ఉంటుంది...

ఈతకోట సుబ్బారావు

ఏ మొక్కా పూలు పూయదు
ఊపిరుల్లోంచి విడివడి
భుజాలపై రెండు కొండలు
జీవితం అనివార్యమైన బరువు
బాధ్యతల గాటకీ కట్టివేయబడ్డ
పెంపుడు జంతువై పోయి

నన్ను నేను లోలోతుకి తవ్వకుంటే
అన్నీ ఖాళీ లంకెబిందెలే
ఫీనిక్స్ పక్షి పోయిన కాంక్ష
మరణించే మాటల్లోంచే తేస్తుంది
బతుకు రస్తా దూరం కొలుస్తూ
చంకలో కాళ్ళు వెక్కిరిస్తూ
మంచు బొమ్మై కరిగి పోతుంటాను
దారిద్ర్య దేహమ్మీద
అతుకుల అచ్చాదన
కలలు గాయపడ్డ సజీవ ధృశ్యం
అయినా నూరేళ్ళు కదా జీవితం
తలుపు తెరిచే వుంటుంది!

పరిజ్ఞానం సాంకేతికంగా ఎదిగినపుడు
భూమ్మీద కొత్త చిగుళ్ళు మొలుస్తాయి
మేధస్సు శరవేగంతో పయనిస్తాది
విశ్వమంతా ఆధునికమై పరిమళిస్తాది
మీడియా కళ్ళు -

అక్షరాల నిస్వార్థాన్ని అతికించుకుని
సత్యాన్ని చూపుగా నిలుపుకున్నప్పుడు
సూర్య తేజస్సులాంటి కాంతి కిరణాలు
మూలమూలల్లో దాగిన చీకటి మీద పడి
మెరుపు దాడి జరుపుతాది
అప్పుడు జాతి ఎదమీద ప్రాకుతున్న
కాలనాగుల గమనం బహిర్గతమవుతాది
ఉన్నతి ఉక్కుపాదాల కింద నలిగి పోతున్న
సామాన్యుడి శిరస్సు కనిపిస్తాది
మనిషి చేష్టలతో మలినమవుతున్న
మానవత్వపు ఛాయలు కనిపిస్తాయి
మౌనంగా చూసే అధికార గణం
ధరించే తెల్లచొక్కా కాలర్ కింద
మట్టిపట్టిన బానిసత్వం కనిపిస్తాది

అక్షరాల కళ్ళల్లోంచి చూస్తే ఎస్.ఆర్. వృద్ధి

అభేద్యమైన మానవ కుహరంలో దాగిన
వంచన పెంచిన లీలులు కనిపిస్తాయి
విదేశీ సంపర్కంతో ప్రసవించిన కుసంస్కృతి
జాతి ఎదపై చేస్తున్న గాయాలు కనిపిస్తాయి
కానరావనుకునే అపోహల్లో దాగిన
చాత్యల, ఆత్మహత్యల
మూలాల జాడలు కనిపిస్తాయి
చిరిగిన గుడ్లకు, సిల్కు గుడ్లకు నడుమ
అడ్డుగ నిలిచిన కాంక్రీట్ గోడ కనిపిస్తాయి
బదుగు వాడి ఆశల వలయాల్లోకి
అగ్నిజ్వాలలా చొరబడుతున్న
పెట్టుబడిదారీవర్గం కనిపిస్తుంది

మాటల చమక్కులతో మైమరపించే
నాయకుల మది లోపలి ఆంతర్యం కనిపిస్తాది
ప్రేమల మైకాన్ని, సెల్ ఫోన్ల శృంగారాన్ని
ఎక్స్ ట్రే కన్నుతో బట్టబయలు చేస్తాది
ప్రపంచాధిపత్యం కోసం
ప్రవాహమవుతున్న మనిషి నెత్తురులో
జలకమాడుతున్న మృగాలు కనిపిస్తాయి
లోకాన్ని అలుముకున్న పెనచీకటి మీదికి
అక్షరాల్ని, నక్షత్రాలుగా చల్లుతారు
అధికార కిరీటం కోసం సాగే
కుట్రల చీకటి వుంతలో దాగిన సత్యాల్ని
నడిరోడ్డు మీదకు లాగి చూపుతారు
అవినీతి మడుగుల అలల్లో
కలిసిపోతున్న నీటిచక్కల్ని
నిజాయితీ గేలం వేసి లాగుతారు
మీడియా కంటిలో వెలుగైన అక్షరం
విశ్వం ముంగిట వెన్నెలను చల్లుతుంది
కరిగిపోతున్న మానవతా విలువల
పరిరక్షణకై తపించే సాధనమవుతుంది
లోకహితం కోసం నిలువెల్లా కళ్ళు చేసుకుని
జాతి చుట్టూ పరిభ్రమిస్తున్న రాకెట్టువుతుంది

ఇంటా బయటా...

డా॥ ఎస్. షమీఉల్లా

గుప్త నిధుల కోసం
తవ్వీ తీసిన దాఖలాలేవీ లేవు
కానీ!
ఎవరు తరిమారో ఇటు పారిపోయి వచ్చాను

ఏ చీకటి కోణాన్నిది
బట్టబయలు చేస్తుందో
ఇప్పటి వరకైతే ఎవరూ నోరు మెదపలేదు
నిజానికీ
ప్రయాణం పట్ల ఆశా చావలేదు

కన్పించని గుమ్మం ముందు
ఉలుకు పలుకు లేకుండ
రహస్యపు కొవ్వొత్తయి
ఎప్పటిదాకా మందాలో!

ఏమోగానీ,
ఆరిపోని తీరని తృప్తి నాలో

ఈ మలుపు
దారి చూపదని
దూదిపింజలా అప్పుడప్పుడు
తేలిపోతుంటుంది

అయినా, మోహపూరిత జీవితం
ఆఖరి గడియవరకు
ఎంగిలి మెతుకుల్నే ఇష్టపడ్డోంది

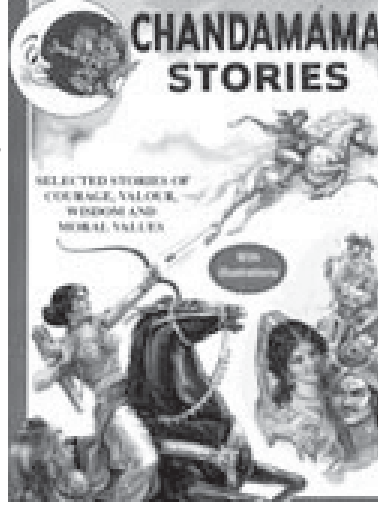

అవిశ్వాసాన్ని ఎప్పుడు నేర్చుకుంటావు

జుగాష్ వివి

మనిషి జాడ తెలిసి
కాళ్ళ సందున దూరి గంతులేస్తావే
మెడ చుట్టూ కాళ్ళు వేసి
కళ్ళలో కళ్ళు పెట్టి
మూగగా ఏదో మాట్లాడతావే
మనిషినీ మనసునీ
చూపులతో తడుముతావే
రూపాయిని ముక్కున కూడా
వాసన చూడవెందుకని?
కుక్కా! కుక్కా!
అవిశ్వాసాన్ని
నువ్వొకా ఎప్పుడు నేర్చుకుంటావు

కథల మాంత్రికుడు 'దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం'

ఆచార్య రామవరపు గణేశ్వరరావు

“వ్యాఘ్రుడత్తుడు మృత వీరుల సమాధిని తవ్వసాగాడు విష వృక్షం నుంచి మూలుగులు వినిపించసాగాయి. పడగ విప్పిన పాములవలె వున్న ఆ చెట్టు ఆకులు బుసలు కొట్టటం ప్రారంభించాయి. ఏకాక్షి మాంత్రికుడు, తన చేతనున్న కత్తిని పైకెత్తి ఏడో మంత్రం పఠించనున్నంతలో, వ్యాఘ్రుడత్తుడి నుంచి జాలిగాలివే ఆర్తనాదం వినిపించింది. ఏకాక్షి వెనక్కు తిరిగి చూశాడు. చతుర్వేతుడి వేగు నరవానరం వ్యాఘ్రుడత్తుణ్ణి బంధించి గిరగిర తిప్పుతున్నది. నల్లగూబ ‘ఏకాక్షి. ఏకాక్షి’ అని అరుస్తూంది. తను శాక్తికేయుడి త్రిశూలాన్ని వెతికి పట్టుకోకముందే తన శత్రువులు అక్కడకి రావచ్చని భయం కలిగింది. ఏకాక్షి కాలుభుజంగాన్ని పిలిచి నరవానరం మీదకి ఉసికొలిపాడు. పైన కపాలం, నల్లగూబ భయకరంగా పోరాడసాగినై.”

కుతూహలం రేకెత్తిస్తోంది కదూ! ఇది చదవటానికి మొదలు పెట్టిన పాఠకుడు చివరి పేజీ అయిపోయే వరకు వదలడు. ఒళ్లు జలదరింపచేసే ఈ సన్నివేశం ‘తోకచుక్క’ అనే సీరియల్ లోనిది.

‘చందమామ’ను తెలియనివారు, అందులోని రంగుల బొమ్మల సీరియల్ ను చదవని వారు ఉండరు. అయితే వాటిని రాసింది ‘చందమామ’ సంపాదకవర్గంలో

ఆరంభం నుంచి ఉన్న దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం అన్న విషయం అందరికే తెలియకపోవచ్చు. యిటీవల ‘వదవీ విరమణ చేసి, విజయవాడలో స్థిరపడ్డారు.

దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం తెనాలి దగ్గర రేపల్లెలో జన్మించారు. స్వయం కృషితో మంచి రచయిత అయ్యారు. ఆణిముత్యాల లాంటి కథలు రాశారు. ‘ఇంద్రాణి’ అనే పేరుతో వీరి కథా సంకలనం ఒకటి వచ్చింది. వీరు యింకొన్ని కథలు ఇతర కథా సంకలనాలలో చోటు చేసుకున్నాయి. మారుపేర్లతో ఎన్నో డిటెక్టివ్, మిస్టరీ కథలు నవలలు రాశారు.

బాలల భావనాశక్తిని పెంచటం కోసం, వారికి ఉల్లాసాన్ని కలిగించటం కోసం లెక్కలేనన్ని సీరియళ్లు, ‘చందమామ’ పాఠకుల కోసం రాశారు. అందులో కొన్ని, ‘తోకచుక్క’ ‘మకరదేవత’ ‘ముగ్గురు మాంత్రికులు’ ‘కంచుకోట’ ‘జ్వాలాద్వీపం’, ‘రాకాసిలోయ’, ‘పాతాళ దుర్గం’ ‘శిథిలాలయం’, ‘యక్ష పర్వతం’, ‘రాతి రథం’, ‘భల్లూక మాంత్రికుడు’, ‘మాయా సరోవరం’, నీటిలో రాక్షసులూ, భూతాలూ, యక్షులూ, నాగకన్యలూ, రెక్కల మనుషులూ, మొసలి మనుషులూ, మరుగుజ్జు దేశస్తలు, వృశ్చిక జాతివాళ్ళూ ఉష్టయోధులూ, నరభక్షకులూ, మాంత్రికులూ, తాంత్రికులూ, ఆటవికులు, అఘోరీలు కాక

గండభేరుండాలు, పొలాలు దున్నే సింహాలూ రథం నడిపే ఏనుగులు, మనకు కనిపిస్తాయి. వీటిలో వైవిధ్య భరితమైన పాత్రలతో పాటు, అడుగుడుగునా ఉత్కంఠ కలిగించే సన్నివేశాలు, అనూహ్యమైన మలుపులూ ఉంటాయి.

మనదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలకు చెందిన కథలేకాక, వివిధ దేశాలలోని జానపద సాహిత్యం చదివి, వాటిలో స్వారస్యాన్ని గ్రహించి, తన కథలలో పునఃసృష్టి చేశారు దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం.

‘పాతాళదుర్గం’లో ఒక రాక్షసుడు రాకుమారైను అపహరిస్తే, ఆమెను రక్షించ దానికి ఒక మాంత్రికుడు మరో రాక్షసుని సహాయం తీసుకుంటూ, “వీడు రావణుడి పాలిటి విభీషణుడివంటివాడు. వంశద్రోహులే కాలంలోనూ వుంటునే వుంటారు” అంటాడు. వీరి కథలకు మూలాల్లేవైనప్పటికీ - టార్జాన్, మేండ్రెక్, బీట్మాన్ మరేదో కావచ్చు. - వాటితో మన పురాణాధలు, ఇతిహాసాలలోని విషయాలని కలిపి, ఈ కథలన్నీ మన భారతీయ సంస్కృతికి చెందినవనే భ్రమను దాసరి కలగజేస్తారు. ఇవన్నీ అభూత కల్పనలే, అయినా రాక్షసులని మనుష్యులు జయించటమూ, అవి సామాన్యులతో అసాధారణ శక్తులుండటం, చూపిస్తూ యివి పిల్లలని ఉత్తేజపరుస్తాయి, లోభం, దురాశా, అసూయా, అధికార అహం, అధర్మమూ, ద్రోహం, కుట్ర, కృతఘ్నతశిక్షించబడటం, పిల్లలకి తృప్తినిస్తుంది!

ధైర్య సాహసాలూ, సద్బుద్ధి, స్నేహపాత్రత, త్యాగం, ఔదార్యం, కార్యదీక్ష లాంటి సద్బుద్ధి, స్నేహపాత్రత, త్యాగం, ఔదార్యం, కార్యదీక్ష లాంటి మేలిక భావాలూ బాలలలో నాటి, వారికి నైతిక బలాన్ని కలిగిస్తాయి! అనూహ్యమైన మానవాతీత సంఘటనలతో, మంత్ర తంత్రాలతో నిండిన యివి పిల్లల కల్పనా శక్తిని పదునుపెడతాయి.

ఈ కథలలో మానవాతీతమైన సంఘటనలున్నా వాటిలో అసహజమనస్తత్వం మనకు ఎక్కడా కనిపించదు. నిజానికి దాసరి సుబ్రహ్మణ్యం రసపోషణ కోసమే ఈ అసంఖ్యావ్యాలను వాడువారు - ఎందుకంటే రసోవృత్తి సహజ మనస్తత్వాన్ని పురస్కరించు కునే సాధ్యమౌతుంది కనక. ‘భల్లూక మాంత్రికుడి’ కథలో తలారిని

మాంత్రికుడు భల్లూకంగా మార్చినా, వాడి అలోచనలు నహజంగానే ఉంటాయి, మనిషిగా పుట్టి, మనిషిగా జీవించిన తను అరణ్యాలు వట్టి ఏ తేనెపట్టు తింటూ జీవించటం కన్నా నీచం మరొకటున్నదా అని అనుకుంటాడు. “మరినా దినభత్యం? దారులు కొట్టుతు బతికేంత నీచుణ్ణి కాదు కదా?” అంటాడు తలారి. స్వతహాగా హాస్యప్రియులైన దాసరి యిలాంటి పాత్రలని ప్రవేశ పెడుతుంటారు.

జీవన్మరణ సమస్యతో ఒక ప్రక్క అందరూ సతమతమౌతుంటే “మరి నా పదో పెళ్లాం సంగతి ఏం చేస్తారు?” అని గడియ గడియకు, వారికి గుర్తు చేస్తూ తన మౌఢ్యం చూపించే పులిందుడనే అటవికుడి లాంటి పాత్రలను సృష్టిస్తుంటారు.

ప్రకృతి వర్షనలూ, సౌందర్య వర్షనలూ లేకుండా వర్షనలో వ్యర్థ పదార్థాలు

లేకుండా ‘కీకారణ్యం’, ‘చిమ్మచీకటి’ ‘మహాకాయుడు’ లాంటి మాటలతో ఊహకు తావిచ్చేటట్లు రాయడంలో వీరికి వీరే సాటి. చిన్న పిల్లలకు అర్థమయ్యేలా తేలిగ్గా వుంటుంది ఒక చిన్న పేరలో విస్తృతమైన ధృశ్యాన్ని కళ్లముందుంచగలరు దాసరి:

“ఆ కొండమీద పెద్ద వృక్షాలూ, పొదలు కిక్కిరిసి వున్నవి. ఎదురుగా ఒక చిన్న జలపాతం వుంది. అతడు దాహం తీర్చుకునేందుకు పోగానే నీటిధార కట్టుబడి పోయింది. నిలువెత్తుద్వారం కనిపించింది. అదొక గుహ, లోపల అగ్నిజ్వాలలు లేస్తున్నవి.”

దాసరి వర్ణనలకు దీటుగా, అతని పద చిత్రాల శిల్పాన్ని స్వర్ణీయ చిత్రా’ సృష్టించేవారు. ఈ రంగుల బొమ్మల సీరియళ్ళు కేవలం తెలుగువారికే పరిమితమైనవి కావు. అన్ని భారతీయ భాషలలోకి అనువదించ బడేవి. మనదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాల ఆచార్య

వ్యవహారాలూ, సంప్రదాయాలూ, సంస్కృతిని ప్రతిబింబించేవి. అన్ని వయసుల వాళ్లూ చదివి ఆనందించేలా రూపొందించబడేది.

దాసరి సుబ్రహ్మణ్యంగారి రంగుల బొమ్మల సీరియళ్ళని చిన్నతనం నుంచీ చదువుతూ ఎన్నో తరాలవాళ్ళు పెద్ద వాళ్ళయారు. వాటి ప్రభావం వాళ్ల మనసుల మీద ఈ నాటికీ ఉంది. వీరి రచనలని ‘చందమామ’లో పునర్ముద్రిస్తూ, నేటితరం పాఠకులకి అవి తిరిగి, చదివే అవకాశాన్ని కల్పిస్తున్నందుకు ‘చందమామ’ యాజమాన్యం వారికి కూడా మనం కృతజ్ఞులుగా ఉండాలి. ఒంటిరిగా ఉండటాని కిష్టపడే మనస్తత్వం ఉండటం వలన తన రచనల ద్వారా బాలలకి ఎంతో అభిమాన పాత్రుడైన దాసరి సుబ్రహ్మణ్యంగారికి బాల సాహిత్యరంగంలో రావలసినంత గుర్తింపు రాలేదు. *

ఎర్రవొక్కా
వేసుకున్న
పాపురం
అక్షర గింజలు
తిని తిని

మరణం పర్వతం మీద
రెక్క వాల్చింది

కన్నటి వీచిక

జనజ్ఞుల

అక్షయ గింజల అక్షరం
ఎదురుచూసి...
హరిపాపురం అదృశ్యం
అర్థమై

ఎదలు బాదుకుంటూ
దుఃఖ ముద్దవైంది
పాపురాల మంద
మౌన అలల మీద
కన్నటి వీచికలైనాయి

హరి (పురుషోత్తమరావు)కి
అక్షర నివాళి

చందాదారులకు విజ్ఞప్తి

చిరునామా పైన చందా ప్రారంభ మరియు ముగింపు నెలలు సూచించబడినవి. దయచేసి చందా ముగిసిన వారు తమ ముగింపు నెలను గుర్తించి వెంటనే చందాను పునరుద్ధరించుకోగలరు.

గమనిక: 5, 10 సంవత్సరాల చందాను పంపిస్తున్న వారికి పాత సంవత్సరాలు (2002 నుండి 2006 వరకు) శేషం ద్వారా పంపించబడతాయి

సాహిత్య ప్రస్థానం మాసపత్రిక చందా వివరాలు

సంవత్సర చందా (వ్యక్తులకు): రు.120/- సంవత్సర చందా (సంస్థలకు): రు. 150/-
అయిదేళ్లకు: రు. 500/- — పదేళ్లకు: రు. 900/- — ఐడి ప్రతి: రు. 10/-

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ బ్రాంచీల్ న్నిటిలోనూ సాహిత్య ప్రస్థానం లభిస్తుంది. ప్రజాశక్తి దినపత్రిక ఏజంట్లకు చెప్పి వారి ద్వారా కూడా తెప్పించుకోవచ్చు.

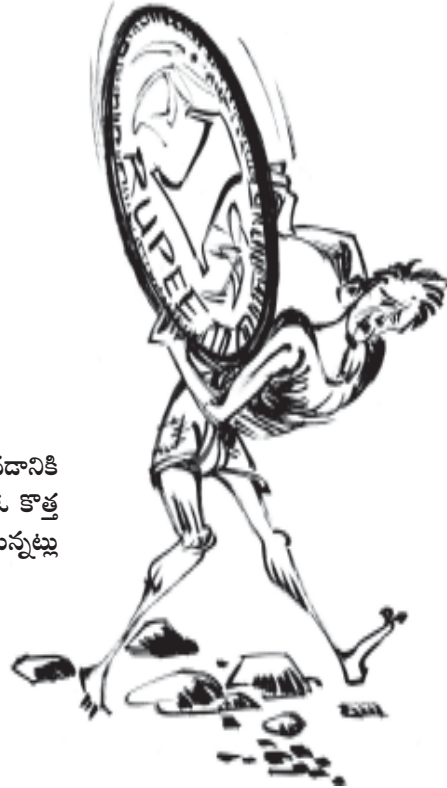
ప్రస్థానం

1-1-187/1/2, వివేకనగర్, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20

ఫోన్ : 27660013 ; వివరాలకు : 9490099059 ; ఇ.మెయిల్: Prasthanam_ss@yahoo.co.in

వేతన వ్యవస్థ

మా వూరి దగ్గర బస్సు దిగాను. వూరు చేరుకోవడానికి ఒక కిలోమీటరు పైగా నడవాలి. చుట్టూరా చూశాను. ఓ కొత్త ప్రపంచం కనిపించింది! నన్ను నేనే గుర్తు పట్టలేకపోయిన్నట్లు ఆశ్చర్య పోయాను! చలించిపోయాను.

జయంతి పాపారావు

ఉద్యోగంలో చేరేవరకు చదువుతో పాటు వీలైనప్పుడల్లా మా వూర్లో వ్యవసాయంలో పనిచేశాను. చెమటే మిగిలింది. వ్యవసాయం ఫలించలేదు. అప్పులపాలైపోయాం. నాకు ఉద్యోగం వచ్చాక, ఉన్న కొద్దిపాటి భూమి అమ్మేసి, అప్పులు తీర్చేసి, వూరు వదిలేసి విశాఖ చేరుకున్నాం. మా ఇంటినీ, ఇంటి చుట్టూ ఉన్న ఖాళీ స్థలాన్ని వూరందరికీ పనికొచ్చే విధంగా ఉపయోగించుకోమని గ్రామ పంచాయతీలో రాసి ఇచ్చేశాం.

ఉద్యోగం ఎక్కడెక్కడో చేశాను. పదవీ విరమణ తరువాత, మళ్ళీ విశాఖ చేరుకుని స్థిరపడ్డాను. వూరు వదిలేసి ఏదై ఏళ్లయింది. ఏదై ఏళ్ళ సుదీర్ఘ కాలంలో ఆ వూరు వైపు మళ్ళీ నేను తిరిగి చూడలేదు. తరతరాలుగా మా కుటుంబం బతికిన ఆ వూరినే ఒక్కసారిగా నేనెలా విస్మరించానో నాకే విస్మయం కలుగుతుంది. ఎక్కడెక్కడో ఉద్యోగం చేస్తూ వుండడం వల్ల, అది నాకు వీలుపడలేదు. అది కొంత వరకూ నిజమే. ఆస్తిలో అనుబంధం పోయాక, మిగిలిన అన్ని అనుబంధాలు వాటంతట అవే పోతాయేమో!

నేను మళ్ళీ విశాఖలో స్థిరపడ్డానని తెలుసుకుని మావూరు నుంచి కొండబాబు, సూరిబాబు, వెంకుబాబు ఈ మద్దిన మా ఇంటికి వచ్చి నన్ను కలిశారు. ఓసారి వచ్చి వూరుని చూడమని వత్తిడి చేశారు. కాదనలేని పరిస్థితి కల్పించారు. మా నలుగురిదీ ఇంచుమించు ఒక వయసే. నేను నెలసరి జీతగాడిగా జీవించాను. వాళ్లు భూములు పొగొట్టుకుని రోజువారీ కూలీలుగా జీవిస్తున్నారు. వ్యవసాయ వృత్తిలో నున్న స్వేచ్ఛా జీవనం ఉద్యోగంలో ఉండదని వాళ్ళు నాతో వాదిస్తూ వుండేవాళ్లు. వాళ్ల స్వేచ్ఛ అపహరించబడుతుందనీ, స్వేచ్ఛలేని రోజువారీ కూలీమీద బతకాల్సివస్తుందనీ ఆనాడు వాళ్ళు కలలో కూడ అనుకోలేదు!

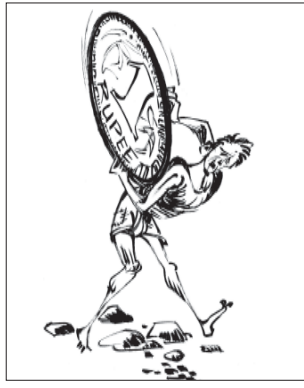
బస్సు దిగి అటూ ఇటూ చూస్తూ నిలబడ్డాను. వాళ్ళు ముగ్గురూ సుడిగాలిలా వచ్చి నన్ను చుట్టేశారు! ఒక ప్రేమ బంధంగా నన్ను చుట్టేశారు! స్నేహ బంధానికన్న శక్తి తాళి బంధానికి కూడ ఉండదేమో! సంతోషంతో ఉప్పొంగిపోతూ ఉత్సాహంగా కబుర్లు చెబుతూ నన్ను చకచక నడిపిస్తున్నారు. వూళ్లో వచ్చిన మార్పులూ, ప్రజల ఆలోచనల్లో వచ్చిన మార్పులూ ఒకరి తరువాత ఒకరు ఆపకుండా చెప్పుకుపోతున్నారు. నేను ఆసక్తిగా వింటూ నడుస్తున్నాను. కొద్ది దూరం నడిచాం. అయిదుగురు యువకులు ఓ చెట్టు కింద కూర్చున్నారు. మమ్మల్ని చూసి లేచి నిలబడ్డారు. నా గురించి వాళ్లకు ఇదివరకే చెప్పినట్లున్నారు. ఎన్నో ఏళ్ళ తరువాత ఆ వూరు వస్తున్నందుకు సంతోషాన్ని తెలియజేశారు. విశాఖలో వాళ్లు ఉన్నత విద్య చదువుతున్నట్లు చెప్పారు. అందరం కలిసి

నడుస్తున్నాం. కబుర్లే కబుర్లు! మాటలే మాటలు! సరదాలే సరదాలు! నేను వింటూ నవ్వుతూ చకచక వాళ్లతోపాటు నడుస్తున్నాను.

కొద్దిగా ముందుకు నడిచాం. సరసయ్య ఎదురు పడ్డాడు. నన్ను చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. ఆనందం పట్టలేకపోయాడు. “ఏటి! ఎన్నేళ్లకి దిగబడ్డావ్! పూరు తనువుకి రానేదేటి? మావ్ వున్నాంగదేటి, మావైనా తనువుకి రానేదా! మావ్ సచ్చిపోనామనుకున్నావేటి!? పిల్లా జెల్లా కులాసా!? అమ్మగోరు బాగున్నారా!?...” ఎంతోసేపు ఆనందాన్ని కురుస్తూ ఎన్నో విషయాలు అడిగాడు. ప్రేమగా ఆప్యాయంగా నా గురించి అంతా చెప్పాను.

అతని క్షేమం గురించి నేనూ అడిగాను. అతని మొహంలోని ఆనందమంతా ఒక్కసారిగా ఆవిరైపోయింది. మొహం ముడుచుకుపోయి నిరాశలో నల్లబడిపోయింది.

“ఏవి!? నన్ను సూత్రన్నావు కదా, ఎరికవనీదా? సంగిడీల పనిసేత్తన్నా. కూలీపని సేత్తన్నా కొండరాళ్లు ఊడబెరికి నారీబళ్లకి ఎక్కిస్తా. వ్యవసాయం పోయి కూలీ బతుకైపోనాది! కుటుంబం పెరిగిపోనాదండి.. మా పదకరాల భూమికి పదేను మంది ఓరసులండి.. ఉమ్మడి వ్యవసాయం సేసినావండి.. తిండి గింజలకు కరువునేదండి.. కూలీపనిసేత్తా ఇంటిఖర్చులు ఎల్లదీసావండి.. ఒప్పుడో బ్రోకరుగోదండి, మా కుటుంబలసిచ్చేస్తేసినాదండి.. అంతేనండి.. సిచ్చు మరిక్క అర్నేదండి... రోజూ తగాదాలండి.. కొట్టుకు సత్తారని పిచ్చిందండి.. బూవి పోతే పునాదికానీ, మావోళ్లు కొట్టుకుసావగూడదనుకున్నానండి.. బూవి అమ్మేసి దబ్బు పంపకాలే సేసుకున్నావండి. బ్రోకరు గాడు బాగుపడ్డాడండి.. బూమి కొన్న చౌదరిగాడు బాగుపడి బలిసిపోనాడండి.. మావ్ సిదిగిపోనావండి..” చెమట కారుస్తున్నట్లు కన్నీళ్లు జలజలరాలాడు. రెండు చేతులూ పట్టుకుని ఓదార్చాను. కొద్ది క్షణాలు ఆగి కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ పనికి వెళ్లిపోయాడు.

మేం ముందుకి నడుస్తున్నాం. మరికొంత దూరం నడిచాం. నారాయణ ఎదురుపడ్డాడు. నన్ను పోల్చుకోలేక పోయాడు. “తపరు నువ్వేనేటి!?” అని అడిగాడు. అవునన్నాను. సంతోషాన్ని ఆపుకోలేక నన్ను గాలిలా చుట్టేసాడు. వడగళ్ల వాసలా ప్రశ్నలు వర్షించాడు. ప్రేమాభిమానాలు చల్లని జల్లులా కురిసాడు. అంతా ఆప్యాయంగా చెప్పేసాను. అతడు అక్కడితో ఆగిపోలేదు. మనది ఏ పార్టీ అని అడిగాడు. ఏ పార్టీ కాదన్నాను. అతడు పకపక నవ్వాడు.

“ఏవ్వేదుబాబూ! పార్టీలంటే నాకు దడండి! పార్టీల వల్ల మా కుటుంబం దెబ్బతినేసిందండి! పార్టీలంటే నాకు గుండె దడండి! నానింక సెప్పనేనండి... గుండె దడగుందండి.. కొండబాబు గోడు సెప్పాడండి.. నాను సెట్టుకింద కుసంత గూకుంటానండి...” అని చెప్పి చెట్టు నీడన కూర్చుండిపోయాడు. అందరం కూడ చెట్టు నీడన కూర్చున్నాం.

కొండబాబు చెప్పడం ప్రారంభించాడు. “ఈళ్లకి ఇరవై ఎకరాలుపైనే భూమి ఉందండి. కుటుంబం పెరిగిందండి. పదిమంది ఓరసులండి. ఉమ్మడిగ ఎవసాయం

సాగించినారండి. గొప్పగా బతికినారండి. పొలంలో పని లేనప్పుడు, అందరూ ఆపనీ, ఈ పనీ సేత్తా రెండుసేతుల సంపాదిచ్చేవోరండి. కుటుంబవంటే విల గుండాలని అందరూ అనుకునేవోరండి. ఎక్కడా తలదించనేదండి సెయ్ సాచనేదండి! వలాంటి కుటుంబం ముక్కుముక్కులై పోయి, భూమి సెక్క సెక్కలైపోయి సేతుల్లోంచి జారిపోతే గుండె దడ రాదేటండి? ఒత్తాదండి!.. గుండె ఆగిపోయినా, ఆగిపోద్దండి! అదింకా జరనేదండి!.. ఏటంటేనండి, ఏటిసెప్పాల... నారాయడి గోడి మనవడు కత్తినాగుంటాడండి. కత్తంటే కత్తి కాదండి, రెండేపులా పదునున్న కత్తండి! ఓ పార్టీ ఎమ్మెల్యే బాబు అడిమీద కన్నేసినాడండి. అడిపార్టీ లోకి నాగేసినాడండి. ఈడి తమ్ముడు కూడ రెండేపులా పదునున్న కత్తేనండి! ఇంకోపార్టీ ఎమ్మెల్యే బాబు అడినాక్కూన్నాడండి! అంతేనండి... కుటుంబల అగ్గిరాజుకుందండి! పార్టీల తగూవా కొట్లా పలా కుటుంబల సారబడి పోనాయండి! బూవి పంపకాలు జరగాలన్నారండి! అడోటంటే - ఈడోటంటాడు. ఈడోటంటే అడోటంటాడు. పంపకాలు కుదర్చేదండి! అందులో ఓ గుంటడికి ఎక్కణ్ణుంచో ఓటతుపాకి సేతికొచ్చిందంటండి! రెండోవోడు ఒల్లకుంటాడేటి? ఒగ్గుతాడేటి? ఆడు మాత్తరం తక్కువేటి? ఆడూ వొకటి దొరికి చ్చుకున్నాడండి! కాల్చుకుని సత్తారని నారాయడికి గుండెదడ అప్పుకుందండి. బూమి అమ్ముకోక తప్పలేదు. అమ్మేసుకుని దబ్బు పంపకాలేసేసుకున్నారు. బూమి పోయిందండి! నారాయడికి గుండెదడ మాత్తరం ఒగ్గనేదండి!..రండి, బయలెల్లాం! అని కొండబాబు చెప్పిలేచి నిలబడ్డాడు.

కొండబాబు చెబుతున్నప్పుడు, నారాయణ మద్ది ముద్దిన మాటలు కలుపుతూ వచ్చాడు. కాలం ఎప్పుడూ ఒకలాగే ఉండిపోదని నారాయణికి ధైర్యం చెప్పి ఓదార్చి, అందరం ముందుకి నడక ప్రారంభించాం.

వెంకుబాబు ఆ కబురూ ఈ కబురూ చెబుతున్నారు. భూమి ఏ పాఠాలు ఊపందుకున్నాక పరిస్థితి మారిపోయింది. ఈళ్ల సంగతే కాదు, అందరి సంగతీ, చాలామంది సంగతి అలాగే ఉంది! కష్టసుఖాలు పంపకుంటూ, కలసి పనిచేస్తూ, ఆనందంగా గడిపే రోజులు ఇప్పుడు లేవు. కత్తులు దూసుకుంటూ కష్టాలతో బతుకుతున్నారు! దానికి తోడు రాజకీయ పార్టీల వల్ల కూడ కుటుంబంలో కలతలు పెరిగిపోయి, విడిపోయి కత్తులు దూసుకుంటున్నారు! ఏవూరు దగ్గర చూడండి, తెల్లారితే చాలు, నలుగురో అయిదుగురో బ్రోకర్లు, స్కూటర్లతో చాలు, చెవి దగ్గర సెల్ఫోన్లతో కనిపిస్తారు! భూమి కొనడానికి కొందరు కార్లతో వస్తువుంటారు! భూమి ఏ పారం పశువుల సంత అయిపోయింది! తలచుకుంటే, గుండె దడొస్తుంది!” వెంకుబాబు చెప్పింది నిజమే అని అందరూ ఎవరి మాటలు వాళ్లు చెబుతున్నారు.

కొంత దూరం వెళ్లాక సూరిబాబు అందర్నీ ఓ చెట్టు దగ్గర ఆపేసారు. ఎండమండిపోతున్నా కొండవైపు నుంచి చల్లని గాలి వీస్తోంది. కొండ నాసుకుని ఉన్న వంద ఎకరాలు బంజరు భూమిలో అక్కడక్కడ జీడిమామిడి, మామిడిచెట్లు కనిపిస్తున్నాయి. కొందరు కొండరాళ్లు

పోగులు పెడుతున్నారు. మేకలు, గొర్రెలు పొదల మధ్య ఆకులు మేస్తున్నాయి. గాలి ఈల పాట పాడుతున్నట్లు వీణోంది.

సూరిబాబు బంజరు భూమివైపు చేతులు చూపిస్తూ దాని గురించి చెప్పడం ప్రారంభించాడు.

“అదిగో, అదేనండి, వందెకరాలుబూవండి. పేద రైతులకు పంచినారండి. అబద్ధం సెప్పుకూడదండి. పంచడం నిజమేనండి. అయితే అదిప్పుడు మా సేతల్లనేదండి. అది సాగులోకి రాడానికి సానాడబ్బు కావాలండి, మావ్ అందల ఏడాది పాటైనా రేత్తిరీ పొగులూ పనిసేతై, కునిత బాగుపడతాడండి, అయితే, అది మాకు కుదరదండి, మాకాడ అంత డబ్బెక్కడుంటాడండి? ఉండదండి, అందల పనిసేయాలంటే మాకు కూడవడెదతా డండి? కూడు కావాలంటే, మావ్ కాలికెళ్లాలండి, అంతేగదండి, అందలపనిసేతై కూలికెళ్లనేం! కూలి లేకపోతే కూడుండదు! అదీ సంగతండి! ఏటి సేయాలో మాకు బాబుని తెల్లీదండి, ఓపాలికొండ ముచ్చులాయరు ఓట్టినాడండి. ఆ అడిగినావండి, ఆ బాబు ఇరగబడి ఎలుగుబంటినాగ నవ్వినాడండి, పక్కలో తొంగోని పెల్లాన్ని గొడ్డుపోయిన ఆవుని వుంచుకుంటే నాపం లేదు. అమ్మేసుకొండని సెప్పి ఎలుగుగొడ్డు పకపక నవ్వినట్లు నవ్వేసి నాడండి, ‘డి-ఫారమ్’ బావులు ఒప్పులు కొంటారు? రిజిస్ట్రేషన్ అవకదా! అని అడిగినావండి, ఎలుగుగొడ్డు రేత్తిరిపెల్లాంకాడ నవ్వినట్లు లాయరు నవ్వేసినాడండి, రాజకీయ నాయకుల కాడ వందల వందల ఎకరాలు అలాంటి బంజరు బావులేవున్నాయి కదా, మనకది తెల్లీటి?! మనం ఆ పనే సేద్దాం, ఆ పనినాకొగ్గేయండన్నాడండి, ఒక్కేసినావండి, పదిరోజుల్లో ఒందెకరాల బూమి మాసేతుల్లోబ్బి పోనాడండి, ఓ కాగితం అమ్మేసినట్టు రాయిచ్చాడండి, ఓ కాగితంపైన కౌలు రాయిచ్చాడండి, డబ్బు మాసేతుల్లో ఎట్టించేసాడండి, అంతేనండి, ఈ సెట్టుకిందే అంతా జరిగిపోనాడండి,” అడుగు ముక్కకూడ అక్కడ మాకింకనేదండి, డబ్బులు సేతులు మారతాయండి! బూవి కూడా ఇప్పుడు డబ్బు నాగసేతులు మారిపోతోందండి, నువ్ తవరే పన్ను భూమి ఏ పారవంటే డబ్బుతో బలిసినోడు, బలిసిపోతూ వుండడమేండి!.. ఆ విధంగా సూరిబాబు నోరావకుండ చెప్పేసి ముందుకు నడిచాడు. మేం అందరం కూడ అతనివెంట నడుస్తున్నాం.

బంజరు భూములు దాటి ముందుకు వెళ్లాం. రోడ్డుకి రెండు వైపులా రైతుల సొంత భూములు, జిరాయితీ భూములు చూసి ఆశ్చర్యపోయాను! వందలాది ఎకరాల్లో ఎక్కడక్కడ చూసినా సరుగుడుతో పలు! మామిడి తోటలు! జీడిమామిడి తోటలు! యూకిలిప్టస్ తోటలు! వ్యాపార పంటలు! అందరి మొహాల్లోకి ఆశ్చర్యంగా చూశాను!

“ఈ భూములేవీ ఇప్పుడు మా సేతుల్లో లేవండి, మా రైతుల సేతుల్లో లేవండి, మావెప్పుడూ పరి, చెరుకు, గంపెలు, చోళ్లు, కంది, పెసర, మినుము, నువ్వులు, వేరుశనగ, కూరగాయలూ పంటి తిండికి అవసరమైన పంటలే పండించేవోళ్లం! బూవులు మావ్ అమ్మేసుగున్నాక ఆ పంటలు ఎక్కడా కనిపిస్తువండి, అన్నీ ఏ పారవంటలేనండి...” సూరిబాబు ఆవేదనగా అన్నాడు.

“కుటుంబం పెరిగిపోవడం, వానలు సరిగ్గా పడక పంటలు పండక పోవడం, రకరకాల పురుగులు వల్ల పంటలు నాశనమైపోవడం, పండినపంటలు వ్యాపారస్తుల మాయలో దోచుకోబడి గిట్టుబాటు ధర రాకపోవడం, ఆర్థిక ఇబ్బందులు, అప్పులు, కలిసిపనిచేసే పని సంస్కృతిపోయి కుటుంబాలు విడిపోయి ఎవరిదారివాడు చూసుకోవడం - ఇలా ఎన్నో ఎన్నో పరిస్థితుల్లో రైతులు భూములు అమ్ముకోక తప్పక అమ్మేసుకున్నారు... రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారాలూ, రాజకీయ నాయకుల స్వార్థాలూ కూడ రైతులు భూములు అమ్ముకోకతప్పని పరిస్థితులు సృష్టించారు...” ఓ విద్యార్థి ఆవేశంగా అన్నారు.

“రైతులు భూములన్నీ పెద్ద పెద్ద వ్యాపారస్తుల చేతుల్లోకి వెళ్లిపోయాయి... దోపిడి దొంగల చేతుల్లోకి వెళ్లి పోయారు. నల్లధనం గుప్పిట్లోకి వెళ్లిపోయాయి. ఇక్కడొక్క చేతుల్లో ఏమీలేదండి. పై నుంచి వచ్చిన వాళ్ళ చేతుల్లోనే భూములన్నీ వెళ్లిపోయాయండి. వ్యాపారమంతా ఆళ్ళ చేతుల్లోనే వుంది. నల్లధనమంతా కూడ వాళ్ళ దగ్గరే ఉంది.. మనూరే కాదండి, అన్నివూళ్లూ అలాగే ఉన్నాయండి..” మరో విద్యార్థి విషాదంగా చెప్పాడు.

“మరో దుస్థితి కూడా వచ్చేసిందండి.. వ్యాపారస్తులు డబ్బు పండించే వ్యాపార పంటలే పండిస్తారు.. తిండి గింజలు పండించరు.. వందలాది ఎకరాల్లో వ్యాపారపంటలు... వందలాది ఎకరాలు రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారంలో ఏ పంటా లేకుండా ఉన్నాయి. ఆహారకొరత వచ్చేస్తోంది. ఎవరూ ఏమీ పట్టించుకోవడం లేదు..” ఇంకో విద్యార్థి ఆందోళనగా అన్నాడు.

“మరో ఆందోళనకరమైన దుస్థితి కూడ వచ్చేసిందండి..

అహార పంటలు తక్కువ కాలంలో పండుతాయి. అందువల్ల అందరికీ చేతనిండా పని ఉండేది. కూలిపని దొరికేది. దీర్ఘకాలిక వ్యాపార పంటల వల్ల కూలిపని కూడా దొరకడం లేదు. ఎక్కువ విస్తీర్ణంలో పంటల వల్ల కూలిపని కూడా దొరకడం లేదు. ఎక్కువ విస్తీర్ణంలో నాటుతారు. అందువల్ల యంత్రాలతోనే వసంతా జరిగిపోతుంది. మొక్కలు నాటేటప్పుడు కొంత కూలిపని దొరుకుతుంది. తరువాత మరింక దొరకదు. భూములూ పోయాయి. కూలిపని దొరకదు.. గాలిలో దీపంలా బతుకుతున్నారు..” ఓ విద్యార్థి ఆగ్రహంగా అన్నాడు.

“ఇక్కడికి దగ్గర్లోనే ఓ పరిశ్రమ పెడుతున్నారు. మా అందరికీ వేల సంఖ్యలో ఉద్యోగాల్లోస్తాయంటున్నారు. ప్రభుత్వం తన అధీనంలో వున్న భూమిని అప్పుడే వాళ్ళకిచ్చేసిందట.. అది చాలదట.. అంచేత రైతుల భూములు కొనేస్తున్నారు.. మాకు ఉద్యోగాల్లోస్తాయోరావో తెలీదు కానీ, రైతులు భూముల మాత్రం పోగొట్టుకుంటున్నారు.. బతుకు తెరువు లేకుండా పోతున్నారు..” మరో విద్యార్థి నిరాశగా చెప్పాడు.

“అధికార్లు ఇప్పుడేం చేస్తున్నారండి? పరిశ్రమలకు భూములుకొనే బ్రోకర్లుగా పనిచేస్తున్నారు!” ఇంకో విద్యార్థి ఆవేశంగా అన్నాడు.

“ప్రభుత్వమే రియల్ఎస్టేట్ వ్యాపారిగా మారిపోయింది!” మరో విద్యార్థి ఆగ్రహంగా అన్నాడు.

అందరూ చెప్పింది శ్రద్ధగా విన్నాను. నా మనసు అలజడిగా వుంది. అందరం మావూరు చేరుకున్నాం. మా ఇంటిని బడిగా మార్చారు. అక్కడికి వెళ్లి కూర్చున్నాం. వూరువూరంతా అక్కడికి వచ్చేసింది. బాగోగులు, కుశల ప్రశ్నలతో నన్ను చుట్టుముట్టారు. వాళ్లు కురిపిస్తున్న ప్రేమాభిమానాల చల్లనిజల్లుల్లో నేను ఏబైఏళ్లు వెనక్కి వెళ్లిపోయాను. ఆ ఇంట్లో ఇరవై ఏళ్ల జీవితాన్ని గడిపాను. ఆ జీవితం నా కళ్ల ముందు బొమ్మలు బొమ్మలుగా కనిపిస్తుండగా, నా అనుభూతులు, జ్ఞాపకాలు వాళ్లతో పంచుకున్నాను. ఆ తరువాత అందరూ వాళ్ల గురించి చెప్పారు. అందరూ చెప్పింది ఒకటే. సూరిబాబు, వెంకుబాబు, విద్యార్థులూ చెప్పిన విషయాలే అందరూ చెప్పారు. అందరిలో ఆ భద్రత నిరాశ, విషాదమే కనిపిస్తున్నాయి. అప్పుడు నేను నోరు విప్పాను. “మీరు బాధితులు.. మీరు పీడితులు.. మీ సమస్యలన్నీ మీకు తెలుసు. ఆ సమస్యలు ఎలా వస్తున్నాయో మీకు తెలుసు. మీరందరూ కలసి కట్టుగా సమిష్టిగా మీ సమస్యలకు పరిష్కారమార్గాలు మీరే వెతుక్కోవాలి. మీ సమస్యలను మీరే పరిష్కరించుకోవాలి. ఎవరో వచ్చి మీ సమస్యలు పరిష్కరించరు. అరవై ఏళ్ల మన ప్రజాస్వామ్యమే దానికి సాక్ష్యం! అని నాకు తోచింది నేను చెప్పాను. అందరికీ పేరు పేరున చెప్పి, సెలవు తీసుకుని తిరుగు ప్రయాణం ప్రారంభించాను. ఎండలో ఎవరూ నాతో రావద్దని నివారించాను. విద్యార్థులు మాత్రం నాతో వస్తున్నారు. కొబ్బరిబొండాలు నీళ్లు తాగి నడక ప్రారంభించాం.

నిశ్శబ్దంగా నడిస్తే, నడక కష్టంగా భారంగా ఉంటుంది. కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నడిస్తే తేలిగ్గా ఉంటుంది. అందువల్ల నేనే కబుర్లులోకి దిగాను.

“మన దేశంలో అత్యధిక ప్రజానీకం వ్యవసాయం అనే స్వయం ఉపాధి మీద బతుకుతున్నారు. స్వేచ్ఛాయుత జీవనాన్ని గడుపుతున్నారు. ఇప్పుడది పోతోంది. వ్యవసాయం మీద ఆధారపడి ఉన్న ఇతర స్వేచ్ఛాయుత వృత్తుల్లో, కుటీర పరిశ్రమలు అదృశ్యమైపోతున్నాయి. అందువల్ల, స్వేచ్ఛాయుత స్వయం ఉపాధి వ్యవస్థ పోతోంది! అదిపోతే, వేతన వ్యవస్థ మిగులుతుంది. ఎంతో ఉన్నతమైన చదువులు చదువుకున్న వారి నుంచీ ఏమీ కూడా చదువుకోని వారివరకూ - అంటే అందరూ ప్రజలు కూడా - పెట్టుబడి దారీ వర్గపు పెట్టుబడి కింద సేవకులుగా పనిచేసే, ఏ స్వేచ్ఛాలేని వేతన వ్యవస్థే ఉంటుంది. ప్రజలకు బానిసవ్యవస్థే ఉంటుంది..”

చెప్పడం పూర్తి కాకుండానే బస్సు వచ్చేసింది. ఆ బస్సు తప్పిపోతే మరో గంట వరకూ మళ్ళీ బస్సు రాదు. బాగా అలసిపోయాను. అంతేకాకుండా, నేను చెప్పడలచుకున్నది, వాళ్లు తెలిసికోలేనిదేదీ కాదు! బస్సు గబ గబ ఎక్కేసాను. విద్యార్థులు ఎంతో ఆత్మీయంగా వీడ్కోలు చెప్పారు. నేను ప్రేమగా అభివాదం తెలిపాను.

బస్సులో కూర్చున్నాను. వెనక్కి తిరిగి చూశాను. విద్యార్థులు వెనక్కి వెళ్లిపోయారనుకున్నాను. వెళ్లిపోలేదు. చెట్టునీడన కూర్చుని మాట్లాడుకుంటున్నారు!

సామాజిక వాస్తవికత అంటే ఏంటని అప్పుడప్పుడు ప్రశ్నించుకుంటాను. ప్రజల నోటంట చిన్నదే సామాజిక వాస్తవికత జెతుందనుకుంటాను.

☺

ద్రవీభవనం

అడిగోపుల వెంకటరత్నమ్

కాలం నడుస్తూ వుంది
సమయం మారుతూ వుంది
తెగిన గాలిపటం గతి తప్పి తిరుగుతూ వుంది
ఆటరి నిర్లక్ష్యానికి విలపిస్తూవుంది!
భూమి సూర్యుణ్ణి కోల్పోయింది
ఆకాశం చంద్రుణ్ణి పోగొట్టుకుంది
అమావాస్య అరాచకం చేస్తూ వుంది
గోరంత దీపం విశ్వానికి వెలుగు కాదు
దోసిళ్ళతో నీళ్ళు తోడితే పంటపండదు
ఒకరు సంకెళ్ళు వేస్తున్నారు
ఒకరు మరణానికి ముహూర్తం పెడుతున్నారు
పారే నీటిలో పవ్వళించిన శిలను
నదికరగమంటూంది
ప్రవహించి తరించమంటూంది
శిఖరాన్ని అధిష్టించిన చరిత్ర
శిఖరానికి శిఖరానికి వారధిని విస్మరించింది!
మనసులు ఎక్కడున్నాయి

వర్షాలు మింగేశాక
మమతలు ఎక్కడున్నాయి
వర్షాలు పట్టేశాక
మట్టి చేతుల్ని నమ్ముకుంది
బుతువు రుతువుకు రూపం మార్చుతుందని!
సాయంత్రం నిర్వేదం నిట్టూర్చుతూంది
ఉదయం ఆశ చిగురిస్తూంది
తెరిచిన పుస్తకం ఆహ్వానిస్తుంది
పరిచిన తెల్లకాగితం స్వాగతిస్తుంది
ఘనీభవించిన మానవత ద్రవీభవించాలని!
దుర్గీతి విశ్వవ్యాప్తమైంది
రంగురుచి వాసనలు తెలియవు
తూకానికి సాధ్యం కాదు
కొలతకు అందదు
వర్తమానం కలుషితమై పారుతుంది
నెత్తురు నూనెలో కలగలసింది
భాష ఆయుధం తోడిగింది
రక్తం చిందినా
ఆయుధం పేలినా
వలసాధిపత్యం వాసన వ్యాపిస్తుంది
మానవతా జీవనది
ఇసుక మేటలు పండించి ఎండిపోయింది!

కవితలు

బోధివృక్షం చాలు
బుద్ధుణ్ణి పాతిపెట్టు
జెండాలు కాపాడు
దేశానికి నిప్పంటించు

చిహ్నాలు ముఖ్యం
సిద్ధాంతాలని కాల్చిపారేయి

కవికి శిలాప్రతిమ
కవితకి సమాధి

బతకడానికి మాటలు చాలు
సారాన్ని దగ్ధం చేయి

మట్టికి మకుటం పెట్టు
మనుషులకి నాడాలు కొట్టు

న్యాయస్థానాన్ని శుభ్రం చెయ్యి
నీతిని చెత్తబుట్టలో పారెయ్యి

సంప్రదాయాలు

తమిళ మూలం : వైరముత్తు
తెలుగు : ఆర్. శాంతసుందరి

నేర్చుకున్నది మర్చిపో
పట్టాకి ఫ్రేము కట్టించు

పెట్టె పారేసుకో
తాళం చెవి భద్రం

నాయకుణ్ణి బలి చెయ్యి
పాదుకలకు పట్టాభిషేకం చెయ్యి

అహింసని కాపాడేందుకు
ఆయుధాలని సంధించు

పతివ్రతం తన్నులు
పటానికి పూలు

ప్రేమ కవిత్వం రాయటానికి
కామం మన కొరకు

శీలం ముఖ్యం
భ్రూణాన్ని హత్య చెయ్యి

ఆకల్మి వదిలేయ్
గడియారం చూసి తిను

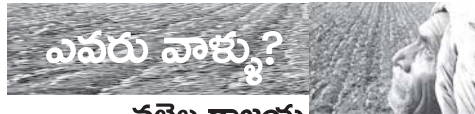
ప్రజాతంత్రాన్ని కాపాడు
జనాన్ని చంపిపారేయ్

సంప్రదాయాలే నడవడికగా
నడవడికే సంప్రదాయంగా

చెలామణి అవుతూ
అరిగిపోతున్న ఈ చిన్న జీవితంలో
నాలో సంప్రదాయం ఎక్కడుందని
బుర్ర బద్దలు కొట్టుకుని ఆలోచించాను

మృగాన్ని చంపకుండా
దైవత్వాన్ని వెదుకుతున్నాడు

ఇంద్రవెల్లిలో
ఇనుపగుండ్రకు బలైపోళ్ళు
వాకపల్లిలో తీరని
వంచనకు గురయిపోళ్ళు
పోలెపల్లిలో
పొలాలన్నీ పోగొట్టుకున్నోళ్ళు
ఒకటా, రెండూ, మూడూ?
ఎన్నని చెప్పును, ఏమని చెప్పును...
కాల్వారిలో, ఆర్మూరులో
బషీర్ బాగ్ లో...

నల్లెల్ల రాజయ్య

కాల్పుల బారిన పడ్డోళ్ళంతా / అనునిత్యం
అసువులు బాస్తున్నోళ్ళంతా
ఎవరు వాళ్ళు?
వాళ్ళే ఈ దేశానికి వెన్నెముకలు
మానవ జీవన గతికి ప్రతీకలు

ఆరుగాలం శ్రమించే అన్నదాతలు
వెన్నెముకలే విరుసుకపడితే
ప్రతీకలే ప్రతిన బూనితే
అన్నదాతలే ఆగ్రహిస్తే
దోపిడీ కోటలు బీటలు బారును
దొంగల రాజ్యం కూలిపోవును
శ్రామిక రాజ్యం పచ్చితిరును

(వారం రోజుల క్రితం విత్తనాల కోసం
క్యూలో నిలబడి కుప్పకూలిపోయిన రైతు
మరణవార్తకు స్పందించి రాసినది)

గొంతు కలపలేని అసహాయత

ఖాదర్ షరీఫ్

ఒక దుఃఖపు వాగులోంచి బయటపడి
జ్ఞాపకాల చివర్లకు చూపుల్ని కట్టి
ఏ ఒక్క ఊహాచిత్రాన్నీ కలగనలేకనే పోతున్నాం
మనసు మూలమూలాలకూ
గుత్తులు గుత్తులుగా ప్రేమల్ని నెట్టుకుని
జీవనాన్ని విస్తరించలేకనే పోతున్నాం
జ్ఞానపు ఇసుక తెన్నెల మీద గీసుకున్న చిత్రాలూ
పెదవుల అంచుల నుంచి రాలుతున్న మాటలూ
ఏ ఆవేశపు గానానికీ
సంగీతాన్ని సమకూర్చలేక
సతమతమవుతున్నాయి
మనిషికి కవిత్వం ఒక కొత్త ఆయుష్షు
జీవితం ఒక కర్కశ శిల

మానవ దేహపు పగుళ్ళలోంచి
కొత్తగా మొలుచుకొస్తున్న ఆశలన్నీ
చూపుల్ని కోల్పోయి
వైరాగ్యపు తిరుగుళ్ళేవో తిరుగుతున్నాయి
మనుషులు కొందరు హృదయాలు లేక
పెదవులతో మాట్లాడతారు
ఎన్ని జ్ఞాపకాల బరువుల్ని మోసినా
వారికింకా జీవితానుభవం రానేలేదు
పగిలిన అద్దం ముందు నిలబడి
తమ ముఖాల్ని తామే పోల్చుకోలేక
బృందగానంలో గొంతు కలపలేని అసహాయతతో
సత్యాన్ని నిరాకరించి
పునర్జీవనానికి ఊపిరి అందించలేక
విశాలంగా పరుచుకున్న ఈ భూమి మీద
అప్యాయతలు చెట్టు నీడ కోసం
ప్రేమ విత్తనాల్ని నాటే సాహసానికి
శ్రీకారం చుట్టడం లేదు

నాగభైరవ సాహిత్య ప్రతిబంబం

“కవితా కదంబం”

వేల పైబది కవితా ఖండికలు రాయగల్గిన తనాన అయోమయానికి ఏ పాఠకుణ్ణి గురికానివ్వలేదు. ‘రంగాజమ్మ’, ‘కన్నీటి గాథ’, గుండలకమ్మ చెప్పిన కథ’ సాధారణ పాఠకుడు చదివి ఆకళింపు జేసుకో దగిన భాషా పోహళింపుతో కవితోద్యమాన్ని ఆమరణాంతం ఒక్కణ్ణికానని చెప్పుకుంటూనే లెక్కకు మించిన సాహిత్య ప్రేమికుల గురువై “కవితా కదంబం” చుట్టగా చుట్టుకుని ఆ గుట్టుతోనే ‘చుట్ట’ను ముట్టించుకున్న ధూమపాన దివిటీయై వెలుగులు పరచాడు.

కాటగడ్డ లక్ష్మీనరసింహారావు

నిండైన విగ్రహం లాంటి నిలువెత్తు మనిషి. ఊరు చెరువులో తామర పద్మాల మధ్య నల్లకలువై నిగారింపున చంద్రుణ్ణి చిన్నబోయేలా నవ్వగల కవితాత్ముడు ‘నాగభైరవ’ కవి. మట్టి మనుషుల మదుగున మట్టెపుట్టిన ఓ రైతు కుటుంబీకుడు. ఓ అక్షరజ్ఞాని. నిరక్షరాస్యుల కుశలొన్నరసిన ఓ ఉపాధ్యాయుడు. ఆగమిత కాలానికి స్వగతం లేఖామాత్రంగానైనా రాయని రచయిత. పద్య కవుల వారవడిలో నవీనబాటలో కావ్య శిల్పాలు చెక్కిన ఓ కావ్యశిల్పి. అభ్యుదయ పంథాలో స్వేచ్ఛాకవితను మనోచలము లూరించిన ‘అరసం’ జ్యేష్ఠుడు. పిల్లల మనసులనెరిగి వారిని ఉల్లాసపరచగల పద బంధంతో బాల కవితలు పరుగులననలెత్తిన చదువుల ఠేడు.

పుట్టింది పల్లెటూరైనా పురవాసుల్ని కూడా ఆకట్టుకున్న అక్షరజ్ఞాని. నాగభైరవను వ్యక్తిగా శిష్యగణం పట్టినచ్చిత్రం ఆంధ్ర భాషనే కాదు అఖిల భారత్యాన్ని నాడుల నీడలు వరిచింది. యువతను, అంతేవాసుల్ని ఔదాల్చిన గురువరేణ్యులకు అభిమానిగా, అరాధ్యుడుగా ఓజస్సును విశాలపరిచి

తేజస్సుమయై ప్రకాశించిన ‘కవి’ నాగభైరవ. “నాగభైరవన్నయ్యకు నేనెవరో తెలియదు “నా ఉదయమం”టూనే కవితోదయ కార్మికుడై జనతావని చొచ్చినాడు ‘కవన విజయ’ వాహికగా కవితాండ్రను మోసినాడు,

అందమైన ఆత్మీయం ఆ కన్నుల చీరాలవన్నె “కవితా కదంబం” ఒంగోలున ‘అరసం’ దొన్నె ప్రకాశం జిల్లా ‘ర.సం’

కుపాలాక్షుడు ‘నాగభైరవ!’- అని మాత్రం అంతిమంగా రాయగల్గాను. కలాలకీ ధైర్యమున్నా నా కలం కన్నుల విశ్వాసపూట ధార అంతకు మించి సాగలేదు.

అభ్యుదయ కవితోద్యమంలో ఓ పీఠిక నాగభైరవ ముస్తకం. ఆయన ఏ పుస్తకం రాసినా రాయించినా - ఆది కవి నుండి నేటి కవి సుందరాకారుల నైజంలో తెలుగుదనమే ప్రస్ఫుటంగా విచ్చలవిడి వైభవం కవితా

సౌరభమై కదనమాడేది. అంచుపంచె, పూర్తి చేతుల చొక్కా ‘నాగభైరవ’ను కవిగానే దృశ్యీనాకరింపజేసేవి. కవితా నడకను నాగభైరవ నడకలే నాట్యం చేసేవి. రాతెరింగిన కవితాభిమన్యుల కరాల పదునెరింగి వారి భావ వ్యక్తీకరణను వారి తనాలకే మలాము చేసిన సహృదయ కవితోత్తముడు ‘నాగ భైరవ’.

వేల పైబది కవితా ఖండికలు రాయగల్గిన తనాన అయోమయానికి ఏ పాఠకుణ్ణి గురికానివ్వలేదు. ‘రంగాజమ్మ’, ‘కన్నీటి గాథ’, గుండలకమ్మ చెప్పిన కథ’ సాధారణ పాఠకుడు చదివి ఆకళింపు జేసుకో దగిన భాషా పోహళింపుతో కవితోద్యమాన్ని ఆమరణాంతం ఒక్కణ్ణికానని చెప్పుకుంటూనే లెక్కకు మించిన సాహిత్య ప్రేమికుల గురువై “కవితా కదంబం” చుట్టగా చుట్టుకుని ఆ గుట్టుతోనే ‘చుట్ట’ను ముట్టించుకున్న ధూమపాన దివిటీయై వెలుగులు పరచాడు. ధూమపాన ప్రీయమిల్లి దరిజేరనివ్వని కళాప్రవూర్ణ డా॥ నందమూరి తారక రామారావు “భావోద్వేగ దీపికా మాలికా - సురుచిర రచనా విధానం - మీ కవితా సంవిధానం” 30-3-87 న ‘నాగ భైరవ’ను అభినందించడంలో విశేషం లేదు గాని, సుమారు నాలుగవందల పుటలున్న “నాగ భైరవ కవితా కదంబం” పుస్తకాముఖంగా ‘నాగభైరవ’ చుట్టవెల్గించుకుంటున్న రంగుల చిత్రం కూడా నందమూరికి నచ్చిన విధానం ఆంధ్రా కవితామ తల్లిని కళాప్రవూర్ణుడు గౌరవించినట్లుంది.

అభ్యుదయ కవితత్వం నిలబెట్టిన నాలుగు స్తంభాల గుట్టునూ తన కవితత్వంలో భద్రపరచుకుని సందేశవాహికయై ఛందస్సునీ, సరిగమ పదనిసల్ని మాత్రాన్వితంగా వచన గీయ కవితల రూపుల మలాముతో తనగళాన్ని లోకానికి ఆపాయ్యంగా అంకితమిచ్చిన కవులలో మేటియనిపించుకున్న శ్రీ నాగభైరవ కోటేశ్వరరావు అందరికీ అన్యుల గానే భేషజం లేని కవిగా మెప్పుపొందడం భాషా అందునా ఆంధ్ర భాషా చరిత్రకారుడైన ‘ఆరుద్ర’ ప్రియత్వాన్ని పాదుకోగల్గడం ‘నాగభైరవ’కే

చెల్లింది. ఎన్ని కావ్యాలు, కవితా ఖండికలు రాసిన 'నాగభైరవ - కవన విజయం - రచన, రూపక ప్రదర్శనలు నవీన సాహితీ వేడుకగా ప్రపంచఖ్యాతి పొందింది. 'కవితా కదంబాన్ని' మించిన ఖ్యాతిని ఆయన ఆర్జించ గలిగాడు.

నాగభైరవ కవిత్వాన్ని ఔపాసోన పట్టిన వారికి కవితా ఖండిక 'కవితా కదంబం'లోని "ఎక్కుడుంది నీ గొంగళి?" యీ కవిత ప్రతి కవి, కళాకారుడు, అక్షరాస్యులైన సామాన్యులు సైతం చదవదగిన గేయ కవితా ఖండిక ఉదహరిస్తూ 'నాగభైరవ' కవితా ప్రస్థానాన్ని ఆగమిత కాలాన కవులకు దిక్సూచియని కవితను మననం జేసుకుంటుంటాను.

"ఒక్కసారి నోరు విప్పు నా ప్రశ్నకు బదులు చెప్పు ఎక్కుడుంది నీ గొంగళి ఎటువీస్తుందోయి గాలి

నా కమతం వీడి నావు లోకహితం కోరినావు సాగిన నీ యానంలో సాధించినదేమీ నీవు

దివిని వీడి మమకారపు దీప్తులతో సాగవచ్చి భువిని జేరు భాగీరథి పోలికగా నిల్చినావు

ఆకాశపు దారుల్లో ఆత్రంగా వెలిపోయే జగన్నాథ రథందించి జగతిపైకి చేర్చాలని

పాపపు ఈ చీకటిలో దీపం వెలిగించాలని కాంతులు ప్రసరించాలని శాంతి ప్రభవించాలని

మందారం వంటి స్వేచ్ఛా అందరికందించాలని మకరందం ప్రతి గుండెకు మమతలతో పంచాలని

కవనం నీ ఆయుధమని నవతే నీ ఆశయమని సమతాపుర వీధుల్లో జనతను నడిపించాలని ఆశించావ్ భాషించావ్ ఆశయాలు ఘోషించావ్ నిమ్రోన్నతమైన సంఘ నీతులనే శపియించావ్

అవనియంత ఒక యిల్లని ఆకాశం పైకప్పుని మనిషికి మనిషికి మధ్యన మంచు తెరలు తొలగాలని

సామ్రాట్టుల వదలిపెట్టి ప్రేమాయణమవలనెట్టి సగటు మనిషి కోసమనే సంగ్రామం చేస్తానని

ప్రయోజనమే లక్ష్యమై పరమానందం వద్దని సుషుప్తిలో జోకాట్టే శృంగారం వ్యర్థమై

చైతన్యం జనకోటికి కేతనమై నిలవాలని సమానత్వసిద్ధాంతం సంకేతం కావాలని

ఆశించావ్ భాషించావ్ ఆశయాలు ఘోషించావ్ స్వార్థంతో పుచ్చిన ఈ వృద్ధ జగతి వద్దన్నావ్

ఛందోబందో బస్తుల ఛట్ఫట్మని తెంచేశావ్ పద్యమ్ములమధ్యమ్ముల వచనాలతో విరిచేశావ్

వ్యాకరణపు సృతానాలు వదిలేశావ్ ఏనాడో లక్షణ కర్తలకే ఉరి శిక్షవేసినావెప్పుడో

పసవుంటే రసముంటే ప్రతి వాక్యం ఒక కావ్యం సైజులు సంఖ్యలు కావోయ్ సాహిత్యపు కొలబద్దలు

పద్దెనిమిది పర్వాలే భారతాలు కావన్నావ్ పసవుంటే పద్దెనిమిది పంక్తులైన చాలన్నావ్

కవీ! కవీ! కళారవీ కవీ! రవీ! ఓ నాకవీ!

మిన్నుపాట మానినావు మన్నుగూర్చి పాడినావు కనుగానని కాళరాత్రి తెన్నులెన్నో జూపినావు

కారు మబ్బు గర్భంలో కాంతిరేఖ చూపించావ్ ఉషోదయంతో పాటే ఒయాసిస్సు తెరిపించావ్

పాతరోత అనకున్నా కొత్త వింత కాకున్నా నీదారికి జేలు కొట్టి నీ వెంబడి నడిపించావ్

నాలో ఓ కొత్త కాంతి నందనాలు మొలిపించావ్ నా లోపల సూత్రకాంతి ప్రసూనాలు విరయించావ్

అందుకు నా శుభవాదం ఆత్మీయపు అభివాదం కాని యిటీవల కాలపు కథ మాత్రం కడు భేదం వాగ్ధానం మరిచినావు పంకదారి మరిగినావు

సింబాలిక్ ప్రలోభాన చిన్నా! నను మరిచినావు

కసి ఒక్కటి కవిత కాదు మసితో మారేదు రాదు ఉసికొడితే ఉద్రేకం ఉత్సాహం రానెరాదు

వివాదాలు శాంతి తేవు నినాదాలు కవిత కావు చేతలేని రాత వలన విప్లవాలు రానెరావు

కనుక బ్రదర్ మభ్యపెట్టి గజిబిజిలో పడదోయకు తెన్ను తెన్నుగా చూపుము నన్ను నన్నుగా నడుపుము

అన్వయ కారిన్యపుమ హాకావ్యాల్ వేయికన్న కరదీపిక వంటి కావ్య ఖండిక ఒక్కటియే మిన్న

జవసత్వాలుడిగినట్టి ఉవిదల కౌగిళ్ళ కన్న తారుణ్యం దీపించే తన్వి కౌగిలింత మిన్న

ఉపయోగం లేని ఉదధి ఉప్పు నీటి రాసికన్న పంట కాల్యలో కొలదిగ పారు జలంబులు మిన్న

అందుకనే అన్నా! నా ఆరని దాహము తీర్చుము చైతన్యం నాకు నేర్చి శ్రీ రచనలు సమకూర్చుము అందుకునే ఒక్క ప్రశ్న/ ఆలోచనే జవాబు/ ఔఎక్కుడుంది నీ గొంగళి/ ఎటు వీస్తోందోయి గాలి?"

బాంబు చుట్టుకొలత

మూలం : యెహుదా అమీహాయ్ హిబ్రూ కవిత
అనువాదం : ముకుంద రామారావు

బాంబు చుట్టుకొలత
ముప్పుయి సెంటిమీటర్లు
దాని కార్యసాధక పరిధి
ఏడు మీటర్లు

నలుగురు మరణించి
పదకొండు మంది గాయపడి
దాని చుట్టూ సమయంతో పెనవేసుకున్న
పెద్ద బాధల వలయం

దూర దూరంగా రెండు ఆసుపత్రులు
ఒక స్మశానం
కానీ ఆ స్మశానంలో
ఖననం చేయబడ్డ ఆ యువతి
వంద కిలోమీటర్ల కంటే దూరం నుండి వచ్చింది

ఆ వలయాన్ని పెంచుతూ
సముద్రాల కావల
అతనొక్కడే ఆమె కోసం విచారిస్తూ
సమస్త ప్రపంచాన్ని ఆ వలయంలోకి లాగుతాడు

నేను ఆనాధల ఆక్రందనల విషయం చెప్పటమే లేదు
అవి దేవుడి సింహాసనానికి చేరతాయి
ఇంకా ఆవలికి
వలయాన్ని అంతం లేకుండా చేస్తూ
అసలు దేవుడే లేకుండా చేస్తూ

కార్నినోమా
మైడియర్ ఫ్రెండ్!
బతుకు
మోయలేనంత
భారమై తోచినప్పుడు
నువ్వు నా వైపు
కన్నెత్తినా చూడలేదు
బరువులన్నీ
దించుకుని
జీవితం దుఃఖించడానికి కాదు
ఆనందాన్ని అరుపు తెచ్చుకొనైనా
జీవించడానికని
నిర్ణయానికొచ్చినప్పుడు
అనుకోని అతిథిలా
నా ఎదతలుపు తట్టేవు
కార్నినోమా
నాప్రియమైనానేస్తం!

కార్నినోమా.. కార్నినోమా..

నువ్వు నా లోపల
ఎక్కడెక్కడికి
ఎన్నెన్నోదారుల్లో
చొరబడుతున్నావో తెలీదు
తెలుసుకోవాలనే ఆసక్తి నాకు లేదు
నీకు తెలుసా
నేను కొరినంత ప్రేమ
నాకెప్పుడూ లభించలేదు
చిన్ని చిన్ని కోరికలు
తూనీగల్గా
నా కళ్లముందు
ఎగురుతుంటే

కె. వరలక్ష్మి

చూడడం తప్ప
పట్టుకోవాలని
ప్రయత్నించలేదు
కార్నినోమా!
కోరికలే దుఃఖభాజకాలా?
అందుకే
ప్రేమించడం తప్ప
ప్రేమకోరలేదెప్పుడూ
మైడియర్ కార్నినోమా
నీకెందుకు నామీద
ప్రేమ కలిగింది?

ఒకవేళ
నీ వేలందుకుని
మృత్యుగహ్వరంలోకి
నడవక తప్పనిస్తరైతే
నా లోపలి ధైర్యాన్ని
నీరైపోవద్దని
వేడుకుంటాను
యుద్ధంలో వెన్నుచూపని
వీరత్వాన్ని
అణువణువునా నింపుకొంటాను
కార్నినోమా మైడియర్
జీవితమంటేనే
చివరి వరకూ ముగియని
యుద్ధం కదా!
యుద్ధం తర్వాత
శాంతి కపోతం
మరణమే కదా!

ధరలిప్పుడు పెరగడం లేదు
రాకెట్లని మించి దూసుకుపోతున్నాయి
బియ్యం రేటు వింటేనే దయ్యం పడుతుంది
పప్పుల్ని కొండామన్నా గుండెదడ పుడుతుంది
నూనెల రేటు భగభగ మండుతుంది
ఉల్లిని కొనకముందే కళ్ళనీళ్ళు తెప్పిస్తుంది

సమరశంఖం

బొమ్మరాత యల్లయ్య

పెట్రోలు, డీజిలు ఇంధనాల రేట్లు
అనునిత్యం మండే రావణ కాష్టాలు
అన్నింటికీ పెరిగిపోయాయి రేట్లు...
....ఆఖరికి మన ఎంపీలకి కూడా....

ఏది కొండామన్నా మండే కొరవే
తినలేక గడిపే బతుకంతా కరువే

అమాంతంగా పెరిగిపోయిన 'ద్రవ్యోల్బణం'
మాన్యులు తప్ప సామాన్యులు మనలేని కాలం
నిషేధిలోనే కనిస్తాయి చుక్కలు
కానీ.. ఏ విపణి వీధి కెళ్ళినా
వాటిని పగలే చూడొచ్చు.

వెండి బంగారాలే కాదు సుమా!
ప్రతీ దినుసూ బంగారమే నేడు!!
పండించిన రైతుకు మాత్రం లేదు తగురేటు

రుణ సర్పం అతని బతుకుపై వేస్తున్నది కాటు
హద్దు దాటిన ధరలు చేశాయి
చుక్కలతో నేస్తం
గద్దెనెక్కిన నేతలు చూపారు శూన్య 'హస్తం'
అందుకే ధరలన్నీ చేరాయి ఆకాశంలోకి
అభాగ్యుల బతుకు జారింది
అధఃపాతాళంలోకి
ఆటు పోట్లతో ... పడరాని పాట్లతో
అదుపులేక పెరిగిన సరుకుల రేట్లతో
నలుగుతున్న ఓ మనిషీ!
రగులుతున్న ఓ మనిషీ!
సమస్యలు సమసేందుకు నీ దృష్టిని సారించు
నీ భవిత మారేందుకు
'సమరశంఖం' పూరించు

విషకాగిలి

“సుజా...నీకు ఫోన్”
పిలిచాడు గోపాలరావు కూతురు
సుజాతని. “దాడీ... ఫోన్ నాకా!
ఎవరూ?” ప్రశ్నించింది సుజాత
బెడ్ రూమ్ నుండే. “వీ ఫ్రెండ్
శైలజమ్మా!” చేత్తో రిసీవర్ మూస్తూ
చెప్పాడు గోపాలరావు. బెడ్ రూమ్
నుండి బయటకొస్తూ ఆ మాట విన్న
సుజాత తల పట్టుకుంది.

వి.ఆర్. తూములూరి

“అబ్బా...! శైలజా...! చంపేస్తుంది దాడీ! నేను లేనని చెప్పేయ్” విసుగ్గా అంది సుజాత.

“అదేంటి సుజా... ఆ అమ్మాయి నీ ఫ్రెండ్ కదా!” అర్థం కాక అడిగాడు గోపాలరావు.

“నా ఫ్రెండ్ దాడీ! కానీ మూడ్రోజుల్నుండి ఫోన్లు చేసి ప్రాణం తీసేస్తోంది. అదెందుకు ఫోన్ చేస్తుందో తెలుసా! ఇవాళ నాకు లాభ్ బెస్టు అయింది కదా! అందుకు” చెప్పింది సుజాత.

“దానికి బాధ పడాల్సిందేముంది?” అర్థం కాక అడిగాడు గోపాలరావు.

“అందుకే దాడీ నీకు లోకం తెలియదనెది. మేమిద్దరం ఇంజనీరింగ్ ఫైనల్ ఇయర్. దాండ్ నా ఫ్రేండ్. దానికి రేపు లాభ్ టెస్ట్. ఇవాళ నాకయింది కదా! మాటల్లో పెట్టి ఏ ప్రాక్టికల్స్ ఇచ్చారో, వైవా క్వశ్చన్స్ ఏం అడిగారో నానుండి లాగేస్తుంది. వాటి ప్రకారం ప్రిపేరయి నాకన్నా ఎక్కువ మార్కులు కొట్టేయాలని దాని ప్లాను. నేనెం తెలివి తక్కువ దాన్నా?...! దాని ట్రిక్కులు నాకు తెలియవా...! సోదాడీ నేను లేనని చెప్పేయ్” విసుగ్గా చెప్పింది సుజాత. ఆ మాటలకు గోపాలరావుకు కోపం వచ్చింది. “ఎంత స్వార్థంగా తయారవుతున్నారీ కాలం పిల్లలు. అదే తన కాలేజీ రోజుల్లో ప్రాక్టికల్స్ ఏం ఇచ్చారో, వైవా క్వశ్చన్స్ ఏం అడిగారో అడిగిన వాడకి, అడగని వాడికి అందరికీ ఆనందంగా చెప్పేవాళ్ళు. ఎగ్జామినర్ గా వచ్చిన వాడ్ని ఎలా బురిడీ కొట్టించాలో, మార్కులు ఏరకంగా సంపాదించాలో కూడా కథలు, కథలుగా చెప్పుకునే వాళ్ళు. ఇదేమిటి? ఈ తరం ఇలా తయారవుతోంది” అనుకున్నాడు మనసులో.

“చూడు సుజా...! నువ్వేం చెబుతావో నీ ఇష్టం. నువ్వింట్లోనే వున్నావని చెప్పాను. సో... ఫోన్ తీసుకో” అంటూ సుజాతకు రిసీవర్ అందించాడు గోపాలరావు కించిత కోపంగా.

సుజాత విసుగ్గా ఫోన్ అందుకుంది. తన ఫ్రెండ్ తో లేని నవ్వు తెచ్చుకొని మాట్లాడుతోంది.

“అంతా కృత్రిమత్వం... నటన” అనుకున్నాడు గోపాలరావు మనసులో. ఓ అయిదు నిమిషాలు అవీ, ఇవీ మాట్లాడి ప్రాక్టికల్స్, వైవా క్వశ్చన్స్ గురించి మర్చిపోయినట్లు నటించి, కావాలని వాటిని దాటేసి, హడావిడిగా ఫోన్ పెట్టేసి తండ్రి వైపు విజయగర్వంతో చూసింది సుజాత. “తన ఫ్రెండ్ ని ఎలా బురిడీ కొట్టించానో చూడు” అన్నట్లు.

గోపాలరావుకి కడుపులో దేవినట్లయింది.

...

సంపత్ రాక గోపాలరావు కుటుంబంలో ఆనందం నింపింది. అన్నయ్య వచ్చినందుకు సుజాత చాలా హడావిడి చేసింది.

గోపాలరావు అన్న కొడుకు సంపత్. ఎంసిఎ చేసి ఏవో సాఫ్ట్వేర్ ప్రోగ్రామ్లను నేర్చుకొని సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్గా పని చేస్తున్నాడు. ఈ మధ్య వరకు బెంగుళూరులోని ఓ సాఫ్ట్వేర్ కంపెనీలో చేసి ఈ మధ్య హైదరాబాద్లోని సత్యం కంప్యూటర్స్లో చేరాడు. అవకాశం దొరికితే అమెరికా ఎగిరిపోవాలనే ప్రయత్నంలో వున్నాడు.

సుజాత ఇంజనీరింగ్ ఫైనలియర్ స్టూడెంట్. ప్రస్తుతం అంతా ఐటి యుగం కాబట్టి సుజాత కూడా కంప్యూటర్ కోర్సులు చేస్తోంది. వేలకు వేలు ఖర్చు పెట్టి ఇప్పటికీ అనేక ప్రోగ్రామ్లు నేర్చుకుంది. యూనిక్స్, విండోస్, జావా, సి++ లాంటివి అయిపోయాయి. ప్రస్తుతం శాప్ నేర్చుకుంటోంది.

సంపత్ చెల్లి సుజాతని అనేక వివరాలు అడిగాడు. తను నేర్చుకున్న కోర్సులు, నేర్చుకుంటున్నవి అన్నీ అడిగి తెలుసుకున్నాడు. ఏ ప్రోగ్రామింగ్కి భవిష్యత్ ఉందో, వేటి వల్ల అడ్వాంటేజ్ ఉందో వివరంగా విపులీకరించాడు. మాట్లాడుతూనే పిన్నీ చెల్లి చేసిన వంటకాలన్నింటినీ తృప్తిగా భోం చేశాడు. ఏ ప్రోగ్రామింగ్లో ఏ డౌట్ వచ్చినా తన ఇంటికి రమ్మని, ఆ డౌట్లు తాను క్లారిఫై చేస్తానని చెల్లెలికి హామీ ఇచ్చాడు. ఒకవేళ తనక్కూడా డౌట్స్తే తన ఫ్రెండ్స్ని అడిగి క్లారిఫై చేస్తానన్నాడు. కోచింగ్ల పేరుతో ఇన్స్టిట్యూట్ల చుట్టూ తిరిగి డబ్బు తగలెయ్యవద్దని, తన దగ్గరకు రమ్మని సంపత్ కోరడం గోపాలరావుకు తృప్తినిచ్చింది.

“సుజా... నీ ప్రాజెం తీరిపోయినట్టేరా! మీ ఇన్స్ట్రక్టర్ సరిగా చెప్పట్లేదన్నావు కదా! ఇంకేం... అన్నయ్య దగ్గరకెళ్లు” అన్నాడు ఆనందరావు గోపాలరావు, సంపత్కు వీడ్కోలు చెబుతున్న సుజాత సుద్దేశించి.

సంపత్ వెళ్ళిన వెంటనే వెనక్కి తిరిగి “నే వెళ్ళను డాడీ” అంది సుజాత. “అదేంటమ్మా అలా అంటావు. సంపత్ నీ అన్నయ్యే కదా! ఎందుకు వెళ్ళవు?” అయోమయంగా ప్రశ్నించింది సుజాత తల్లి.

“ఓసి నా పిచ్చి తల్లీ! అందుకే నీకు లోకం తెలియదనేది. రమ్మన్నది డౌట్లు తీరుస్తానన్నది అన్నయ్య కనుకే వెళ్ళనంటున్నాను” తెగేసి చెప్పింది సుజాత.

ఈసారి గోపాలరావు గందరగోళంలో పడ్డాడు. ఆ మాటల్లోని లాజిక్కుమటో ఆయనకు అర్థం కాలేదు. అదే విషయం అడిగాడు కూతుర్ని.

“ఏమిటి సుజా..! ఏం మాట్లాడుతున్నావు నువ్వు?”

“నేను సరిగానే మాట్లాడుతున్నాను డాడీ! నువ్వు, మమ్మీయే సరిగా అర్థం చేసుకోవట్లేదు. మీకో విషయం తెలుసా! ఈ రోజుల్లో పైకి రాలంటే అయిన వాళ్ల హెల్త్ ఎప్పుడూ తీసుకోకూడదు. నాకున్న డౌట్లు తీర్చమని అన్నయ్య దగ్గర కెళ్లననుకో... నా డౌట్లు విని “సుజాత ఇంత పూరా!” అనే అభిప్రాయం అన్నయ్యకు కలగొచ్చు. ఆ విషయం ఇతరులకు చెప్పొచ్చు. అది నా కెంత ఇన్సల్ట్! అంతేకాదు... రేప్పొద్దున నా ప్రొఫెషన్లో నేను పైకొస్తే అది తన చలవవల్లనేనని, ఆనాడు తన

హెల్త్ చేసుండకపోతే సుజాత ఈ స్టేజికి వచ్చుందేది కాదని డాంభికాలు కొట్టొచ్చు. ఇవన్నీ మనకు తెలిసిన వాళ్ల ముందు, బంధువుల ముందు నా స్టేటస్ని తగ్గిస్తాయి డాడీ...! అందుకే తెలియని వాళ్ల దగ్గరకెళ్లి కాళ్లు పట్టుకున్నా పని జరిపించుకోవచ్చు కానీ తెలిసిన వాళ్ల దగ్గరకు వెళ్ల కూడదు డాడీ...!” జీవితాన్ని కాచి వడపోసిన ఆరిందలా సుజాత చెప్తుంటే మతిపోయినంత పనైంది గోపాలరావుకి. సుజాత... నేటి తరపు ప్రతినిధి... ఏవైపు పయనిస్తున్నట్లు? ఆలోచించిన కొద్ది గోపాలరావుకి ఏదోలా ఉంది.

...

“మమ్మీ... డాడీ...! మరో మూడు రోజుల్లో నా ఫైనల్ రిజల్ట్స్ రాబోతున్నాయి. నా భవిష్యత్తు గురించి ఏం ఆలోచిస్తున్నార మీరు?” ఓ చల్లని సాయంకాలం చాలా కూల్గా ప్రశ్నించింది సుజాత.

సుజాత ఆ ప్రశ్న వేసిన తీరు గోపాలరావు గుండెల్లో గుబులు పుట్టించింది. తన కూతురేనా ఇలా ప్రశ్నిస్తోంది? అనుకున్నాడాయన. నెమ్మదిగా తేరుకుని.

“సుజా...! నీ అభిప్రాయాలని మేం ఏనాడు కాదనలేదు. నువ్వేం అనుకుంటున్నావో చెప్పు. ఇంజనీరింగ్ పూర్తవుతోంది కాబట్టి ఏదైనా కంపెనీలో సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్గా జాబ్ చెయ్యాలనుకుంటున్నావా? లేదంటే ఎంటెక్ చెయ్యాలనుకుంటున్నావా? నువ్వేం చెయ్యాలనుకున్నా మాకు ఇష్టమే కదమ్మా!” సానునయంగా చెప్పాడు గోపాలరావు.

“నేను పెళ్ళి చేసుకోవాలనుకుంటున్నాను డాడీ!” దృఢంగా చెప్పింది సుజాత.

ఊహించని సమాధానమైనా, అసహజమైందేమీ

కాదు కనుక చిరునవ్వు నవ్వాడు గోపాలరావు. సుజాత తల్లి ఆ సమాధానానికి ముచ్చటపడింది. తన ఒక్కగొక్కొక్క కూతురికి పెళ్ళి చేసి మనవడ్డీ, మనవరాల్నీ ఇస్తే ఆడిస్తూ కాలక్షేపం చెయ్యాలని ఆవిడ ఆశ. చదువుల పేరిట తండ్రి, కూతుళ్లు తన మాట వినడం లేదని ఆవిడ ఆక్రోశం.

“చూశారా! నేనెంత పోరినా అమ్మాయి తనంతట తాను తన పెళ్లి గురించి అడిగేదాకా పట్టించుకోలేదు మీరు” గోపాలరావుని సునిశితంగా దెప్పిందావిడ.

“ఇన్ని రోజులు అది చిన్న పిల్లే అనుకున్నాను. ఇప్పుడేగా అది పెద్దదయిందని తెల్సింది” అని ముసిముసిగా నవ్వాడు గోపాలరావు.

“ఏమ్మా! పెళ్ళి కొడుకుని నేను చూడాలా...! లేదంటే నువ్వే చూసుకున్నావా...!” కూతురివైపు తిరిగి చిరునవ్వుతో ప్రశ్నించాడు గోపాలరావు.

“చూడు డాడీ! నాకు నా కెరీర్ ముఖ్యం. నా స్టేటస్ ముఖ్యం. అందుకే నా స్టడీస్ మీద తప్ప ఇతర అంశాల మీదకు దృష్టి మళ్లించలేదంత వరకు. కాబట్టి పెళ్లి కొడుకుని వెతకాల్సిన భారం మీదే డాడీ!”

చాలా మామూలుగా చెప్పింది సుజాత.

అప్పటిదాకా కూతురు ఏం సమాధానమిస్తుందా అని ఆత్రంగా ఎదురుచూసిన సుజాత తల్లి ఆ సమాధానంతో తేలిగ్గా నిట్టూర్చింది.

“ఇకనే? అమ్మాయి భారం మన మీదే వేసింది. కనుక బయల్దేరిందిక పెళ్లి కొడుకుల వేటకి” అంటూ గోపాలరావుని చూసి నవ్వింది.

“దాడీ! బట్... వన్ కండిషన్... అబ్బాయి అమెరికాలో జాబ్ చేస్తుండాలి. సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్ అయ్యిండాలి. ఈ అర్హతలుంటే అతని అందచందాలతో నాకు పెద్ద పట్టింపులేదు” చాలా క్యాజువల్గా చెప్పింది సుజాత.

ఆ మాటలు సుజాత తల్లి గుండెల్లోనూ, గోపాలరావు గుండెల్లోనూ బాంబుల్లా పేలాయి. తమకున్నది ఒక్క కూతురు. ఆ కూతురు ఏం కావాలంటే అది కొనిచ్చారు. ఏం చదువుతానంటే అది చదివించారు. అది పెద్దదై తమ కళ్ల ముందే ఉంటుందని ఆశించారు.

ఇదేమిటి? అమెరికా మొగుణ్ణి తెమ్మంటోంది?... అందచందాలతో పని లేదంటోంది?... అమెరికా మొగుణ్ణి తేవడం పెద్ద కష్టం కాకపోవచ్చు. కానీ... కానీ... తమ కూతురు తమని వదిలేసి అమెరికా ఎగిరిపోతుందా... తమని ఒంటరివాళ్ళని చేసి... ఇండియాలో నిర్దాక్షిణ్యంగా వదిలేసి... ఆ ఊహ వాళ్లిద్దరికీ భయంకరంగా తోచింది.

“ఏంటి మమ్మీ...! ఏంటి దాడీ...! షాకయ్యారు. నేను సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్ని. ఈనాటి సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్ల లక్ష్యం అమెరికాలో కాలమోపడం. నాకూ అమెరికా వెళ్లాలని, అక్కడ స్థిరపడాలని ఆశ ఉంది. అయితే మీరు నన్ను నేరుగా అమెరికా పంపడం కష్టం. బోలెడు డబ్బు ఖర్చవుతుంది. మన మధ్యతరగతి జీవితం దాన్ని తట్టుకోలేదు. అందుకే మీకు కష్టం కలక్కుండా... నా లక్ష్యం దెబ్బతినకుండా నేను అమెరికాలో సెటిలవ్వాలంటే అమెరికా మొగుణ్ణి చూసుకోవడం బెటరనిపించింది. అమెరికాలో సెటిల్ అయిన ఆంధ్రా సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీర్లు తన ప్రొఫెషన్కు

తగిన అమ్మాయిలు దొరక్క ఇబ్బంది పడుతున్నారు. నాకు చదువుంది. అందం ఉంది కనుక... పెద్దగా కట్టం ఇచ్చుకోవాల్సిన అవసరం లేకుండానే అమెరికా మొగుడు దొరకొచ్చు. దాంతో నేను అమెరికా చేరి బోలెడు డబ్బు సంపాదించవచ్చు. నా కలల్ని నెరవేర్చుకోవచ్చు. ఇదీ నా కెరీర్ ప్లాన్. ఏమంటావ్ దాడీ!” చాలా అలవోకగా తన లక్ష్య సాధన కోసం రూపొందించుకున్న ప్లాన్ని వివరిస్తున్న కూతురివైపు మౌనంగా చూస్తుంది పోయాడు గోపాలరావు.

సుజాత... తన కూతురు సుజాతేనా మాట్లాడుతోంది? కడుపులో ఏ అదృశ్య శక్తులో చెయ్యి పెట్టి పేగుల్ని మెలిపెడుతున్న బాధ కలిగింది గోపాలరావుకి.

...

ఏదో సందర్భంలో సుజాతలో వచ్చిన మార్పుని గురించి శ్రీమన్నారాయణ దగ్గర ప్రస్తావించాడు గోపాలరావు.

“అదంతా లిబరలైజేషన్... గ్లోబలైజేషన్ మహిమ” అంటూ తేల్చాడు శ్రీమన్నారాయణ. లిబరలైజేషన్... గ్లోబలైజేషన్... ఈ మాటల్ని చాలా సార్లు విన్నాడు గోపాలరావు. పత్రికల్లో చదివాడు కూడా! అయితే ఏనాడూ వాటి గురించి పట్టించుకోలేదు. ఆలోచించలేదు... ‘అవి చాలా మంచివి’ అన్నారు కొందరు. ‘అవి చాలా చెడ్డవి’ అన్నారు ఇంకొందరు.

చాలాసార్లు అవి తనకి మంచి వాటిలాగే అనించాయి. తను కలర్ టీవీ కొన్నప్పుడు, ఫ్రిజ్ కొన్నప్పుడు, కేబుల్ కనక్షన్ ద్వారా వంద ఛానళ్లను చూసినప్పుడు, ఇంటర్నెట్ ద్వారా ప్రపంచం ముంగిట వాలినప్పుడు... లిబరలైజేషన్... గ్లోబలైజేషన్... చాలా మంచివి గానే కన్పించాయి. నాణ్యమైన వస్తువులు చౌకగా లభించేట్లు చేస్తున్న వాటిని ద్వేషించడం గుడ్డితనం అనుకున్నాడు తను. పోటీ మార్కెట్ లేకుండా అభివృద్ధి అసాధ్యం అని విశ్వసించాడు కానీ... తను పనిచేస్తున్న బ్యాంకింగ్ రంగంలో ప్రయివేటు బ్యాంకు ప్రవేశించి, అనతికాలంలోనే జనం నెత్తిన శరగోపం పెట్టినప్పుడు... విదేశీ బ్యాంకుల ప్రవేశంతో పోటీకి తట్టుకోలేక దేశీయ బ్యాంకులు వాలంటరీ రిటైర్మెంట్ స్కీముల పేరిట బయటకు గెంటినప్పుడు... కొద్దిగా భయమేసింది.

ఇప్పుడు అదే లిబరలైజేషన్... అదే గ్లోబలైజేషన్... తన సుజాతను... ఒక్కగానొక్క కూతుర్ని తమకాకుండా చేస్తున్నాయి? వాటి స్వరూపం ఇంత భయంకరంగా ఉంటుందా...! మనుషుల్ని మనుషుల మధ్య బంధాల్ని... ఆత్మీయతల్ని... అనురాగాల్ని... తుత్తునియలు చేస్తాయా? డబ్బే లోకంగా... డబ్బే సమస్తంగా మారుస్తాయా? సమిష్టి ప్రయోజనానికి బదులు వ్యక్తి ప్రయోజనాన్ని... స్వార్థాన్ని... పర్సనల్ కెరీరిజాని... వినియోగ సంస్కృతిని... ఇంతగా పెంచగలవా? తనేం చెయ్యాలి? తనని... తన కూతుర్ని... తన కూతురిలాగే ఈ విషయ కౌగిలిలో చిక్కుకుంటున్న లక్షలాది మందిని ఎలా బయటకు లాగాలి? ఎలా...? ఎలా...? గోపాలరావు మది నిండా వేల వేల ఆలోచనల సంఘర్షణ..

వ్యాస రచయితలకు విన్నపం

సాహిత్య ప్రస్థానం మాన పత్రికకు చక్కటి వ్యాసాలు పంపిస్తున్న రచయితలకు కృతజ్ఞతలు. సమగ్రంగా, లోతుగా ఆయా అంశాలపై రాసిన వ్యాసాలు పాఠకుల అవగాహనకు ఎంతగానో తోడ్పడతాయి. తెలుగు సాహిత్యంలో సుప్రసిద్ధులైన శ్రీశ్రీ, జాషువా వంటి వారి కృషిపై ఎంతో చర్చ జరిగింది. ప్రస్థానానికి ఇలాంటి ప్రముఖుల గురించిన వ్యాసాలే ఎక్కువగా పంపిస్తున్నారు. అలాగాకుండా ఇతర ప్రముఖుల గురించి, ఇతర సాహిత్య అంశాల గురించి రాసి పంపిస్తే వైవిధ్యంగా ఉంటుంది. నూతన విషయాలు తెలియజేసినట్లుగానూ ఉంటుంది. ఇక ముందు సాహిత్య ప్రస్థానానికి వ్యాసాలు పంపించే మిత్రలు ఈ విషయాలను దృష్టిలో పెట్టుకోవాల్సిందిగా మనవి.

- ఎడిటర్

కవితలు

నింపాదిగా నిండు గర్భిణిలా
 నడుస్తోన్న కాలానికి
 ప్రియురాలి ఒడిన ఒదిగిన
 ప్రేమికుని సన్నివేశాన్ని చూసి
 పెదాలపై చిరునవ్వు వెలిసింది!
 రెక్కలు అలసి డొక్కలు కరిగి
 రేయింబవళ్ళు శోకసముద్రంలో
 కాటికి కాళ్ళు జూపుకున్న
 వృద్ధ దంపతుల్ని
 జాలిగా చూసి పేలవంగా నవ్వి
 పయనం సాగిస్తూనే ఉంది!

కాలం ఆగిన రెండు క్షణాలు! గుర్రాల రమణయ్య

సంబరాలు చేసుకొనే సరదాబాబుల్ని
 మధ్యం మత్తులో చిందులేస్తున్న
 మందుబాబుల్ని...
 ధనబలం, భుజబలం దండిగా వున్న
 రాజకీయ నేతల్ని
 రౌడీలను, గూండాలను చూస్తూ
 నడుస్తూనే ఉంది!

కానీ -
 మావోయిస్టు గ్రేహౌండ్స్ దాడిలో
 నామరూపాలేకుండా పోయిన అభాగ్యుల్ని -
 హృదయ విదారకంగా రోదిస్తున్న
 బంధువుల్ని, అత్తీయుల్ని చూసి
 క్షణకాలం ఆగింది కాలం!
 నాలుగడుగులు ముందుకు నడిచిన కాలం
 కాబూల్లో
 భారత్ ఎంబసీపై జరిపిన
 కారుబాంబు దాడిని
 క్షతగాత్రులను చూసి
 నివ్వెరపోయి
 మరోక్షణం ఆగింది కాలం!

ఇది మెదడు పొరల్లోకి
 ప్రవహించే విషం
 ఇది ప్రభుత్వ బడ్జెట్లకు ప్రాణం
 నేటి ఎన్నికల ప్రజాస్వామ్యపు
 మనుగడకు జీవధార
 కుహనా రాజకీయ పార్టీల
 గెలుపులకు అసలైన ఇంధనం
 కాలంటాక్టర్లకూ వారికి
 వెన్నుదన్నుగా నిలిచేవారికి
 కోట్లల్లో కురిసే కాసుల వర్షానికి
 జరిగే మేఘమధనం

ఇట్ ఈజ్ ద లైసెన్స్ గన్

తాగుబోతుల జేబులను
 వారి ఆరోగ్యాలనూ
 వారి కుటుంబాలనూ
 కబళించే మహమ్మారి
 హత్యలు, ప్రమాదాలకు

బినమణి

ఉత్తేరకమై దారి చూపుతున్న
 రహదారి
 మహిళల్లో పెచ్చరిల్లుతున్న
 అభద్రతా భావానికి
 గ్రీన్ సిగ్నల్
 ఇట్ ఈజ్ ద సైలెన్స్ కిల్లర్
 విత్ ద లైసెన్స్ గన్
 (ప్రభుత్వం మధ్యం షాపుల వేలాలకు
 (వేలంపాటలకు) స్పందిస్తూ...)

నా పేరు ప్రజ డా॥ మానేపల్లి

చివరికి
 నేను ముట్టుకున్న ప్రతీదీ
 తనదేనంటున్నాడు
 ఈ నేల నీరు గాలి పంట వంట
 అన్ని తనవేనంటున్నాడు
 ఇక నాకేం మిగిలినట్టు
 నా వాళ్ళకేం మిగిలినట్టు

వాడికేం వచ్చునని
 అన్నిట్నీ తనవేనంటాడు?
 నేల కడుపులో విత్తనాలు పోసి
 పంట సంతానాన్ని తియ్యడం తెలుసా?
 చెట్లని ఫలదీకరణం చెందించి
 గుత్తుల గుత్తుల కాయలు, పళ్ళు
 రాసులు పొయ్యడం తెలుసా?
 అవుల్ని, గేదెల్ని తల్లుల్ని చేసి
 దుత్తుల్లో పాలు నింపడం తెలుసా?
 పంట ఇంటికి తెస్తే వండటం తెలుసా?
 కోడినో మేకనో పందినో కోసి
 కమ్మగా కూర వండటం తెలుసా?

పాట కట్టడం
 పాటలో మనిషిని
 పంచదారగా మారడం తెలుసా?
 భగ్గుమనిపించడం తెలుసా?
 రక్తం యివ్వడం తెలుసా?
 ప్రాణం పొయ్యడం తెలుసా?
 చచ్చిన మనిషిని పాతదం వచ్చునా
 కాల్చడం వచ్చునా?
 ఏం చెయ్యడమూ రానివాడికి
 లాకోపడం తప్ప ఏమీ తెలియనివాడికి
 ఏమీ హక్కులుంటాయి
 ఎందుకు వాడి మాటే సాగుతున్నది?
 నేను నా వాళ్ళు పిడికిళ్ళు బిగిస్తే
 వాడూ వాడి జాతీ
 చెప్పు కింద తేళ్ళవుతున్నారు
 నా పంట తినే పరాన్నభుక్కువాడు
 నా చెమట పీల్చే రక్తపింజెరవాడు

ఈ నేల నాది నీళ్ళు నావి
 పర్వతాలు అడవులూ ఎడారులూ నావి
 ఆ యంత్రాలు నావి చక్రాలు నావి
 నా చెమట కానిదేదీ లేదు
 వాడి పేరు పెత్తనం, దోపిడీ
 నా పేరు ప్రజ

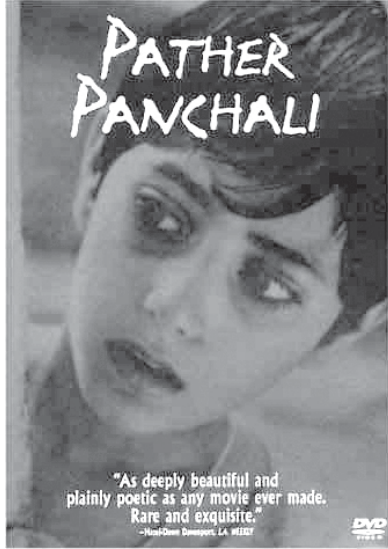

శాస్త్రీయగీతం సిహెచ్. మధు

మబ్బుపట్టిన ఆకాశం గర్జిస్తున్నప్పుడు
 మల్లెపూల గూర్చి మాట్లాడటం నాకు చేతకాదు
 ఈ సంగీతం ఎవడిక్కావాలి?
 ఆకలి దంచేస్తున్నప్పుడు
 ఇప్పుడు నిశ్శబ్దమేమీ లేదు
 చీకటి వ్యాపించిన మాట నిజమే కానీ
 ఇది శాశ్వతం కాదు
 నిశ్శబ్దపు చీకటి వేరు
 ఇప్పుడు వినిపిస్తున్న శబ్దాలు
 వెలుగు రవ్వలకు ప్రతీక
 అంతా నిరాశలో మునిగిపోయిన మాట నిజం
 అయితేనేం -
 శాస్త్రం రేపటి ఉదయానికి తోరణం కడుతుంది
 ఉరుములు మెరుపులు కనిపిస్తున్నాయి
 ఆకాశం నల్లగా చీకటిగా భయంకరంగా
 సహజం
 భోరున వర్షం కురుస్తుంది
 వరద నీరు ముంచటం అలా ప్రకృతుంచుదాం
 కణకణమండే ఎండతో
 సూర్యుడైతే వస్తాడు

నేను చదివిన పుస్తకం

పథేర్ పాంచాలీ

అంపశయ్య నవీన్

1955లో 'పథేర్ పాంచాలీ' చిత్రాన్ని నిర్మించటం ద్వారా సత్యజిత్ రే భారతీయ సినిమాను ప్రపంచ చలన చిత్ర పటంలో ప్రతిష్ఠించాడని విమర్శకులంటారు. సత్యజిత్ రేకు భారత ప్రభుత్వం ప్రదానం చేసే అత్యున్నత పురస్కారం 'భారత రత్న' లభించటానికి కారణమైన 'పథేర్ పాంచాలీ' చలన చిత్రానికి బిభూతి భూషణ్ బెనర్జీ అనే రచయిత రచించిన 'పథేర్ పాంచాలీ' అనే నవల ఆధారమని, ఆ నవల కారణంగానే సత్యజిత్ రే అంత గొప్ప చిత్రాన్ని నిర్మించ గల్గినది చాలామందికి తెలియని విషయం.

బెంగాలీలో రచించబడిన 'పథేర్ పాంచాలీ' నవలను మద్దిపట్ల సూరి 1960లో తెలుగులోకి అనువదించాడు. కొంతకాలానికి ఈ నవల తెలుగు అనువాదం లభ్యం కాకుండా పోయింది. మళ్ళీ ఇంతకాలానికి హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ వారు ఈ నవల తెలుగు అనువాదాన్ని పునరుద్ధరించటం నాలాంటి ఎందరో పాఠకులను ఉత్తేజితుల్ని చేసింది. ఈ నవలను మళ్ళీ చదివి ఎంతో ఆనందించాను.

బిబూతి భూషణ్ బెనర్జీ ఈ నవలను 1928-29 మధ్య కాలంలో 'విచిత్ర' అనే పత్రికలో సీరియల్ గా ప్రచురించాడు. 1929 నవంబర్ లో ఈ నవల పుస్తకంగా

వెలువడింది. సినిమాగా ఎంత ఖ్యాతిని ఆర్జించిందో నవలగా కూడా అంతే ఖ్యాతిని ఆర్జించిన ఈ నవలలో ఆనాటి బెంగాల్ లోని గ్రామీణ వాతావరణం అత్యంత వాస్తవికంగా మనకు దర్శనమిస్తుంది. ఒక నిరుపేద బ్రాహ్మణ కుటుంబంలోని వ్యక్తలే ఈ నవలలో ప్రధాన పాత్రలు. జన్మించినప్పట్నుంచి మధ్యవయస్సులోకి అడుగు పెట్టేవరకు 'అప్పు' అనే వ్యక్తి సాగించిన జీవిత ప్రస్థానమే ఈ నవల. 'పథేర్ పాంచాలీ' నవల సీక్వెల్ గా బిభూతి భూషణ్ బెనర్జీ 'అపరాజిత' అనే మరో నవలను రచించాడు. ఈ రెండు నవలల ఆధారంగానే సత్యజిత్ రే అపూత్రయంగా (జుచీతి ఊజీరిజిబీగి) ప్రఖ్యాతి గాంచిన 'పథేర్ పాంచాలీ', 'అపరాజిత', 'అపూర్ సంసార్' అన్న మూడు చలన చిత్రాలను నిర్మించారు. ఈ మూడు చిత్రాలు 'రే'కు అనితరసాధ్యమైన ప్రతిష్ఠల్ని ఆర్జించి పెట్టాయి.

'పథేర్ పాంచాలీ' అంటే 'రహదారి పాట' అని అర్థం. పథేర్ అంటే పథం... రహదారి మార్గం అనీ, పాంచాలీ అనేవి తరతరాలుగా సంప్రదాయ కథాగానానికి ఉపయోగించబడే బెంగాలీ గీతాలు. సత్యజిత్ రే తను నిర్మించిన ఈ చిత్రానికి ఇంగ్లీషులో "సాంగ్ ఆఫ్ ద లిటిల్ రోడ్" అని పేరు పెట్టాడు.

ఎన్నో గొప్ప నవలల ఆధారంగా ఎన్నో గొప్ప సినిమాల్ని నిర్మించిన ఉదంతాలు, ప్రపంచ సినిమా చరిత్రలో చాలా ఉన్నాయి. టాలెన్ టాలెన్ నవల 'వాలె అండ్ పీస్' కోస్టవిస్కీ నవల 'క్రైమ్ అండ్ పనిష్మెంట్', డికెన్స్ నవల 'ఎనీ లాఫ్ టు సిటీస్', మార్గరెట్ మిచ్చెల్ 'గాన్ విత్ ది ఎండ్', శరత్ బాబు 'దేవదాసు', ఆర్.కె. నారాయణ్ 'గైడ్' మొదలైనవి ఇందుకు కొన్ని ఉదాహరణలు మాత్రమే.

'పథేర్ పాంచాలీ' నవలలో కథ చాలా చిన్నది. 'నిశ్చిందిపురం' అనే గ్రామంలో హరిహరరాయ్ అనే ఓ పేద బ్రాహ్మణ కుటుంబం నివసిస్తుంటుంది. అతడి భార్య పేరు సర్వోజితయ. ఆ దంపతులకు దుర్గ అనే ఆరేళ్ళ కూతురుంటుంది. ఎవరూ దిక్కులేని ఇందిర్ అనే ఓ ముసలావిడ కూడా వాళ్ళింట్లోనే ఉంటూ హరిహరరాయ్ మీదనే ఆధారపడుతుంది. కాటికి కాళ్ళు చాపుకొని ఉన్న ఈ ఇందిర్ అనే ముసలావిడ హరిహరరాయ్ దూరపు బంధువు.

పాతబడిన పెంకుటింట్లో హరిహరరాయ్ కుటుంబం నివసిస్తుంటుంది. హరిహరరాయ్ దేశదిమ్మరి. కథలు, నవలలు రాస్తుంటాడు. కానీ ఆ వ్యాపకం వల్ల అతడిమీ సంపాదించుకోలేకపోతాడు. ఆ కుటుంబాన్ని నెట్టుకురావడానికి అతని భార్య సర్వోజయ అనుక్షణం యాతన పడుతుంది. మాకే గడవడం లేదంటే మా కుటుంబానికి ఈ ఇందిర్ అనే ముసలావిడ భారంగా మారిందని ఆ ముసలావిడ పట్ల చాలా కఠినంగానే ప్రవర్తిస్తుంటుంది.

నవల ప్రారంభంలోనే సర్వోజయకు కొడుకు పుడ్తాడు. అతనికి 'అపూర్' అని పేరు పెడతారు. అతడు క్రమంగా పెరిగి పెద్దవాడవుతుండటాన్నే ఈ నవల చిత్రిస్తుంది. తల్లి అతన్ని 'అపూ' అని ప్రేమగా పిలుచుకుంటుంది.

హరిహరరాయ్ ఒక ఊర్పించి ఒక ఊరికి తిరుగుతుంటాడే తప్ప ఇంటిపట్టున ఎప్పుడూ ఉండడు. దుర్గ ముసలావిడతో స్నేహంగా ఉంటున్నదని సర్వజోయ కూతురిమీద విసుక్కుంటుంది. ఒకసారి దుర్గ వార్షి పక్కింటి వారి తోటలోంచి మామిడి పిందెలు దొంగతనంగా కోసుకొచ్చిందని పక్కింటి వాళ్ళు సర్వోజయకు ఫిర్యాదు చేస్తారు.

మామిడి పిందెలే కాదు, మా ఇంట్లోంచి పూసల గొలుసును కూడా దొంగిలించిందంటారు. అవి దుర్గ దగ్గరండే బొమ్మల పెట్టెలో దొరుకుతాయి. దుర్గ దొంగతనం చేసిందని నమ్మిన సర్వోజయ పక్కింటి వారి ముందు అవమానంతో క్రుంగి పోతూ దుర్గను చాలా కఠినంగా శిక్షిస్తుంది. జుట్టు పట్టుకుని ఈడుస్తూ ఫెడీ ఫెడీమని దుర్గ వీపు చిట్టేలా కొద్దుంది. దుర్గ ఇంట్లోంచి పారిపోతుంది. ఆ దృశ్యాన్ని చూసిన పసిపిల్లాడు ఆపూ తీవ్రంగా చలించిపోతాడు. అక్కను వెతకవడానికి వెదురు తోటలోకెళ్తాడు. ఈలోగా దుర్గ తిరిగి ఇంటికొస్తుంది.

సర్వోజయ తనమీద కేకలేసిందని అలిగిన ముసలావిడ ఇందిర్ అలిగి ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోతుంది.

అక్క తమ్ముడూ కలిసి ఆ ఊరికి దగ్గర్లోనే ఉన్న అడవిలోకి వెళ్ళి ఆడుకుంటూ కాలం గడుపుతుంటారు. ఒకసారి వాళ్ళింట్లో ఉండే ఆవు కనిపించకుండా పోతుంది. దాన్ని వెతకడానికి అక్కా తమ్ముళ్ళిద్దరూ (దుర్గ, ఆపూ) అడవిలోంచి చాలాదూరం వెళ్ళి దూరంగా వస్తున్న ట్రెయిన్ తమ పక్కనే ఉన్న రైలు పట్టాల మీంచి వెళ్తున్న దృశ్యాన్ని చూసి తన్మయులవు తారు. వాళ్ళకదే మొదటిసారి వేగంగా వెళ్తున్న ట్రెయిన్ను చూడటం.

కొద్ది రోజుల తర్వాత ముసలావిడ ఇందిర్ శవాన్ని ఓ మారుమూల ప్రదేశంలో దుర్గ చూస్తుంది. ఆమెకు అంత్యక్రియలు జరుపుతారు.

వర్షాకాలం వస్తుంది. భోరున కురుస్తున్న వర్షంలో దుర్గ షూర్తిగా తడిసిపోతుంది. ఆపూ ఓ చెట్టుకింద తలదాచు కుంటాడు. దుర్గ వర్షంలో చాలాసేపుండి షూర్తిగా తడి చిపోయిన కారణంగా న్యూమోనియా వ్యాధి సోకుతుంది. దుర్గ జ్వరంతో ఉన్నప్పుడే పెద్ద గాలివానొచ్చి హరిహర రాయ్ కుటుంబం నివసిస్తున్న పెంకుటిల్లు కూలిపోతుంది. దుర్గ జ్వరంతో మరణిస్తుంది.

తనకు చిన్న ఉద్యోగం దొరికిందని సంతోషిస్తూ హరిహరరాయ్ ఇంటికొస్తాడు. అప్పటివరకు దుర్గ చనిపోయిన విషయం అతనికి తెలీదు. భార్య ద్వారా తెలుసుకుని క్రుంగిపోతాడు.

నిశ్చిందిపురంలో ఇక బతుకు గడవదని నిర్ణయించుకొన్న హరిహరరాయ్ తన కుటుంబాన్ని కాశీకి తీసుకెళ్ళాలని నిర్ణయించుకుంటాడు.

భార్యనూ, ఆపూను తీసుకొని హరిహరరాయ్ కాశీకి వెళ్ళిపోతాడు. అక్కడ పౌరోహిత్యం చేసుకుంటూ, పురాణాలు చెబుతూ ఎంతో కొంత సంపాదించుకుంటున్న హరిహరరాయ్ కు జ్వరం సోకుతుంది. అతడు చనిపోతాడు. ఆ కుటుంబానికున్న ఆ కాస్త ఆధారంగా కూడా కరువైపోతుంది.

ఓ ధనిక బ్రాహ్మణ కుటుంబానికి ఓ బ్రాహ్మణ స్త్రీ పనిమనిషిగా ఉండటానికి కావాలని తెలుసుకొని సర్వోజయ ఆపూని తీసుకొని వెళ్ళి ఆ ధనికుల ఇంట్లో పని

మనిషిగా చేరుతుంది. ఆ ఇంట్లో ఆ తల్లి కొడుకు లిద్దరూ చాలా అవమానాల్ని ఎదుర్కోవలసి వస్తుంది.

ఇదీ 'పథేర్ పాంచాలి' నవలలో కథ.

ఈ నవలలో 'ఆపూ' బాల్యాన్ని చిత్రించిన ఘట్టాలు అత్యంత వాస్తవికంగా రూపొందాయి. కథ కంటే ఈ నవలలో ఆనాటి జీవిత చిత్రణే ప్రముఖంగా కనిపిస్తుంది. ఈ నవలలోని పాత్రల్లో తల్లి సర్వోజయ పాత్ర మన హృదయాల్ని పిండేస్తుంది. దుర్గమైన పేదరికాన్ని అనుభవిస్తూ ఆ తల్లి ఎన్నోసార్లు తీవ్రమైన మనోవేదనకు గురవుతుంది. ఆమె దృష్టంతా కొడుకు ఆపూ మీదనే ఉంటుంది. అతన్ని బాగా చదివించి గొప్పవాణ్ణి చేయాలని కలలు గంటుంది. తీవ్రమైన అడ్డంకుల్ని అధిగమించి ఆ తల్లి తన కొడుకును చదివించి తన కలల్ని సాకారం చేసుకోగల్గుతుంది.

ఈ నవలలోని రెండో ముఖ్యమై పాత్ర ఆపూ. చిన్నప్పట్నుంచే ఆపూలో చదువు పట్ల ఆసక్తి ఉంటుంది. ఎక్కడ వున్నకం కనిపించినా చదివేస్తూ ఉంటాడు. అనుక్షణం తన జీవితాన్ని, తన చుట్టూ వున్న వాళ్ళ జీవితాల్ని పరిశీలిస్తూ ఎన్నో కొత్త విషయాల్ని నేర్చుకుంటాడు. త్వరలోనే తనలో ఓ రచయిత ఉన్నాడని కూడా ఆపూ గుర్తిస్తాడు. ఈ నవలకు సీక్వెల్ గా బిభూతి భూపణ్ బెనర్జీ రచించిన 'అపరాజిత' నవలలో ఆపూ ఒక నవలాకారుడుగా స్థిరపడటం మనం చూస్తాం.

ప్రతియొక్కరూ చదివి తమను తాము దర్శించుకోవడానికి అనువైన గొప్ప నవల ఈ 'పథేర్ పాంచాలి'.

కొండ
కెరటాలకు పహరా కాస్తున్నది
కొత్తగా పుట్టే అలలు
దానిని పరిహసిస్తూ చెలరేగుతున్నాయి
'ఆ కదలదు మొదలదు'
అంటూ ఆట పట్టిస్తున్నాయి.

కనిపించని నాగలితో
దున్నుతున్న భూమిలా వుంది కడలి
అందుకే ఆ సురగలు
కిరణాల్ని దులిపేసుకుంటున్న
కుక్క పిల్లలా తరగలు
అందుకే ఆ పరుగులు

కొండమీద
బుడుత కీచులు కట్టిన వైట్ హేజ్

మీరామార్

డా॥ ఎన్. గోపి

దీపం పోయి
వత్తి మిగిలినట్టుగా వుంది
కొండ పాదాల కింద మాగన్నుతో
పురాతన భవనాలు
గాలి
కిటికీల్లోంచి చరిత్రను తరిమేస్తున్నది.
వెలుగు నీడల సయ్యాటల్లో
నిబ్బరంగా నిలిచిన కొండ.
ఒక ఎండ పొర తొలిగి పోయి
మరో నీడ దుప్పటి కప్పుకుంటూ

సృష్ట్యాది నుండి
మోకాళ్ల మీద కూచున్న
వృద్ధుడిలా వుంది కొండ
చిన్న చిన్న పిల్ల అలలు
కొండను తన్ని పారిపోతున్నాయి.
తీరం వైపు ఆశగా పరిగెత్తుతూ
మధ్యలోనే అస్తిత్వం కోల్పోతున్నాయి.

అలల వ్యాకరణం తెలిసిన
చిన్నయ సూరిలో
నిట్టూర్పులతో కొండ.

('గోవాలో సముద్రం' కావ్యం నుండి)
గోవాలో 'మీరామార్' అనేది ఓ బీచ్ పేరు.

నవతరం

“గుర్నాధంగారూ! మీకు ఫోన్” అని క్యాబినలో నుండి బయటకు వచ్చి శ్రీనాథ్ పిలిచాడు. తన సీట్లో తలవంచి పని చేసుకుంటున్న వాడల్లా లేచి, క్యాబినలోకి వెళ్ళి ఫోన్ అందుకున్నాడు..

సత్యభాస్కర్

“డాడీ! నేను సుజను!” అని అవతల నుండి కూతురు పలికింది. ఒక్కసారిగా ఒళ్ళంతా ఉద్వేగంతో పణికింది.

“ఏమూ! ఎక్కడనుండి! బెంగుళూరు నుండా?” అని ప్రశ్నించాడు గుర్నాధం.

“లేదు డాడీ! మన ఇంటి నుండే, పొద్దునే వచ్చాను” అని బదులిచ్చింది.

“అల్లుడుగారు వచ్చారామ్మా! ఆయనకిప్పు మాట్లాడతాను” అని అన్నాడు గుర్నాధం!

అంతలోనే గుర్నాధం శ్రీమతి లక్ష్మి టెలిఫోన్ అందుకొని “అల్లుడుగారు ఏదో పనిలో వున్నారటండి. తర్వాత వచ్చి తీసుకువెళతానని ఒక్కడాన్ని పంపించారు. మీరు సాయంత్రం ఆఫీసుకాగానే నేరుగా ఇంటికి వచ్చేయండి. అందుకే ఫోన్ చేసాము” అని చెప్పింది.

“సరేలే! అలాగే వస్తాను” అని ఫోన్ పెట్టేసాడు గుర్నాధం, ఒక్కసారిగా గుర్నాధానికి ఏదో తెలియని ఉత్సాహం వచ్చింది. ఒక్కగానొక్క బిడ్డ సుజాత పెళ్ళయి ఆరునెలలయింది. అత్తగారిది బెంగుళూరు. అల్లుడు ప్రముఖ సాఫ్ట్వేర్ కంపెనీలో పనిచేస్తాడు. నెలకు దాదాపు యాభైవేలు పైగానే సంపాదిస్తాడు. వియ్యంకుడు బాగా స్థితిమంతుడు అవడంతో కట్నం, లాంఛనాలు భారీగానే ఇచ్చి వైభవంగా పెళ్ళి చేసాడు. నోములకు వచ్చి వెళ్ళిన సుజాత హఠాత్తుగా వచ్చింది. తల్లిదండ్రుల మీద గాలి మళ్ళి వుంటుంది. సుజాత కూడా సాఫ్ట్వేర్ ఇంజనీరింగ్ డిగ్రీ చదివినప్పటికీ ఉద్యోగం చేయాల్సిన అవసరం లేదని వియ్యంకుడు, అల్లుడు చెప్పడంతో మరీ సంతోషించాడు. హాయిగా ఇంటిపట్టున వుండి సంసారం చూసుకుంటుంది అనుకున్నాడు గుర్నాధం. అందుకే వెనకాడకుండా ఖర్చుచేసాడు. తన ఆలోచనల్లోనే సీటుపద్దకు వచ్చిన గుర్నాధాన్ని ప్రక్కసీటులోని సుబ్బారావు

“ఏంసారే! ఎక్కడనుండి ఫోన్. ఏదో ఆలోచనలో పడినట్టున్నారు?” అని ప్రశ్నించాడు.

“మా అమ్మాయే బెంగుళూరు నుండి వచ్చిందిట. సాయంత్రం త్వరగా వచ్చేయమని ఫోన్ చేసింది” అని జావాబిచ్చాడు.

“అయ్యయ్యా! అలాగయితే ఎలా సారే! సాయంత్రం “న్యూ స్టార్”లో పార్టీ, రాత్రంతా నైటవుట్లు వున్నాయి మర్చిపోయారా,” అని గుంభనంగా నవ్వుతూ ప్రశ్నించాడు.

బిల్స్ సెక్షన్లో వున్న సిబ్బందికి నెలకు నాలుగయిదయినా పార్టీలు, నైట్లు పడుతూనే వుంటాయి. జీతం కాకుండా పై సంపాదనతో పాటు విందులు వినోదాలు మామూలే! ఎవరికి బిల్ వచ్చినా అందరికీ పార్టీ ఇచ్చి పంచకోవడం అక్కడ సంప్రదాయం.

ఒక్కసారిగా మూడ్ ఆఫ్ అయిపోయింది గుర్తాధానికి! రాత్రి పార్టీ సుఖం గుర్తొచ్చి మనస్సంతా మూల్గింది. అయినా ఎగ్గొట్టక తప్పదు.

“సారీ! బ్రదర్ నేను రాలేను. మా అమ్మాయి నా మీద బెంగతో బెంగుకూరు నుండి హటాత్తుగా వచ్చేసింది. మరో పార్టీకి వస్తా! మన వాళ్ళందరికీ చెప్పు ఎంజాయ్ యువర్ సెల్ఫ్” అని జవాబిచ్చాడు.

సాయంత్రం పని త్వరగా ముగించుకుని గంట ముందుగానే ఇంటికి చేరాడు గుర్తాధం. ఇంట్లోకి అడుగుపెట్టగానే హాల్లో వున్న సుజాత ఒక్క అంగలో వచ్చి “డాడీ!” అంటూ చుట్టేసింది.

“పిచ్చిపిల్లా! ఏమయిందమ్మా! అంత బెంగపడితే ఎలాగా!” అంటూ సముదాయించాడు.

కొద్ది సేపటికి తేరుకుని కళ్ళు తుడుచుకుంటూ పోయి సోఫాలో కూర్చుంది.

ఇంతలోనే లక్ష్మి హాల్లోకి మంచినీళ్ళ గ్లాసుతో వచ్చి “మొహం కాళ్ళు కడుక్కుని రండి! టిఫిన్ చేద్దురుగాని, అమ్మాయి కూడా మీరొస్తారని టిఫిన్ చేయనని కూర్చుంది” అంటూ మరో చేత్తో టవల్ అందించింది.

అమ్మాయి వచ్చిన సంతోషం కూడా లేకుండా ముఖావంగా వున్న లక్ష్మిని చూసి గుర్తాధానికి వళ్ళు మండింది. సుజాతవైపు సంతోషంగా చిరునవ్వుతో చూసాడు. సుజాత బేల కళ్ళతో తనను చూడడం చూసి మనస్సు చివుక్కుమంది. ఎంత కని పెంచినా ఆడపిల్లలు పరాయివాళ్ళే అవుతారని అనిపించింది.

“ఒక్క నిమిషంలో వచ్చేస్తానమ్మా! కబుర్లు చెబుదువుగాని!” అంటూ బాత్ రూమ్ లోకి దారితీసాడు. బాత్ రూంలో స్నానం ముగించుకొని బయటకు రావటానికి అరగంటపైగా పట్టింది. హాల్లో సోఫాలో కూర్చుని వేడివేడి టీ తాగుతూ ‘చెప్పమ్మా సుజీ! ఎలా వుంది కొత్త సంసారం! అల్లుడుగారి కబుర్లు చెప్పు’ అంటూ ఉత్సాహంగా ప్రశ్నించాడు.

“డాడీ!” అంటూ రెండు చేతులు మొఖాన కప్పుకుని బావురుమంది సుజాత. ఊహించని ఈ పరిణామానికి స్థాణువైన గుర్తాధం చేతిలోని టీకప్పు తొణికింది. మొదటిసారిగా తల్లి కూతుళ్ళ ప్రవర్తనలో మార్పు గమనించాడు. లక్ష్మి ముఖావంలోనూ, ఫోన్లో తనతో మాట్లాడటంలోనూ ఏదో అపశ్రుతి ఇప్పుడు అర్థమయింది.

“ఏమయిందమ్మా!” ఛీ! ఛీ! ఏడవకు. అల్లుడుగారు కాని అత్తగారుకాని ఏమయినా అన్నారా!” అని ఆదుర్దాగా అంటూ సోఫా లోంచి లేచి అమ్మాయి ప్రక్కన కూర్చున్నాడు. సమాధానమివ్వకుండా సుజాత ఏడుస్తుండడంతో కాళ్ళు చేతులు ఆడలేదు.

“ఏమయిందే! నువ్వయినా చెప్పి చావు” అని హాల్లోనే ఒక మూలన నిలబడ్డ లక్ష్మి మీద ఒక్క అరుపరిచాడు.

“కొత్త సంసారం గదండి. వారరోజుల క్రితం అల్లుడుగారు ఏదో కోప్పడ్డారుట. నిన్న మళ్ళీ గొడవయింది. దానికి మనస్సు కష్టపెట్టుకుని వచ్చేసింది. రెండురోజులుంటే అదే సర్దుకుని, మొగుడి మీద గాలి మళ్ళుతుంది” అని తత్తరపడుతూ చెప్పింది.

“నీ సోది ఆపి, మొత్తం ఏం జరిగిందో చెప్పు!” అని రౌద్రంగా అరిచాడు. ఒక్కసారిగా సుజాత కూడా ఏడ్చు ఆపేసింది. పక్కన టవల్తో మొఖం తుడుచుకుంది.

“నీవే చెప్పు తల్లీ! మళ్ళీ నేనెందుకు. ఏమయినా తప్పు చెబితే నన్ను తిడతారు” అని అంది లక్ష్మి.

సుజాత హటాత్తుగా వుట్టింటికి వచ్చేయడానికి గల కారణాన్ని విన్న గుర్తాధం నోట మాటరాలేదు.

....

తన తల్లిదండ్రులకు నచ్చితే చాలని, తను తర్వాత వచ్చి చూస్తానని శ్రీరామ్ చెప్పడంతో, ఈ కాలంలో కూడా ఇలాంటి మనుషులున్నారని ఆశ్చర్యపోయాడు గుర్తాధం. అదే మాట మీద నిలబడ్డాడు శ్రీరామ్! తమ అబ్బాయికి సంసార పక్షంగా వుండి గుణగణాలుంటే చాలని, అందానికి కూడా ప్రాధాన్యత లేదని, అందంగా లేకపోయినా మరీ కురూపి కూడా కానటువంటి సుజాతను చూసి నచ్చిందన్నారు. అమ్మాయి ఫోటోను అబ్బాయికి పంపడంతో, నచ్చిందన్న సమాధానం వచ్చింది. శ్రీరామ్ కు సెలవులున్నప్పుడు కలలో లాగానే పెళ్ళిచూపులు, పెళ్ళికావడం, కాపురానికి వెళ్ళిపోవడం జరిగింది. కొన్నాళ్ళు సరదాగానే గడిచింది. అత్త, మామగారు కూడా స్వంత కూతురులాగానే చూసుకున్నారు.

ప్రతి రోజు ప్రొద్దునే శ్రీరామ్ హడావుడిగా తయారయి ఆఫీసుకు వెళ్ళడం, ఆ తర్వాతంతా అత్తగారు మావగారితో గడపడం, తీరిక సమయంలో టి.వి., వీడియోలో సినిమాలు, సాయంత్రం అయ్యేసరికి భర్తకోసం ఎదురుచూపు. సాయంత్రం కాగానే ఫ్రెష్ అయి ఇద్దరూ కారులో సిటీలో తిరగడం, ఎక్కడయినా హోటల్లో డిన్నర్ చేసి జాబ్ గా రావడం. అంతా మధురానభూతిగా గడిచింది. అయిదారు నెలలు గడిచేసరికి శ్రీరామ్ సాయంత్రాలు ఆలస్యంగా రావడం మొదలయింది. ఆఫీసులో పని ఎక్కువయిందని చెప్పడంతో సరిపెట్టుకుంది. అంతలేసి జీతాలు ఊరికే ఇస్తారా! పెళ్ళయిన కొత్తలో కొంతకాలం సాయంత్రం త్వరగానే వదిలారు కాని, రోజు త్వరగా రావాలంటే ఎలా? వీకెండ్ పార్టీలని ఒకటి రెండు సార్లు పైవ్ స్టార్ హోటళ్ళకు తీసుకువెళ్ళాడు. సాయంత్రం వాతావరణంలో తండ్రిచాటు బిడ్డగా ఎదిగిన సుజాత ఆడా మగా తాగడం, చిందులేయడం చెవులు చిల్లులు పడే మ్యూజిక్ తట్టుకోలేకపోయింది. శ్రీరామ్ కూడా డ్రింక్ తీసుకోవడం, ఆడాళ్ళతో అతను చనువుగా మెలగడం చూసి నొచ్చుకున్నా, ఐటి ఉద్యోగులు అంతేలే అని సరిపెట్టుకుంది. సరిపెట్టుకోమని సర్దిచెప్పాడు. కానీ క్రమంగా అదే జీవితం కావడం, రాత్రిళ్ళు త్రాగి రావడం, ఫోన్ లోనే అర్ధరాత్రుళ్ళు కూడా ఆడవాళ్ళతో సంభాషణలు.. ఇలా ఎన్నాళ్ళు! శ్రీరామ్... తన వాడు కాదా? సందేహం తలెత్తడానికి ఎంతోకాలం పట్టలేదు.

ఒక రోజు భరించలేక అడిగేసింది. అదేదో జోక్ అయినట్లు ఘెళ్ళున నవ్వాడు శ్రీరామ్!

“నీ! సుజీ! ఇవన్నీ ఐటి లైఫ్ లో చాలా మామూలయిన విషయం! నైట్ పార్టీల్లో పెగ్గలేసుకోవడం, పబ్బుల్లో ఎంజాయ్ చేయడం మాకు రోటీన్! ఆ మాత్రం సోపల్ గా మూవ్ కాకపోతే మనం కెరీర్ లో పైకి రాలేము. అవన్నీ ఆలోచించి నీ బుర్ర పాడుచేసుకోకు!” అని జవాబిచ్చాడు.

“అంటే మీరు రోజు తాగొచ్చినా, ఎవరితో పడితే దానితో తందనాలు అడినా నేను చూస్తూ ఉరుకోవాలా? నేను ఇంట్లో పడుండి మీకు మీ అమ్మా, నాన్నలకు సేవచేస్తూ గడుపుతుండాలి. మీరేమో ఇదంతా కామన్ అంటూ అడ్డమైన తిరుగుళ్ళు తిరుగుతుంటారా? నా బ్రతుకుండా ఇంతేనా” అని కోపంగా అడిగింది.

అంతవరకూ నవ్వుతూ వున్న శ్రీరామ్ మొహం ఎర్రగా కండగడ్డలా మారిపోయింది. కోపంతో ముక్కుపుటాలు అదురుతుండగా ‘నీవు మరీ మీ అమ్మావాళ్ళలాగా పాతతరంలా మాట్లాడకు. సొసైటీని అర్థం చేసుకో! అయినా నీకు ఏమి తక్కువ చేస్తున్నాను. నిన్నేమయినా తిడుతున్నామా? కొడుతున్నామా? నీకే ఒక క్రెడిట్ కార్డు కూడా ఇచ్చాగా! ఏది కావాలంటే అది కొనుక్కుని హాయిగా ఇంటిపట్టున వుండు. నా విషయంలో అతిగా జోక్యం చేసుకోకు’ అని తీవ్రంగా మందలించి బయటకు వెళ్ళిపోయాడు.

మర్నాడు ఉదయం కూడా ఇంటికి రాలేదు. మామగారు, అత్తగారు అదంతా మామూలే అన్నట్లు తమ పనులు తాము చేసుకుంటున్నారు.

ఉండబట్టలేక అత్తగారిని “అయన నిన్న రాత్రనగా వెళ్ళారండీ! ఇప్పటి వరకు రాలేదు. ఫోన్ కూడా లేదు” అని అడిగింది.

“వాడంతేనమ్మా! ఒక్కోసారి వారంకూడా ఇంటి మొఖం చూడడు. ఆఫీసు పనిలో కొలిగ్స్ తో కలిసి గోవా వెళుతున్నానని ఫోన్ చేసాడు. నీవేమీ ఖంగారు పడకు. వాడే వస్తాడు” అని ఆవిడ మామూలుగా సమాధానమిచ్చింది.

ఆవిడ మాటలకు తల తిరిగిపోయినట్లయింది సుజాతకు. ఒక్కసారిగా వస్తున్న కన్నీళ్ళను ఆపుకుంటు తన బెడ్ రూంలోకి పోయి మంచం మీద పడి వెళ్ళి వెళ్ళి ఏడ్చింది! ఈ ఇంట్లో తన స్థానం ఏమిటో అర్థమయింది. సమాజంకోసం తనను ఇల్లాలుగా తెచ్చుకున్నాడు తప్ప, జీవితాన్ని పంచుకోవడం కోసం కాదు. వెంటనే బట్టలు సర్దుకుని రెండుమూడు రోజులు అమ్మా నాన్నల దగ్గర గడిపివస్తానని అత్త మామగారికి చెప్పి హైదరాబాద్ బస్ ఎక్కింది. చిన్నప్పటి నుండి గుండెల మీద అల్లారు ముద్దుగా పెంచిన తల్లిదండ్రులతో చెప్పుకుంటే కాని తనకు మనశ్శాంతి వుండదు. వాళ్ళే ఈ సమస్యకు పరిష్కారం చూపుతారు.

...

సుజాత చెప్పినదంతా విన్నాడు గుర్నాధం. ఒక్క మాట మాట్లాడకుండా కొద్దిసేపు వూరుకున్నాడు. తండ్రి స్పందన కోసం ఎదురు చూస్తూ కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంది సుజ. ఒక్కసారిగా ఆత్మీయుడైన తండ్రి ముందు మనసులోని బాధంతా వెళ్ళగక్కడంతో తేలికపడింది.

“నేను చేసింది తప్పానానా! నేనేమయినా బానిసనా! షోకేసులో బొమ్మనా! నన్ను అలాగే పెంచారా మీరు? నేను మనిషినే కదా! నా భర్త నాతో వుండాలని కోరుకోవడం తప్పి? ఆయనకు అలా జల్సాగా తిరిగే వాళ్ళు కావాలంటే అలాంటి వాళ్ళనే చేసుకోవచ్చుకదా! అమ్మానాన్నల మాట జవదాటడని, వాళ్ళకు నచ్చితే తనకు నచ్చినట్టేనని శ్రీరామచంద్రుడిలా ఘోషాగొట్టడమెందుకు? మనకు తగిన వాళ్ళను మనం చేసుకుంటాం గదా!” అంటూ ఆవేశంగా ప్రశ్నలు కురిపిస్తోంది సుజాత.

“సరే అమ్మా! అయిందేదో అయింది. నేను మీ అత్తామామలతో మాట్లాడుతాగా! అల్లుడిగారితో ఏమీ అనలేదు గదా! కుర్చుతనం ఇంకా వయస్సుకు తగ్గ బాధ్యతలు మీదపడలేదు! తొందరగా భోజనం చేసి నిద్రపో! రేపు అన్నీ మాట్లాడదాం!” అని అన్నాడు. అందరు భోజనాలు చేసాక, కాసేపు టివి చూసి నిద్ర వస్తోందని గుర్నాధం తన బెడ్ రూంలోకి వెళ్ళిపోయాడు. సుజ కూడా బాగా అలసిపోయిందేమో తన బెడ్ రూంలోకి వెళ్ళి పడుకుంది. లక్ష్మి వంటింట్లో పని చూసుకుని తనూ పడుకోవడానికి వెళ్ళింది.

...

ఎంతో కాలం తర్వాత నిశ్చింతగా నిద్రపోయింది సుజాత. పుట్టిపెరిగిన వాతావరణం, ఇల్లు, అయిన వాళ్ళ మధ్యకు తిరిగిరావడం ఆమెకు ప్రశాంతత నిచ్చింది. చిన్నప్పటి నుండి ఏ సమస్య వచ్చినా డాడీకి చెప్పగానే, అంతా ఆయనే చూసుకునేవాడు. ఈ సమస్యను కూడా డాడీకి చెప్పుకున్నాగదా, ఇక అంతా ఆయనే చూసుకుంటాడని అనుకుంది. తండ్రి మీద అంత నమ్మకం!

అర్ధరాత్రి దాహంగా వుంటే మెలకువ వచ్చింది. మంచినీళ్ళ కోసం ప్రక్కన టీపాయ్ మీద గ్లాసు కోసం చూసుకుంది. రాత్రి పెట్టుకోవడం మరిచిపోయింది. ఇష్టంలేకపోయినా లేవక తప్పదు. వంటింట్లోకి వెళ్ళి తాగొచ్చింది! బెడ్ రూం లోనుండి హాలోలోకి రాగానే తల్లిదండ్రుల రూంలో నుండి మాటలు వినబడుతున్నాయి. తలుపు క్రింద నుండి సన్నగా లైట్ వెలుతురు కనబడుతోంది. ఇంక నిద్ర పోయినట్లు లేదు. టైం ఎంతయిందని హాలులోవున్న గోడగడియారాన్ని చూసింది. అబ్బా ఒంటిగంటయింది. ఇంతసేపు పడుకోలేదంటే. నా సమస్యనే చర్చిస్తున్నారేమో!... అనవసరంగా నావల్ల వాళ్ళకూ మనశ్శాంతి కరువయింది. ఆలోచనలు మళ్ళీ తరంగాలుగా లేచి వస్తున్నాయి. బెడ్ రూం తలుపు గడియ వేసినట్లు లేదు. మాటలు స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నాయి. ఇంతలోనే తండ్రి గొంతుక గట్టిగా వినిపించింది. అమ్మ సన్నగా ఏడుస్తోంది. “నీ పెంపకం వల్లనే అది అలా తగలడింది. అల్లుడిది ఏం తప్పుంది చెప్పు. ముగాడు.. సంపాదిస్తున్నాడు. తిరుగుతున్నాడు... నీ కూతురు ఏమయినా పెద్ద అందగత్తె అని చేసుకున్నాడనుకున్నావా?.. ఏదో సంసారపక్షంగా ఇంట్లో పడి వుంటుందని, పిల్లలను కంటుందని చేసుకున్నాడు. లక్షలు గుమ్మరిస్తే నీ పిల్లకు పెళ్ళయింది. నీకు మళ్ళీ చెబుతున్నా. నీవు రేపు పొద్దున నీ పిల్లకు ఏం నచ్చుచెబుతావో చెప్పు. నీవు నా దగ్గర పడుండటం లేదు. అలాగే నోరూసుకుని కాపురం చేసుకోమను. బంగారం లాంటి

కాపురాన్ని చెడగొట్టుకోవద్దను. నేను సాయంత్రం ఆఫీసు నుండి వచ్చేసరికి అది వొప్పుకోకపోతే మెడపట్టి గెంటేస్తాను. నా అంత చెడ్డవాడు మరొకడుండడు.” - మాటలు ముద్ద ముద్దగా వస్తున్నాయి.

అలా మాటలు రావడానికి కారణమేమిటో కాపురానికి వెళ్ళాక సుజాతకు తెలిసింది. ఆ మాటలకు సుజాత స్థాణువయింది. ఒక్కసారిగా ప్రపంచంలో తన స్థానం ఏమిటో బోధపడింది. వంటింట్లోకి వెళ్ళి నీళ్ళు తాగాలనే ప్రయత్నాన్ని విరమించుకుని నిశ్శబ్దంగా తన రూంకు వెళ్ళి పడుకుంది. మిగిలిన రాత్రంతా తాను కనుగొన్న కొత్త ప్రపంచం గురించే ఆలోచనలు రాజ్యమేలాయి.

ఉదయం తండ్రి లేచి ఆఫీసుకు వెళ్ళుతుంటే తెలుస్తున్నా బెడ్రూంలో నుండి బయటకు రాలేదు.

“ఇంకా సుజాత లేవలేదా?” అని తండ్రి అడగడం.

“రాత్రంతా నిద్ర పట్టి వుండడు. పడుకోనివ్వండి” అని తల్లి సమాధానం చెప్పడం వినబడుతూనే వుంది.

నిద్ర లేచి వచ్చి ఫ్రెష్ అయ్యాక తల్లి అందించిన టీ ఫిన్ తింటూ సాలోచనగా తల్లి మొహంలోకి చూసింది. మొదటిసారిగా అమ్మ తన సాటి ఆడదానిగా కనబడింది.

సుజాత పక్క కూర్చుని తల్లి “ఏం ఆలోచించావమ్మా! అల్లుడుగారి మీద కోపం తగ్గిందా” అంటూ నవ్వుతూ పలకరించింది.

తను కూడా మామూలుగానే నవ్వుతూ “ఒక రెండురోజులుండి వెళతానమ్మా! ఆయన కూడా బెంగుళూరులో లేరుగదా! మిమ్మల్ని చూడాలనిపించి వచ్చాను. మీకేమీ అభ్యంతరం లేదుగా” అని అంది.

“అయ్యో! ఎంత మాటమ్మా! ఇది నీ ఇల్లే! నీవుకాక మాకింకెవరూ చెప్పా! నిన్ను నీ మాటలకు నాన్నగారు ఎంతగానో ఖంగారు పడిపోయారు! కొత్త కాపురం కదా ఇవన్నీ మామూలే! తానే వచ్చి దిగబెడతానన్నారు. నీకు ఏ కష్టం వచ్చినా ఆయన తట్టుకోలేరమ్మా!” అంటూ కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంది.

“సారీ అమ్మా! మీ ఇద్దరినీ అనవసరంగా నా చిన్నతనంతో బాధ పెట్టాను. ఇక ఎప్పుడూ అలాగ చేయను!” అని తల్లి వొడిలో పడుకుంది సుజాత!

ఈ సమస్య ఇంత సులభంగా పరిష్కారమయినందుకు ఆ పిచ్చి తల్లి మనస్సు ఆనందంతో నిండిపోయింది. సుజాత కాపురంకు వెళ్ళిన దగ్గర నుండి ఇప్పటి వరకు జరిగిన విశేషాలన్నిటి కబుర్లను కూతురుతో చెప్పసాగింది.

సాయంత్రం వరకు సుజాత కంప్యూటర్ ముందే కూచుంది. నెట్లో మెయిల్స్ పంపడంలోనూ, ఫోన్లు చేయడంలోనూ పేపర్స్ తిరగేయడంలోనూ బిజీగా గడిపింది. ఆఫీసు నుండి వచ్చిన తండ్రితోనూ మామూలుగానే మాట్లాడింది. సుజాతలో వచ్చిన మార్పుకు ఆయన కూడా ఎంతో సంతోషించాడు. వియ్యంకుడితో ఫోన్లో మాట్లాడి ఒకటి రెండు రోజుల్లో మంచిరోజు చూసుకుని అమ్మాయిని తానే తీసుకువచ్చి దింపుతానన్నాడు. సుజాత కూడా అత్రమామల యోగక్షేమాలు కనుక్కుంది. మిగతా రెండు రోజులు కూడా కంప్యూటర్తోనే బిజీగా గడిపింది.

పోనీలే ఏదో కాలక్షేపం చేస్తోందనుకున్నారు తల్లితండ్రులు. తాను వచ్చి నాలుగవ రోజుకు సుజాత ఊరు వెళతానని బయలుదేరింది. తండ్రి తనతో పాటు వస్తానన్నా ససేమిరా వద్దంది. తన చిన్ననాటి మిత్రురాలు, క్లాస్మేట్ అయిన ‘రమాదేవి’ చెన్నయ్లో వుందని, దాన్ని కలిసి ఒక రోజు వుండి అటునుండి బెంగుళూరు వెళతానని చెప్పింది. రమాదేవి కూడా తమ ఇంట్లో స్వంత కూతురు లాగానే మెసిలేది. కాబట్టి తల్లిదండ్రులు ఏమీ అనలేకపోయారు. రమాదేవి కూడా ఫోన్లో సుజాత తల్లిదండ్రులతో చెప్పి వచ్చింది. అయినా ఎందుకయినా మంచిదని సుజాత మామగారితో మాట్లాడి పర్మిషన్ తీసుకున్నాడు గుర్తాధం. కూతురు కాపురం దారిలో పడినందుకు తృప్తిగా నిట్టూర్చాడు.

...

“పోస్ట్ అమ్మా!” అనే కేకతో తలుపు తీసింది లక్ష్మి. తన పేరు మీద కవరును పోస్ట్ వాడు ఇచ్చి వెళ్ళడంతో ఆశ్చర్యం చేసింది.

తన జీవిత కాలంలో ఏనాడు తన పేరు మీద ఉత్తరం రాలేదు. తన బంధువులు ఎవరు ఉత్తరాలు రాసినా ఆయన పేరు మీదనే రాయడం అలవాటు. ప్రతిదాన్ని ఆయన చదివి తనకు ఇవ్వడం ఎప్పుడూ జరిగేది. అలాంటిది తన పేరు మీద ఉత్తరం?

అదే ఆశ్చర్యంతో ఇంట్లోకి వచ్చి సోఫాలో కూర్చుని కవర్ చింపింది. ఆ అందమైన దస్తూరి తన కూతురు సుజాతదే!

అమ్మా!

నేను క్షేమంగానే వున్నాను. నేను ఇంకా బెంగుళూరు వెళ్ళలేదు. వెళ్ళదలుచుకోలేదు కూడా! నన్నొక మనిషిగా కాక షోకేసులో బొమ్మలాగా చూసే

మనిషితో నేను కాపురం చేయలేను. సమాజానికి చూపించడానికి, వంతోధారకుల్ని కనడానికి ఒక ఆడది, అడ్డమైన తిరుగుళ్ళు తిరగడానికి మరో ఆడది కోరుకునే మగాడితో నేను కలిసి బ్రతకలేను. ‘మీ అమ్మా వాళ్ళలాగా పాతతరంలాగా ఆలోచించవద్దని’ మీ అల్లుడుగారు నాకు హితబోధ చేశారు. నేను ఇప్పుడు అదే చేస్తున్నాను. నేను చదివిన చదువుకు నాకు చెన్నయ్లోనే బ్రహ్మాండమయిన జీతంతో మంచి ఉద్యోగం వచ్చింది. మీకు, రమాదేవికి అబద్ధం చెప్పి ఇక్కడకు వచ్చి ఉద్యోగంలో చేరాను. నేను ‘సవతరం’ మనిషిని. నా ఉద్యోగంతో ఈ ప్రపంచాన్ని చుట్టి రాగలను. నాన్న మా ఆయన కోరుకున్నట్లుగా నీలాగా నా జీవితాన్ని బంగారం లాంటి కాపురం పేరిట బ్రతుకంతా పంజరంలో బందీ కాదలచుకోలేదు. అలాగని జీవితమంతా పురుష ద్వేషిగా బ్రతుకుతానని అనుకోకండి. నా భావాలు నచ్చి, నన్ను నన్నుగా గుర్తించి గౌరవించే మనిషి ఎవడోవొకడు తారసపడకపోడు. నా వ్యక్తిత్వాన్ని గౌరవించి సమానంగా చూసినంత కాలమే ఎవడితోనన్నా కాపురమనేది మా ‘సవతరం’ సిద్ధాంతం!

చివరగా నీతో ఒక మాట! నీకు ఏనాడయినా సరే నాన్నగారితో విసుగు వచ్చినా నా దగ్గరకు వచ్చేసెయ్!

ఇట్లు
నీ
సుజా

మౌన సంభాషణ

తన చిత్రాలలో వస్తువులను ఉన్నది ఉన్నట్లు చూపడం కాకుండా, వాటిని చూసి తాను పొందిన అనుభూతులను చిత్రాలలో వ్యక్తం చేయడం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాడు వెంకటేష్. అవే అనుభూతులను ప్రేక్షకులకు సైతం అందించడానికి ప్రయత్నించాడు. దీన్నే ఎక్స్‌ప్రెషనిజం అంటారు. ఈ కృషిలో వెంకటేష్ సఫలమయ్యాడని చెప్పడానికి ఆయన మన ముందుంచిన చిత్రాలే తార్కాణం.

చేశారు. గురువు పర్యవేక్షణలో బయటకు వెళ్లి వరిశీలించడం, ఇతరుల చిత్రాలను అధ్యయనం చేయడం కూడ దోహద పడ్డాయి. వీటన్నింటినీ మించి వెంకటేష్ లోని పట్టుదల, కఠోర శ్రమ అతనిలోని అరుదైన ప్రతిభకు తోడు కావడంతో ఓ చక్కని చిత్రకారుడు మన ముందు సాక్షాత్కరించాడు.

మాటలురాని వెంకటేష్ తన చుట్టూ ఉండే ప్రకృతితోనే అనుబంధం పెంచుకున్నాడు. సంభాషించడం మొదలెట్టాడు. అది మౌన సంభాషణ. దాన్నే తన చిత్రాలలో వ్యక్తం చేయడానికి పూనుకున్నాడు. తాతగారి వూర్లో చూసిన కొబ్బరి చెట్ల దగ్గర నుండి తన ఇంట్లో నిత్యం కనిపించే కప్పులు, సానర్లు, టీ కెటిల్స్, పువ్వులు, ఫ్లవర్ వాజ్‌లు, వాటిని ఉంచే టేబుల్స్, అలాగే గుమ్మాలకు, కిటికీలకు వేలాడదీసిన కద్దెస్లు మొదలైనవన్నీ వెంకటేష్ నిశ్చల జీవన చిత్రాలకు అంశాలయ్యాయి. వెంకటేష్ ఇంత చిన్న వయసులోనే అనేక మీడియంలపై పెద్ద పట్టు సాధించడం ఎంతో ఆశ్చర్యం కలిగిస్తుంది. వాటర్ కలర్స్, డ్రై పేస్టెల్స్, ఆక్రిలిక్ ఆన్ పేపర్, ఆక్రిలిక్ ఆన్ కేన్వాస్, అయిల్ ఆన్ కేన్వాస్ మొదలైనవి వెంకటేష్‌కు కొట్టిన పిండి.

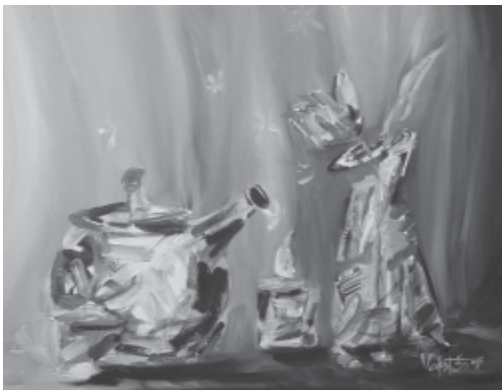
ప్రకృతితో తాను నెరవిన సంభాషణలను వ్యక్తం చేయడానికి వెంకటేష్ వద్ద ఉన్న భాష రంగులే. దాన్ని ఆతను ఎంతో ప్రతిభావంతంగా వినియోగించుకున్నాడు. ఎరుపు, వనుపు, నీలం మొదలైన తేజోవంతమైన వర్ణాలను వెంకటేష్ తీసుకున్నాడు. వర్ణాలను పారదర్శకంగా వినియోగించుకునే నైపుణ్యం కూడ సంపాదించాడు. అలాగే తన చిత్రాలలో

గుడిపూడి విజయరావు

మీ చిత్రాల గురించి కాస్త వివరిస్తారా అని అడిగినపుడు 'నో, నా చిత్రాలే మాట్లాడతాయి. వాటోనే మాట్లాడి తెలుసుకోండి. వాటిని చూడండి. గ్రహించండి. అవే మీకు వివరిస్తాయి.' అన్నది చాల మంది ఆర్టిస్టులు సాధారణంగా చెప్పే సమాధానం. అలా స్పందించడంలో వారిలో నమ్రత కంటే అతిశయమే ఎక్కువ కనిపిస్తుంది. తమ చిత్రాల పట్ల వారికి గల అపార విశ్వాసాన్ని కూడ అది వ్యక్తం చేస్తుంది. కాని ఒక ఆర్టిస్టు నిజంగానే మూగవాడయితే, మనం చెప్పేది వినే అవకాశం లేని వాడయితే అలాంటి కళాకారుని చిత్రాలు అర్థం చేసుకోవాలంటే ఆ చిత్రాలతో మాట్లాడటం మినహా మరో మార్గం ఉండదు.

కచ్చితంగా అలాంటి పరిస్థితే ఇటీవల హైదరాబాదులోని కళాహిత ఆర్ట్ ఫౌండేషన్ గ్యాలరీ ఏర్పాటు చేసిన ఒక చిత్ర కళా ప్రదర్శన సందర్భంగా ప్రతి ఒక్కరికి ఎదురయింది.

జి వెంకటేష్ కేవలం 15 సంవత్సరాల బాలుడు. జూబ్లీ హిల్స్ పబ్లిక్ స్కూల్లో 9వ తరగతి చదువుతున్నాడు. పుట్టుకతోనే చెవిటి, మూగ అయిన వెంకటేష్ వూహ తెలిసిన దగ్గర నుండి చిత్ర కళ పట్ల మక్కువ పెంచుకున్నాడు. దీనికి అతడి తల్లై బీజాలు వేసింది. చిత్ర కళ పట్ల ఆసక్తిని, అభిరుచిని పెంచడంతో పాటు దానికి కావలసిన ఏర్పాట్లు కూడ ఆమె చేశారు. జెఎన్టీయూ కాలేజ్ ఆఫ్ ఆర్ట్స్ లో ప్రొఫెసరుగా పనిచేస్తున్న స్టేసీ ఈ చిన్నారి చిత్రకారు

నికి అద్భుతమైన శిక్షణ అందించారు. చిత్ర కళకు సంబంధించిన సాంకేతిక అంశాలను బోధించడంతో పాటు, దానిలోని మెలకువలనూ ఒంట పట్టించుకునేలా చేశారు. అంతే కాదు చిత్రకళ చరిత్ర గురించి కూడ వెంకటేష్ కు పరిచయం ఏర్పడేలా

ఐదారుమాసాలలోనే గీయడం వెంకటేష్ ప్రతిభకు నిదర్శనం.

అంగవైకల్యం ఉన్నప్పటికీ కూడ కళాకారులుగా రాణించిన వారు అనేక మంది ఉన్నారు. వారిలో చాలమంది వయసు మీరిన తర్వాత చూపుకోల్పోయి, వినికీడి కోల్పోయిన వారు. అలాంటి వారు తమ గతానుభవం ఆధారంగా కళా యాత్రను నిర్విఘ్నంగా కొనసాగించ కలిగారు. అలాకాకుండా చిన్ననాటి నుండే వైకల్యంతో ఉండి కళా రంగంలో రాణించిన వారు కొంత అరుదుగా ఉంటారు. అలాంటి వారిలో భారత దేశానికి చెందిన సతీష్ గుజ్రాల్ ఒకరు. ఆయన చిన్నతనంలోనే

ప్రవేశించకలిగిన రంగంలో ప్రత్యేక ప్రతిభ కనరపరిచాడు. దానిలో విజయాన్నీ సాధించాడు. కళాహితలో ప్రదర్శనకు ఉంచిన 80 చిత్రాలూ పూర్తిగా అమ్ముడు పోవడమే దీనికి ఒక నిదర్శనం. ఇవన్నీ అతను చిన్నవాడు, వైకల్యం ఉన్నవాడు అన్న భావనతో అమ్ముడుబోయాయని ఎంత మాత్రం అనుకోలేం. అవి నిస్సందేహంగా కళాత్మక వ్యక్తీకరణలు. వాటిని అంత చిన్న వాడు పైగా వైకల్యం ఉన్నవాడు రూపొందించాడని చెబితే విశ్వసించలేం కూడ. అయితే తాను చూడకలిగినది దృశ్యమే కాబట్టి వాటిని చిత్రించాడు. దానికి తన వూహా శక్తిని కూడా జోడించాడు. కాని ఓ కళాకారుని వద్ద

పుష్పలంగా ఉండే ఆ వూహాశక్తితోనే వెంకటేష్ శబ్దాన్ని కూడ వూహించి తన చిత్రాలలో వ్యక్తీకరించవచ్చుకదా అని అనిపిస్తుంది. అప్పుడు అవి ఓ ప్రత్యేకమైన, విశిష్టమైన కళాఖండాలు అవుతాయి. విభిన్నమైన రాగమాలను సృష్టించే అవకాశమూ ఉంటుంది.

వెంకటేష్ చిత్రాల విక్రయం ద్వారా లభించిన సొమ్ము మొత్తాన్ని అంగ వైకల్యం కలిగిన పిల్లల కోసం కృషి చేసే ఓ సంస్థకు విరాళంగా అందచేయడం కూడ ఎంతో సముచితంగా ఉంది.

వెలుగు నీడలను సృష్టించడం, వరిమాణాన్ని, లోతును సైతం కనిపించేలా చేయడంలో వెంకటేష్ ప్రతిభను పెంచుకున్నాడు. వీటన్నింటి ఫలితంగా తన చిత్రాలలో వస్తువులను ఉన్నది ఉన్నట్లు చూపడం కాకుండా, వాటిని చూసి తాను పొందిన అనుభూతులను చిత్రాలలో వ్యక్తం చేయడం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాడు. అవే అనుభూతు లను ప్రేక్షకులకు సైతం అందించడానికి ప్రయత్నించాడు. దీన్నే ఎక్స్ ప్రెషనిజం అంటారు. ఈ కృషిలో వెంకటేష్ సఫలమయ్యాడని చెప్పడానికి ఆయన మన ముందుంచిన చిత్రాలే తార్కాణం.

వెంకటేష్ చిత్రాలను చూస్తుంటే వాటిని ఎంత వదుపుగా, అలవోకగా వేసేడో అర్థమవుతుంది. ఆయా చిత్రాలలో చిన్న చిన్న అంశాలుగా కనిపించే వస్తువులే క్రమంగా ఇతర చిత్రాలలో ప్రధానాంశాలుగా రూపు దాల్చడం చిత్రకళా పయనంలో అతని అవరోహణకు అర్థం పడుతుంది. చిత్రాలు గీయడంలో ఈ కళాకారుడు అసాధారణమైన వేగాన్ని కూడ కనపరిచాడు. ఆ వేగంలోనే చిత్రాలకు చక్కటి డిస్టార్షన్ కూడ తీసుకు రాగలిగాడు. ఆ డిస్టార్షన్ అసలు వస్తువును స్పూరింప చేస్తూనే సౌందర్య భావనను ఇనుమడింప చేస్తుంది. కళాహితలో ప్రదర్శించిన 80 చిత్రాలను గత

ప్రమాదవశాత్తు వినికీడి శక్తిని కోల్పోయారు. అయినప్పటికీ ఒక చిత్రకారునిగా, శిల్పకారునిగా గొప్ప పేరు ప్రఖ్యాతులు సంపాదించకలిగారు. అలాంటి సతీష్ గుజ్రాల్ ఏడు పదుల వయసు తర్వాత మళ్లీ వినికీడి శక్తిని పొంది తన కళా యాత్రను రెట్టింపు ఉత్సాహంతో కొనసాగిస్తున్నారు. బహుశా ఇలాంటి ఘటన ఎక్కడా జరిగి ఉండదేమో.

ఇప్పుడు మనం చెప్పుకుంటున్న వెంకటేష్ కూడ తనలోని లోపాన్ని అధిగమించి, తాను

సంస్కృతి సంప్రదాయ (రూపంలో) పరిరక్షణలో ముఖ్యంగా భావించే పద్య విద్యా స్ఫూర్తికి ఈ సూత్ర రూప విజ్ఞానం అవసరం ఎంతో ఉంది. ఈ పదం 'కళ' అని, (మతం అనీ, ద్రుత ప్రాకృతికం తర్వాత పరుషం సరళం అవుతుందనీ, నరళం ఉంటే ధ్రువం బిందువవుతుందనీ, ఈ విభక్తి ఈ అర్థంలో క్రియతో అన్యుస్తుందనీ, వాక్య స్వరూపం ఇలా వుంటుందనీ, వర్ణం వర్ణం కూడుకొని సంధిరూపం అవుతుందనీ, పదం పదం కలసి నమానం అవుతుందనీ మొదలైన భాషా సంబంధితం అయిన ఆనుపానులు గుర్తించడంలో వ్యాకరణం ఒక ఉపకరణం. ఈ శాబ్దిక సంస్కారమే లేకపోతే 'నీతల పేను ఎరిగిత' అంటే నీ తలపు, ఏను, ఎరిగితి అనే పదం విరుపుకు మారుగానీ తల(లో) పేను ఎరిగితి అనీ, 'కృపారసంబు పై జిల్లెడు మోము కలవాడయ్యాడు అంటే. పైన చల్లెడు అనికాక కృపారసంబు మీద జిల్లెడ వంటి మోము కలవాడయ్యాడు అనీ, 'ఆయమ సన్నిధి' అంటే ఆ స్త్రీ సన్నిధికి అని కాక ఆ యముడి సన్నిధికి అనీ అర్థం చేసుకునే ప్రమాదం లేకపోలేదు. ఇవి భాషా స్వరూపం తెలియకపోవడం వల్ల వచ్చే నష్టానికి ముప్పుతునకలు మాత్రమే.

ఇంకా అవధానాంశాలకు, కొన్ని అలంకార నియమాలకు యతి ప్రాసాది ఛందో నియమాలకు వ్యాకరణ శాస్త్ర జ్ఞానమే ప్రధానం. ఉదాహరణకు రెండు అవధానాంశాలు. 'పతిని సహాదరాయనుచు పార్యతి పిల్వేన్' అనేది సమస్య. ఇందిరాపతిని అనే షష్ఠీ సమాసపదంతో వతి శబ్దాన్ని కూర్చుకుని సమస్యలోని విరుద్ధాంశాన్ని విప్పగలిగారు అవధాని. 'సీతరాముని కెట్లో నర్పిత వె యిస్సీ (దోహ మిల్లాల్లివై' - అనేది మరో సమస్య. రాముడి ఇల్లాలు సీత ద్రోహం చేయడం అనేది. ఈ సమస్యలోని తగని భావం. ఓసీ, తారాముని కెట్లో నర్పితవే... అనేది పూరణం. ఊహ కల్పనల వెనుకటి పదశక్తికి పదాల విరుపులోని అర్థ భేదాలకు కారకుడు అవధానిలోని వ్యాకర్తే. శబ్ద శాస్త్ర సంబంధమైన శబ్దశక్తి ఎంతటిది అంటే మనస్సు ఒప్పుకోకపోయినా అవసరం కొద్దీ పొగడవలసి వస్తే మనం సర్దుకున్నా శబ్దాలు మాత్రం సమ్మతించవు. దానవత్వం, శూరత్వం, స్ఫురద్రూపం, విచక్షణ లేని పరిపాలకుణ్ణి సుత్తించడానికి శబ్దాలు మొరాయించే తీరును ఈ పద్యం తెలుపుతుంది. దానవత్వము గల మానిసియని పల్ల యస్పర వర్తనుడున్న యర్థ మబ్బు.

— — — — * * * — — — —

ఈ అపశబ్దోచ్ఛారణ, అపశబ్దాల బారి నుంచి బయటపడాలంటే చిన్నప్పటి నుంచి క్రమపద్ధతిలో వ్యాకరణ జ్ఞానం కల్పించాలి. ఈ శాస్త్రాన్ని సాహిత్యంలో అనువర్తించే యాలి. పాఠశాల స్థాయినుంచి (సెంట్రల్ స్కూల్లోను) (ముఖ్యంగా ప్రాచ్య కళాశాలల్లో, పద్యాలు, సూత్రాలు, వల్లె వేయించేవారు. పద్యం అర్థవ్యక్తితో ఎలా పఠించాలో పదం ఎరువు ఎలా ఉండాలో నేర్పేవారు. ఉచ్చారణలోనే కాదు రాతలోనూ నేర్పును పెంచేవారు. మాతృభాష పట్ల అంకితభావం కల్పించే వారు.

— — — — * * * — — — —

(దానవత్వం = దాన స్వభావం కలవాడని భావం దానవుని (రాక్షసుని) భావం) త్వార్థంలో తద్దిత ప్రత్యయం అని అర్థం.

నవిహత విక్రముడని సస్యతించిన రణ భీరుడున్న యర్థము లభించు (న, విహత -ఎదురులేని అవి - గొర్రెలను హత= చంపేవాడు అంటే పిరికివాడని భావం) నల సమానాకృత నాగ స్ఫుర ద్రూపి యర్థమునది, యనుసరించు

(నల, సమానాకృత = నలుడితో సమాన రూపం న, ల సమానమాన = ప్రకాశరహితమైన అని మరో అర్థం) ధీ రహితుండని తవిరి వర్ణించమే ధా హీనుడున్న యర్థము లభించు ధీరహితుండు - ధీరులకు హితుడు (2) ధీ - మేధా రహితుండు హీనుడని మరో అర్థం. మనుజు,లో కాధిపతిని కీర్తనము సేయ శబ్దము లెనుతికి దగడని చాటి చెప్పి.....

వ్యాకరణ శాస్త్రాను వర్తితంగా సాహిత్యాన్ని చదివినపుడు కల్లే ఆనందాను భూతి ఇది. శబ్ద సంస్కారం జారగనీక కవిత లల్లాలని సూరన సాహిత్య సూత్రం. ఈ సంస్కారంతో శబ్దాల్ని అభినయింప చేసి వినోదింప చేయవచ్చు కూడా. 'ఇట్లనున్' అనే ఒకే ఒక సంధి పదంతో తెనాలి రామకృష్ణకవి నేర్పిన నటన ఎంతటిదో. ఇట్లనున్= ఇట్లా అన్నాడని సామాన్యార్థం. కాని అభినయాత్మక మైన చమత్కారం గల విశేష పదంగా కవి చిత్రించిన తీరు ఇలా ఉంటుంది.

తేజము సాధు వృత్తము
తేకువ కల్గిన ధీరుడెన్నుడున్
ఆజికి నిట్లనున్ పరుని ఆలికినిట్లనున్
అర్థికి నిట్లనున్
తేజము సాధు వృత్తము
తేకువ లేని బికారి యెన్నుడున్
ఆజికి నిట్లనున్ పరుని ఆలికి నిట్లనున్
అర్థికి నిట్లనున్.

తేజము కల్గిన ధీరుడు ఆజికిన్, ఇట్లనున్= విల్లుసారిస్తాడు పరుని ఆలికిన్ ఇట్లనున్= నమస్కరిస్తాడు అర్థికిన్ ఇట్లనున్ = దానమిస్తాడు తేజములేని బికారి ఆజికిన్ ఇట్లనున్= వెన్ను చూపుతాడు. సాధు వృత్తము లేని బికారి, పరుని ఆలికిన్ ఇట్లనున్= వెకిలి చేష్ట (కన్నుగీటడం మొ॥) చేస్తాడు. అర్థికిన్ ఇట్లనున్=చేయి విదిలిస్తూ లేదంటాడు. వీటిని అభినయం చేస్తూ వ్యక్తీకరించినపుడే ఆ పద చమత్కారం అందుతుంది.

భావుకత గల వాక్కు ఎంత రసవంతమైందో దీన్ని బట్టి అర్థం అవుతుంది. 'సా వాగ్యారస వృత్తి:'- అని శాస్త్రం అల్పాక్షరల్లో అసల్పార్థ రచన' అని పాల్కురికి సాహిత్య నియమం. కల్గిన, లేని, ఇట్లనున్ అనే మూడు అల్పాక్షర పదాలు అసల్పార్థ దాయకాలు. ఇలా శబ్దాలతో ఎలాంటి ఆటలు ఆడించాలన్నా అందుకు తగిన శాబ్దికతత్వం అనుభవంలో ఉన్నప్పుడే సాధ్యమవుతుంది. దానికి సుశబ్దప శబ్ద శాస్త్ర జ్ఞానమే శరణ్యం.

ఉచ్చారణ శుద్ధిని నేర్పుతుంది వ్యాకరణం. దీన్ని శిక్షాశాస్త్రం అనీ అంటారు. దీన్ని చదివినా చదవకపోయినా త్రికరణ శుద్ధుల్లో ఒకటైన వాక్కుద్ధి కోసమైనా వ్యాకరణం చదవాలని శిష్టుల శాసనం. యద్యపి బహునాధీషే పరపుత్ర వ్యాకరణమ్ స్వజనః శ్వజనో మా భూత్ సకలం శకలం సకృత్ శకృత్.

తన వాళ్లు అనే అర్థం ఇచ్చే 'స్వజనం' అనే పదాన్ని , శ్వజనం (దంత్య సకారాన్ని తాలవ్యంగా పలికితే) అని పల్కితే 'కుక్కల గుంపు' అనే అర్థం కల్గుతుంది. ఇంకా సీత శీత తా(శా)ప -చేప, ధారం, ఉచ్చారణ, సామ్రాగి, షకుంతల మొదలైన ఉచ్చారణ భేదాలు పరీక్షా సమాధాన పత్రాల్లో, పత్రికల్లో కంటిలో నలుస్తుల్లా బాధ పెడూనే ఉంటాయి. టివిల్లో, ఉపన్యాసాల్లో కర్ణకఠోరంగా చెవిన పడ్డానే ఉంటాయి.

ఈ అపశబ్దోచ్ఛారణ, అపశబ్దాల బారి నుంచి బయటపడాలంటే చిన్నప్పటి నుంచి క్రమపద్ధతిలో వ్యాకరణ జ్ఞానం కల్పించాలి. ఈ శాస్త్రాన్ని సాహిత్యంలో అనువర్తించే యాలి. పాఠశాల స్థాయినుంచి (సెంట్రల్ స్కూల్లోను) (ముఖ్యంగా ప్రాచ్య కళాశాలల్లో, పద్యాలు, సూత్రాలు, వల్లె వేయించేవారు. పద్యం అర్థవ్యక్తితో ఎలా పఠించాలో పదం ఎరువు ఎలా ఉండాలో నేర్పేవారు. ఉచ్చారణలోనే కాదు రాతలోనూ నేర్పును పెంచేవారు. మాతృభాష పట్ల అంకితభావం కల్పించే వారు. పాఠ

ప్రపంచం 'సంసిద్ధమై' సాగించే వారు. కేవలం పాఠం, చెప్పడమే పరమార్థంగా గాక వ్యక్తిత్వ వికసనంగా భావించేవారు. ఆత్మ పరిశీలన చేసుకునేవారు.

పండిత శాలువా భుజముపై
ధరియించిన యంత మాత్రలో
పండితుడేనెయన్న ఒకప్రశ్నజనింపక నేను
బ్రహ్మాండం పిండికొట్టగలనంచు
అమామ్మది యుండి కాదు
మత్పాండిత వృద్ధి చేసుకొను
బాధ్యత చిహ్నముగా వహించితిన్.
ఈ భావం అప్పటి భాషా పండితుడి
వేష సంస్కృతిని తెలుపుతున్నా అది పాండిత్యం
వృద్ధి చేసుకునే చిహ్నంగా భావించాలనే వారి
ఆశయం. భావితరానికి ఆదర్శప్రాయం. ఈ

వ్యక్తిత్వం ప్రాచ్య భాషా నేపథ్యం గల బోధకులలో, భాషా సామర్థ్యం గల ఇతరులలో కొంతమందిలో నిలిచే ఉంది. ఈ ఆశయాన్ని సాధించాలంటే నిరంతరమైన సాధన శోధన కావాలి. దీంతో పాటు మాతృభాషా పరిరక్షణ ఎంతో ముఖ్యం.

'మాతృభాషా పరిత్యజ్య యే అన్యభాషా ముపాసతే తే మూకాఃబధిరః' అన్నట్లు పరబ్రహ్మణ్య వ్యామోహంలో పడి మాతృభాషపట్ల అశ్రద్ధలో మూగవాళ్లం చెవిటివాళ్లం కాకూడదు. అర్థవంతమైన భాషకోసం సాహిత్యం చదవాలి. శాస్త్రం తెలిసి సౌష్ఠ్యంగా రాయాలి. చెప్పదలచిన దాన్ని 'ఎందరికి హితంగా, అప్రియమైనా మది కింపుగా, హేతుమంతంగా' చెప్పాలి.

తెలుగు భాష జీవధర్మాన్ని కాపాడాలి. కేవలం అనువాద ప్రాయంగా కాక

తెలుగు సంస్కృతి సంప్రదాయాలు కలబోసు కున్న తెన్సింపులు చేయాలి. జానపదుల లోకోక్తల్ని, వలుకుబడుల్ని వీలైనన్ని సేకరించాలి. దేశీయతకు పట్టం కట్టాలి. తద్వారా ఆంధ్ర సంస్కృతి పరిరక్షించాలి.

ఏ భాషకైనా తనలో పొదివికో గల వరం మన భాషకే ఉందని మురుసుకునే ముందు దాని వెనకనే పొంచి ఉన్న ప్రమాదం పట్ల ఏమరపాటు తగదు.

తెలుగు సంస్కృతి పరిరక్షణలో ఇటు భాషాపరంగా అటు సాహిత్యపరంగా వ్యాకరణం విలువను పునఃపునః సమీక్షించు కోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. దేశాభ్యుదయంలో భాషా సంస్కృతులు ప్రధాన మైన సాధనాలు అనే అంశాలు ఎవరూ విస్మరించనివి.

నలువంటే చీకటి అనుకున్నావు
చీకటి తప్ప వేరే ప్రపంచం లేదనుకున్నావు
నిన్ను నువ్వు ప్రేమించినంతగా
నీ నేలను ప్రేమించావు
నీ చెట్లలో, పొదలలో, తీగలలో,
ఇసుక మేటల్లో, నదులలో,
కొండా కోసలల్లో
నీ సమస్త ప్రపంచంలో
ప్రాకృతిక నలుపు అందాలనే
చూసి మురిశావు
మెరుపులు మెరిసినపుడు
ఉరుములు ఉరిమినపుడు
ఆకాశ దేవతలకు నమస్కరించావు
నీ దేహంలో జవజీవాలై ప్రవహించే
పంట పొలాలను తలచుకొని
నేల తల్లికి ప్రణమిల్లావు

ఆకలి కేకల ఆఫ్రికా

డా॥ బిలావర్

సవాలక్ష యాసల్నీ, ఊసుల్నీ
ద్రమ్ములమీది, ట్రంపెట్లమీద, గాంగ్ల మీద
ఆనంద శబ్ద తరంగాలుగా ధ్వనించావు
నల్లని దేహాల్లోని తెల్లని ఆత్మలను
నీ సంప్రదాయ నృత్యాలలో ఓలలాడించావు
ఇప్పుడిక 'తెల్లని చీకటి' చూడు
తెల్లని చీకటి ఆవరించిన

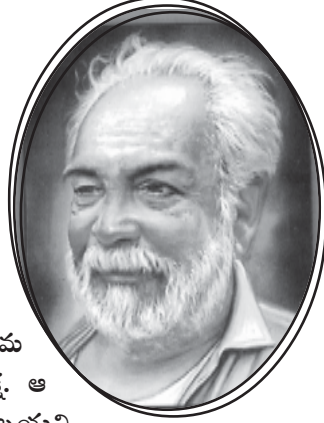
భ్రమల ప్రపంచం చూడు
తెల్లని తోలు వెనుక నల్లని వికృతాత్మల
కరాళ నృత్యం చూడు
ఇప్పుడు నువ్వు ప్రేమించిన
నీ చెట్లూ పుట్టూ, నింగీనేలా
మొత్తం ప్రకృతి - నీది కాదు,

నీ జంత్రగాత్రాలలో
వాడు అపశ్రుతి పలికిస్తున్నాడు
నీ జానపద నృత్యాల ముసుగులో
వాడు దిగంబరంగా నర్తిస్తున్నాడు
నీ పొలాలు, శత్రు సంతానానికి
కిరాయి స్తన్యమిస్తున్నవి.
నీ నేల, పరాయి పరివ్వంగంలో
పీడకలలు కంటున్నది.
నీ నోటికాడి అన్నం మెతుకు మీద
వాడిపేరు రాసుకుంటున్నాడు.
నువ్వు వేసే ఆకలి కేకలతో
ఈ భూగోళం దద్దరిల్లే రోజు వస్తున్నది
నీ గర్భ గోళంలో సుళ్ళు తిరుగుతున్న
ఆకలి మంటల్లో
వాడి ప్రపంచం దగ్ధమయ్యే సమయం
సమీపిస్తున్నది.

(అమెరికా టీవీలో ఆఫ్రికా ఆకలి కేకలు విని....)

		ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్ 1-1-187/1/3, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20, ఫోన్ : 27660013		ఆనంద్ మార్కెటింగ్ ఏజెన్సీ చిక్కడపల్లి హైదరాబాద్	
27-19-14, యలమలవారి పీఠి, నవరంగ్ థియేటర్ దగ్గర, గవర్నర్ పేట్ విజయవాడ-2 ఫోన్ : 2577533	11-2-51 బాలాజీనగర్ ఖమ్మం-507 001 సెల్ : 0874 2323167	1-5-509/బ, బాలాజీ కాలనీ, ప్రకాశం రోడ్, తిరుపతి-517 502 ఫోన్ : 2260017	6-2-250, విజయటౌన్ రోడ్, చౌస్సా, హన్మకొండ-506 001 ఫోన్ : 2544559	సుందరయ్యభవన్ సుభాష్ విఠ్ఠల(ఎదుట) నల్గొండ ఫోన్ : 230525	ఫోన్ నెం.10, మున్సిపల్ ఫౌండింగ్ కాంప్లెక్స్, ఆసీల్ మెట్ల బస్టాప్, రామా టాకీస్ రోడ్ విశాఖపట్నం ఫోన్ : 2716355
గుంటూరు 2/7, బ్రాడీపేట్ ఫోన్ : 2277336		ఇంకా కావలసిన ఏజెంట్లు, సాహితీ మిత్రులు రాయండి			

సాహిత్య సందర్శనం

చలంలో కనిపించే అతి ప్రధానమైన అంశం స్త్రీ విముక్తికై తపన. స్త్రీ స్వేచ్ఛకోసం ఆరాటం. స్త్రీ పురుషుల సంబంధాలు నిజమైన ప్రేమ భావన ప్రాతిపదికగా రూపొందాలని ఆకాంక్ష. ఆ లక్ష్యాలు ఇప్పటికీ సుదూరంగానే వున్నాయని చెప్పనవసరంలేదు. మతం పేర, సాంప్రదాయం పేర పితృస్వామిక, పురుషాధిక్య కుటుంబ వ్యవస్థ విధించిన కఠోర నియమనిబంధనలతో స్త్రీ ఎంతగా అణగారి నిర్జీవమై, నిస్తేజమై పోతున్నదో చూసి చలం చలించిపోయాడు. స్త్రీ ని బంధ విముక్తిరాలిని చేసి తన ఇష్టానుసారం ప్రవర్తించగల స్వతంత్ర వ్యక్తిగా తీర్చిదిద్దాలని పరితపించాడు.

గుడిపాటి వెంకటచలం జీవిత సాహిత్యాలపై మరోసారి ఆసక్తికరమైన చర్చ సాగుతున్నది. ఆయన శత జయంతి పురస్కరించుకొని పుస్తకాలు కూడా వెలువడ్డాయి. చలంపట్ల సముచితమైన కొన్ని ప్రశంసలతోపాటు వీరాభిమానం కూడా పొంగి పొర్లుతున్నది. కొందరు 'స్త్రీవాద' ప్రతిపాదకులు చలం భావాల వ్యాప్తికి సరికొత్త భూమిక ఏర్పడిందని విశ్లేషిస్తున్నారు. చలంపట్ల అభ్యుదయ వాదులు - ఇంకా సూటిగా చెప్పాలంటే కమ్యూనిస్టులు సరైన అవగాహన ప్రదర్శించలేకపోయారని వీరి అభియోగం. శ్రీశ్రీ మహాప్రస్థానానికి రాసిన ముందుమాటను బట్టి చలానికి కమ్యూనిస్టులు అనవసర ప్రాధాన్యత నిచ్చారనే విమర్శ కూడా ఇప్పుడే రావడం విచిత్రం. చలం అభిమానులు మరికొందరు శతజయంతులు జరపటమే ఆయన అభిప్రాయాలకు అపచారమని ఆరోపిస్తున్నారు. చలం వ్యక్తిగత జీవితాన్ని కూడా గొప్పగా చిత్రించే ప్రయత్నం బాగా సాగుతోంది. ఆయన పిల్లల్ని ప్రేమించేవాడని, హిపోక్రసీ ఎరుగని నిజాయితీ ఆయన సొంతమని, తుదిదాకా స్వేచ్ఛా పిపాసతో జీవించాడని రకరకాల ప్రశంసలు ప్రత్యక్షం అవుతున్నాయి. ఈ కారణం చేత చలం గురించి, ఆయన సాహిత్య సందేశం గురించి

జీవిత విధానం గురించి పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఏర్పడుతున్నది.

2

చలంలో కనిపించే అతి ప్రధానమైన అంశం స్త్రీ విముక్తికై తపన. స్త్రీ స్వేచ్ఛకోసం ఆరాటం. స్త్రీ పురుషుల సంబంధాలు నిజమైన ప్రేమ భావన ప్రాతిపదికగా రూపొందాలని ఆకాంక్ష. ఆ లక్ష్యాలు ఇప్పటికీ సుదూరంగానే వున్నాయని చెప్పనవసరం లేదు. మతం పేర, సాంప్రదాయం పేర పితృస్వామిక, పురుషాధిక్య కుటుంబ వ్యవస్థ విధించిన కఠోర నియమ నిబంధనలతో స్త్రీ ఎంతగా అణగారి నిర్జీవమై, నిస్తేజమై పోతున్నదో చూసి చలం చలించి పోయాడు. స్త్రీ ని బంధ విముక్తిరాలిని చేసి తన ఇష్టానుసారం ప్రవర్తించగల స్వతంత్ర వ్యక్తిగా తీర్చిదిద్దాలని పరితపించాడు. చలం సాహిత్యంలో ప్రసిద్ధికెక్కిన స్త్రీ పాత్రలు అరుణ, శశిరేఖ, రాజేశ్వరి, లాలస ఎవరైనా సరే పై దృక్కోణం నుంచి ఉద్భవించినవారే. స్త్రీ పట్ల సానుభూతి, వారి అభ్యున్నతి కోసం ఆరాటం, లైంగిక వివక్షత పట్ల, స్త్రీ పురుషుల ఎడ భిన్న ప్రమాణాలు పాటించడంపట్ల తీవ్ర ఆగ్రహం ఆయనలో సాధారణ లక్షణం. సమాజంలో ముఖ్యంగా మధ్యతరగతి ఆపై వర్గాల్లో చోటు చేసుకున్న కపటత్వం, నీచత్వం స్వార్థం,

సంకుచితత్వాలను చీల్చిచెండాడానికి ఆయన ప్రయత్నించాడు. అందుచేతనే ఆయన సనాతన వర్గాల ఆగ్రహానికి గురయ్యాడు. భావజాలంతో పాటు భాషా పాటవం, సృజనాత్మక శైలి, పటుత్వం చలం రచనలకు విశేషమైన ఆకర్షణ కలిగించాయి.

3

చలం కథల్లో ఇతి వృత్తాల గురించి, శైలి గురించి సుదీర్ఘంగా వివరించడం అనవసరమే. 1921లో శశిరేఖ వెలువడిన నాటి నుండి నేటి వరకు సాహితీప్రియుల హృదయాల్లో స్థిరంగా నిలబడి పోయిన చలం రచనా శైలికి కొత్త పరిచయాలవసరం.

“హృదయం ఎలా కంపిస్తే ఆ కంపనానికి అలా మాటల రూపం ఇవ్వటం అతనికే తెలుసు. మాటల్ని కళ్ళు, యీటెలు, మాటలుగా మార్చడం అతనికే చేతనవును, పద్యాలు చదువుతోంటే ఇవి మాటలు కావు అక్షరాలు కావు, ఉద్రేకాలు బాధలు, యుద్ధాలు, అతని హృదయంలోంచి మన హృదయంలోకి డైరెక్ట్ గా వంపిన ఉత్సాహాలు, నెత్తురు కాలవలనిపిస్తుంది.”

అని శ్రీశ్రీకి చలం ఇచ్చిన “యోగ్యతా పత్రం”లోని మాటలు ఆయన శైలికి వర్తిస్తాయి.

తెలుగు వచనం చలం చేతుల్లో కొత్త ప్రాణం పోసుకుంది. కొత్త జవనత్వాలు సంతరించుకుంది. మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రి, శ్రీపాద సుబ్రమణ్యశాస్త్రి వంటి కథకులు జాను తెలుగులో విలక్షణమైన శైలిని సృష్టిస్తే ఆధునిక సాహిత్య ప్రేరణతో ఆంగ్ల సాహిత్య ప్రభావంతో చలం మరో అధునాతన భాషా ప్రయోగాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. తన వాదనను వ్యతిరేకించే వారిపై ఆగ్రహంతో తన రచనలను జలపాతంలా చలం పరుగెత్తించాడు.

ఈ క్రమంలో ఒక్కొక్కసారి సాహితీ లక్షణాలు కూడా అదృశ్యమైనాయని రాచమల్లు రామచంద్రారెడ్డి లాంటి వారు ఎత్తిచూపారు. రచయితగా కన్నా ఒక ఉపన్యాసకుడిగా ఒక ప్రబోధకుడిలా చలం కనిపిస్తాడు. తన రచనలకు ప్రేరణ పాశ్చాత్య సాహిత్యమన్న విషయం ఆయన దాచుకోలేదు. తన శైలి గురించి, సాహిత్యం గురించి తనకు తానే ఇలా తీర్పు చెప్పుకున్నాడు.

“మన సారసత్వంలో New Channels of thought and path of art

అభిప్రాయాలలో కొత్త విలువలూ, కళలో కొత్త మార్గాలు ప్రారంభించినవాళ్ళు కొద్ది మంది వున్నారు. వాళ్ళలో నేనొక్కణ్ణి. ఈ కాలపు రఫ్యన్, ఫ్రెంచ్ కథలూ, నాటకాలలో ప్రశస్తిమైన వాటి రకాల్ని తెలుగులోకి ప్రవేశపెట్టాను. పల్నిమ సారసత్వంలోంచి స్కాట్ తరువాత ఉద్దేశ్యాలేమీ తెలుగులోకి రానేలేదు. ఇంత వరకు నేను కొన్ని చాలా మంచివి వ్రాశాను. కాని నాటెక్స్ అండ్ ఐడియాస్ పాశ్చాత్య వాతావరణాన్ని సూచిస్తాయి. కనుక మన నేల మీద ఆరోగ్యంగా అభివృద్ధి చెందవు.

“ఇంక నా భాష ఒక ఆటంకం. Force of Sincerity సూన్యత శక్తి, Weight of passion ఉద్రేకము ఉద్యతము తప్పనాకు శైలి లేదు. కాని వైసును జాగ్రత్త పరిచే పాత్ర శైలి. ఈపగులు జూడీలో యీ వైసు చాలా ఏళ్ళు నిలవదు”.

4

ఏ రచనలోనైనా విషయం ప్రధానమని భాష, శైలి ద్వితీయమని అందరూ అంగీకరించినదే. చలం స్త్రీ జన పక్షపాతం ప్రశ్నించడానికి వీలు లేనిది. వారి విముక్తికై ఆయన పడిన ఆవేదనలో అడుగుడుగునా చిత్తశుద్ధి కనిపిస్తుంది. అయితే స్త్రీల సమస్యలకు వివాహ జీవిత సమస్యలకు ఆయన చూపిన పరిష్కారం ఏమిటి? అనే ప్రశ్న అనివార్యంగా ఉదయిస్తుంది. స్త్రీ పురుష సంబంధాలకు నిజమైన ప్రేమ ప్రాతిపదికగా వుండాలని అనడం ఆకాంక్ష అవుతుంది. అలాటి ఉన్నతమైన సంబంధాలు ఎలా సాధించుకోవాలి, ఎలా నిలబెట్టుకోవాలి. అందులో స్త్రీ పురుషులు, వారిద్దరూ భాగస్వాములుగా ఉండే సమాజం ఎలాటి పాత్ర నిర్వహించాలి అనేవి కీలకమైన ప్రశ్నలు. వీటికి సమగ్రమైన, కనీసం సంతృప్తికరమైన సమాధానం చలంలో లభించదు. అన్యాయమైన అసమానత నిండిన ప్రస్తుత వివాహ వ్యవస్థను, స్త్రీ పురుష సంబంధాలను ద్వేషించినంతగా ప్రత్యామ్నాయాన్ని గురించి ఆయన ఆలోచించలేదు. ఆయన అవగాహనకు ఉన్న పరిధి, పరిమితి అంత వరకే. ఉన్న జీవితంతో అసంతృప్తి చెందిన నాయికలు (నాయకులు కూడా) అసంతాన్వేషణలో అల్లాడి పోవటాన్ని మాత్రమే ఆయన చిత్రించారు. ఆయన నాయికలు కథలో ఎప్పుడో, ఎక్కడో కొంత వరకు సంతృప్తికరమైన అనుభూతి పొందగలిగినా అవేమీ శాశ్వతం కావు. వారిలో

— — — * * * — — —
స్త్రీ పురుష సంబంధాలకు నిజమైన ప్రేమ ప్రాతిపదికగా వుండాలని అనడం ఆకాంక్ష అవుతుంది. అలాటి ఉన్నతమైన సంబంధాలు ఎలా సాధించుకోవాలి, ఎలా నిలబెట్టుకోవాలి. అందులో స్త్రీ పురుషులు, వారిద్దరూ భాగస్వాములుగా ఉండే సమాజం ఎలాటి పాత్ర నిర్వహించాలి అనేవి కీలకమైన ప్రశ్నలు.
 — — — * * * — — —

అనేక మంది బలవంతంగా ప్రాణాలు తీసుకున్నారు. అంతచిక్కని విధంగా అదృశ్యమైనారు. కాల్పనిక నాయికలకే పరిష్కారం చూపలేకపోయిన చలం రచనలు నిజజీవితంలో స్త్రీ జన బాహుళ్యానికి సరైన పరిష్కారం ఎలా చూపగలుగుతాయని ప్రశ్నిస్తే ఎవరికీ అభ్యంతరం వుండనవసరంలేదు. ఈ వైఫల్యాన్ని గుర్తించి అందుకు కారణాలు విశ్లేషించడం చలాన్ని అగౌరవ పరచడమేమీ కాదు. ఒక రచయితనుగాని మరవరిని గాని మొత్తంగా నెత్తినెత్తుకోవాలని లేదా పూర్తిగా తిరస్కరించాలని అనుకోవడం అవాస్తవికత అవుతుంది. (రచయిత సాంస్కృతిక, సామాజిక, రాజకీయ చైతన్యాలు ఒకే స్థాయిలో వుండకపోవడం సహజం. కొన్నిసార్లు అవి పరస్పర విరుద్ధంగాను కనిపించవచ్చు).

చలం దృక్పథంలోని ఈ లోపానికి పునాది ఎక్కడ వుంది? అనేక ముద్రణలు పొందిన “సామాజిక పరిణామంలో స్త్రీ” అనే గ్రంథ రచయిత డి.బి.ఎస్.ఆర్. సి. హెచ్. మూర్తి దీన్ని ఇలా వివరించారు.

“స్త్రీ పురుషుల మధ్య అసమానతలనేవి మతం చేత, సంఘం చేత కల్పించబడినవని చలం భావించాడు. అయితే ఆ అసమానతలకు కొన్ని నిర్దిష్టమైన భౌతిక కారణాలు వున్నాయనే విషయాన్ని గమనించలేదు”.

ప్రసిద్ధ రచయిత కొడవటిగంటి కుటుంబరావు ఇలా విశ్లేషించారు.

“ఈ రచనలలో జీవితం మీద రోతపూట్టి ఏకాంత వాసం చేసే వాడి లక్షణాలు కొన్ని వున్నాయి. అవి సమాజం మీద శాపాలు, అందులో దీవెనలు లేవు. తన వ్యక్తిగత సంస్కృతిని అవమానించిన మేరకు చలం సమాజాన్ని దుమ్మెత్తి పోశాడు. సమాజంలోని

కుసంస్కారాలకు కూడా ఏవో భౌతికాధారాలు వుంటాయనే దాన్ని చలం పట్టించుకోలేదు. ఏం చేస్తే ఈ సమాజం నచ్చుతుంది అని ఆయన తనను తాను ప్రశ్నించుకోలేదు”.

5

ఆయన స్త్రీ పురుష సంబంధాల వెనుక గల సామాజిక సూత్రాలను అర్థం చేసుకోలేకపోయారు గనకే ప్రేమాన్వేషణలో అనంత వధి కులను లేక విషాదాంత మూర్తులను మాత్రమే సృష్టించగలిగారు. భర్తలను వదలి లేచిపోమ్మని ఆయన స్త్రీలకు ప్రబోధించారనడం మొరటుదనం, ఛాందసం అవుతుంది. కాని వివాహ బంధాన్ని ఆ మాటకొస్తే ఏ బంధాన్నయినా సరే తెంచుకుని స్వేచ్ఛకోసం సాగిపోమనే ఆయన ఇచ్చిన సందేశం సారాంశం. ఇది స్వేచ్ఛా ప్రణయం కాదు, ప్రణయ స్వేచ్ఛ అని ఎవరైనా అనవచ్చు. అదైనా సరే - అగమ్యంకాదా? అందులో వైరుధ్యాలు లేవా? వివాహ బంధపు ఇరుకైన కుటిలత్వపు మురికిగదులను వదిలి అమీర్తో విశాలమైన ప్రేమ మైదానాలలోకి ఉరికిన రాజేశ్వరి ఎన్ని వైరుధ్యాలను ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది? అమీర్ తర్వాత మరొకరి మీద మోజుపడితే అందుకు అంగీకరించడమూ, “అతని కోసం” గర్భవిచ్చితి చేసుకోవడమూ, తర్వాత మరో అబ్బాయి ఆయనను కాంక్షించడమూ, తత్ఫలితమైన అసూయా ద్వేషాలు - ఇవేనా ప్రణయ స్వేచ్ఛకు పరమార్థాలు?

కొంత మంది స్త్రీవాద రచయిత్రులు ఈ అసూయా ద్వేషాలను కూడా అతి సహజమైనవిగా తీసుకోవాలని సమర్థించడం చూస్తే ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. ఆపాటి దానికి ఇన్ని అవస్థలు దేనికి?

సమాజం అంటే స్త్రీ పురుష సంబంధాలేకాదు. ఆర్థిక, సాంఘిక, రాజకీయ అంశాలు వుంటాయి. అవి లేకుండా ఎవరూ బ్రతకలేరు. ఆహార, నిద్రామైధునాలు జీవజాతికి ప్రాథమిక లక్షణాలు. ఆహారం అన్నప్పుడే ఆర్థిక తదితర సమస్యలు వుట్టుకొస్తాయి. వాస్తవికతలో కాళ్ళు నిలిపినవారెవరూ ఈ జీవలక్షణాన్ని విడనాడలేరు. దీన్ని గురించి ప్రశ్నిస్తే (ఎవరు ఎక్కడ ఎలా రాశారో చెప్పుకుండా) రాజేశ్వరి పవిత్ర ప్రేమను నూనె పకోడీలతో కొలిచే దుష్ఠి అభ్యుదయవాదులకు ఎందుకు పట్టింది

అని ప్రశ్నించారు ఓల్గా. పైపెచ్చు రాజేశ్వరి కష్టాలను వన సీమల్లో విప్లవకారుల త్యాగాలతో పోల్చిచూపారు! నూనె పకోడీలా, కోడి పలావులా అనే తినుబండారాల మీమాంస కాదిది. ఇతర సామాజిక అంశాలను విస్మరించడం ఎంత వరకు సబబు అనేది ప్రశ్న. ఈ సమర్థనలు ఎలా వున్నా చలమే తన రచనల పాక్షికత్వాన్ని నేరుగా అంగీకరించారు. 1952లో 'స్త్రీ' పుస్తకం ముందు మాటలో ఆయన ఇలా రాశారు.

“ఈ స్త్రీ పురుష బంధం ఎంత ముఖ్యమైనా ప్రపంచంలో ఉన్న అనేక సంబంధాలలో సమస్యలలో ఇది ఒకటి. ఏ ఒక్క సమస్య పూర్తిగా తీరినా తక్కినవన్నీ తీరినట్లే. ఎందుకంటే సమస్య అనేది బైటగాక మనిషి మనసులో వుంది గనక. ఇట్లా అనడంవల్ల నేనీ పుస్తకాలలో రాసిన ఏ ఒక్క మాట మార్చవలసిన పనిలేదు. అవన్నీ స్త్రీ నేర్చుకోవలసిన విషయాలు. కాని ఆ స్వేచ్ఛాయుతంలో అసలు సంస్కారం ఎక్కడ జరగాలో అది మరచిపోకూడదు.”

అయితే “అసలు సంస్కారం” గురించి ఆయనకే స్పష్టత లేదు. స్త్రీకి ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం అవసరమని కొన్నాళ్ళు భావించినా, అదీ చాలదని తర్వాత అభిప్రాయాని కొచ్చారు. ఆధునికత పేరుతో స్త్రీ పాతకాలం స్త్రీలకున్న శాంతిని కోల్పోతున్నదని నిరసించారు. తన హక్కులకై సామాజిక స్థాయిలో పోరాడుతూ రాజకీయ, సాంఘిక చైతన్యంతో పురోగమించగల ఆధునిక స్త్రీని ఆయన ఊహించలేకపోయారు. అప్పటికే స్వాతంత్ర్య సమరంలో ఉజ్వలంగా ప్రకాశిస్తున్న మహిళామణుల ధైర్యసాహసాలు గమనించ లేకపోయాడు. తర్వాత విప్లవోద్యమాల ఉత్సాహంలో పాలుపంచుకోలేకపోయాడు. ఆ ఉద్యమాలలో పాల్గొనేవారి త్యాగాలకు ప్రశంసలు పలికినా అందులో భాగస్వామిగా తన ఆదర్శ స్త్రీని చూడలేకపోయారు. సరికదా ఒకటి రెండు రచనల్లో వారు ఉద్యమాల నుంచి వెనక్కు తిరిగి వచ్చినట్లు చిత్రించారు.

స్త్రీని సమాజ పురోగమనంలో, సమిష్టి పోరాటంలో భాగస్వామిని చేయలేక పోవడం ద్వారా చలం ఆమె స్వేచ్ఛను ప్రణయ సంబంధానికే పరిమితం చేశారు. పురుషుడితో సంబంధం అనే కోణం నుంచి తప్ప ఒక సామాజిక పాత్రధారి అనే విశాల దృక్పథం

— — — * * * — — —
“అసలు సంస్కారం”
 గురించి ఆయనకే స్పష్టత లేదు. స్త్రీకి ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం అవసరమని కొన్నాళ్ళు భావించినా, అదీ చాలదని తర్వాత అభిప్రాయాని కొచ్చారు. ఆధునికత పేరుతో స్త్రీ పాతకాలం స్త్రీలకున్న శాంతిని కోల్పోతున్నదని నిరసించారు. తన హక్కులకై సామాజిక స్థాయిలో పోరాడుతూ రాజకీయ, సాంఘిక చైతన్యంతో పురోగమించగల ఆధునిక స్త్రీని ఆయన ఊహించలేకపోయారు.
 — — — * * * — — —

నుంచి వీక్షించలేక పోయారు. సహజంగానే ఆ పరిధిలో పరిష్కారం ఆయనకు దొరకలేదు.

వివాహవ్యవస్థ విధ్వంసం అనే చలం చూపిన పరిష్కారాన్ని కొందరు ఉత్సాహంగా బలపరుస్తున్నారు. స్త్రీ పురుషుల మధ్య వైరుధ్యాలు శత్రుపూరితమైనవని, మిత్ర వైరుధ్యాలనడం వంచన అని నొక్కి చెబుతున్నారు. అదే నిజమైతే సృష్టికీ, ప్రపంచానికీ అర్థం వుండదు. స్త్రీలను సమిష్టి పోరాటాల నుంచి విడదీసి ముందు లైంగిక సమస్యను పరిష్కారం చేసుకోవాలనడం కూడా అంతిమంగా ప్రజల్లో చీలికకే ఉపయోగపడుతుంది. నిజంగా శత్రువైరుధ్యమే అనుకున్నా అందుకు సమయం సందర్భంలేని విధ్వంసకాండ పరిష్కారం కాదు. పెట్టుబడిదారులు శత్రువులు గనక తొలి దశలో కార్మికులు యంత్రాలను, ఫ్యాక్టరీలను ధ్వంసం చేయడం ఎలాంటిదో ఇది అంతే. సంపదలు సమాజవరం చేసి సమానత్వాన్ని అమలు జరపాలని తర్వాత వారు తెలుసుకోగలిగారు. అలాగే వివాహ వ్యవస్థపై పురుషుని ఏకపక్ష పెత్తనాన్ని అంతం చేసి స్త్రీకి సమాన స్థానం కల్పించాలి. అంతేగాని స్వేచ్ఛ పేర వివాహ వ్యవస్థను కూలద్రోస్తే పురుషులకే తప్ప స్త్రీకి ప్రయోజనం శూన్యం. సాపేక్షంగా “స్త్రీ స్వేచ్ఛ” ఎక్కువగా వున్న పాశ్చాత్య దేశాలలో వారి దురవస్థ చూస్తూనే వున్నాం. చలం కుమార్తె, ఆరాధ్య దేవత సౌరిస్ ఈ అంశాన్ని చాలా బాగా వివరించారు.

ప్రశ్న : కుటుంబ వ్యవస్థను మీరు సమర్థిస్తారా? జవాబు : కుటుంబ వ్యవస్థ మంచిదని కాదు. స్త్రీకి హ్యూమినిటీ మంచిదే. కాని అలా వీలుకానప్పుడు దాన్ని తొలగించాలి. అసలు

లేకుండా చేయడం సాధ్యంకాదండీ, వీళ్ళు అనుకుంటున్నారు గానీ, కుటుంబ వ్యవస్థ లేకపోతే అది మగవాళ్ళకే లాభం. నాకే ఇల్లు వాకిలీ అక్కర్లేదు. పిల్లలక్కర్లేదు. నీ యిష్టం. నువ్వేమన్నా చేసుకో నన్ను అంటోందన్నమాట.”

“అదే అవారికా ఫేస్ చేస్తోందిప్పుడు. మగవాడు అటువెళ్ళున్నాడు. ఆడది ఇల్లా వెళ్ళింది. మధ్యలో పిల్లలు ఎంత సఫర్ అవుతున్నారో చెప్పలేం. పోనీ స్త్రీ అనుభవిస్తోంది అంటే ఏమీలేదు.” (‘మన చలం’నుంచి)

6

తనను తాను గొప్ప ఆశావాదిగా చలం చెప్పుకున్నప్పటికీ దేన్నీ విశ్వసించలేకపోయాడు. ఆయన భావాలలో గందరగోళం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. ఒకే అంశంపై భిన్నమైన రాతలు కనిపిస్తాయి. నిష్కారణంగాగాని, నమగ్ర దృష్టి లేకపోవడంవల్లగాని ఆయన ఎన్నో ఉదాత్తమైన ఉద్యమాలను ఎద్దేవా చేశాడు. ‘దేశభక్తి’ హీనమైన పాపం అన్నాడు. తెలుగుదేశంలో మహిళల గురించి ఆలోచించిన తొలి క్రియాశీల సంస్కర్త వీరేశలింగంపై వినుర్లు విసిరారు. గాంధీజీని మూర్ఖుడని తన పాత్రలచేత అనిపించారు. కమ్యూనిస్టుల త్యాగాలపట్ల, సమాజ మార్పుకై వారి ప్రయత్నాలపట్ల మొదట ప్రశంసలు చేస్తూనే వారిని ఖండించాడు. ‘మ్యూజింగ్స్’లో ఇలాంటి ప్రస్తావనలు ఎన్నో కనిపిస్తాయి. ఇది కూడా ఆయన భక్తులు కొందరికి గొప్పదనంగా కన్పిస్తుంది చూడండి.

“ఆనాటి సంఘ సంస్కరణ ఉద్యమాలతో, వ్యవహారిక భాషా ఉద్యమంతో స్వాతంత్ర్య పోరాట ఉద్యమంతో చేతులు కలపని చలం కమ్యూనిస్టు రాజకీయాలతో మాత్రం స్నేహం చేయగలడా?” లోపభూయిష్టమైన ఆనాటి సాంఘిక, రాజకీయ ఉద్యమాలను తిరస్కరించినట్లే అంతకన్నా లోపభూయిష్టమైన కమ్యూనిస్టు రాజకీయాల్ని సైతం ఆయన తిరస్కరించేవాడు.” (మన చలం-187వ పేజీ)

ఏ ప్రగతిశీల ఉద్యమంలోనూ పాలుపంచుకోలేకపోవడం చలం లోపం కాదు గాని అసలు లోపం వాటిదేనంటే ఎలా?

చలం భావాలలో అభివృద్ధి నిరోధకమైనవి వున్నాయి. “చారిజనసమస్య”

అనే కథలో ఆయన కులభేదాల్ని, ఘర్షణలను, గురించి రాసిన తీరు భిన్న వ్యాఖ్యానాలకు దారితీసింది. స్త్రీల గురించి కూడా కొన్ని చోట్ల రాసినవి ఇబ్బంది కలిగిస్తాయి. అలాగే స్త్రీజన బాంధవుడైన చలం స్త్రీల గురించి రాసిన మరికొన్ని వాక్యాలు.

“గుండ్రంగా బలిసిన పిల్లి ఎండలో పడుకుని వుంది. తెల్లనిపిల్లి. దాన్ని చూస్తే మాపూళ్ళో నిత్యసంతోషిగా కనపడే స్త్రీ సంఘోద్ధారకురాలు ఒకామె జ్ఞాపకం వస్తుంది”.

“పురుషుణ్ణి వెతుక్కోవటానికి అలవాటుయిన స్త్రీ చూపులు అదో విధంగా తయారవుతాయి. వేశ్య చూపులు వేరు. అవి ధనంకోసం వెతుకుతాయి. ఈ స్త్రీల చూపులు మోహం కోసం కాదు, అవయవాల కోసం వెతుకుతాయా అన్నంత అసహ్యంగా వుంటాయి. మరి-మృతి దేహమంతా (మనసుకూడానేమో) కూడా ఒక్క అవయవం చుట్టూ ఏర్పడిన సహాయక ప్రదేశం వలె వుంటుంది (మ్యూజింగ్స్).

తన రచనల్లో దేవుళ్ళను, బాబులను, స్వాములను నిశితంగా ఖండించిన చలం చివరకు అరుణాచలం చేరాడు. ఇది తనలో మార్పుకాదనీ, సమాజ పరిణితి అని ఆయన చెప్పుకున్నారు. మొదటి నుంచీ ఆయన ఆలోచనల గందరగోళాన్ని గమనించితే ఈ మాటలను శంకించాల్సిన అవసరం కనిపించదు. చలం సాహిత్యాన్ని బాగా అభిమానించే వారిలో ఒకరైన రంగనాయకమ్మ మాటల్లో ఇందుకు కారణం కన్పిస్తుంది.

“తాను ఖండించిన విషయాల్ని ఏ సూత్రాలు నిర్దేశిస్తున్నాయో తెలుసుకోకుండా, చలం సాగించిన పోరాటం ఆయన్ని ఒక రకమైన మానసిక సంక్లోభంలోకి నెట్టింది”

7

చలంలోని ఈ వైరుధ్యాలను, అవగాహన లోపాన్ని ఎత్తిచూపితే ఆయన అభిమానులు అపార్థం చేసుకున్నారు. మార్క్సిస్టు విమర్శకుడుగా పేరుపొందిన రాచమల్లు రామచంద్రారెడ్డి కూడా ఈ విషయంలో అనేక ఆరోపణలు చేశారు.

“చలాన్ని విమర్శించే మార్క్సిస్టులకు చారిత్రక దృష్టి లేకపోవడమేగాక సాధారణ జీవితంలోనూ సాహిత్యంలోనూ సౌందర్యాన్ని ఆస్వాదించడానికి కావలసిన సౌందర్య దృష్టి కూడా లేకపోయింది.” (‘వీచిక’లో

— — — * * * — — —
కేవలం నైతిక కారణాల
వల్లనే మార్క్సిస్టులు చలం రచనల
పట్ల కొన్ని భిన్నాభిప్రాయాలు
ప్రకటించా రనడం కూడా పూర్తిగా
సరైందికాదు. నీతి, నైతిక విలువలు
సాపేక్షమైనవని, సమాజ స్వరూపంతోపాటు
మారతాయని గుర్తించడంలో వారే
అగ్రగాములు. సమాజం, చట్టం విధించే
నియమనిబంధనలను మించిన ఐచ్ఛికమైన
ఉన్నతస్థాయి నీతిని వారు అభిలషిస్తారు.

— — — * * * — — —
 దా|| నిమ్మగడ్డ పుస్తకంపై (వ్రాసం)

“తెలుగుదేశంలోని మార్క్సిస్టులలో అత్యధికులు పూర్వలో సంస్కారంలో పుట్టి పెరిగిన వాళ్ళవటంవల్లనే” అలా జరిగిందని రా.రా. భావించారు. చలం చెప్పే ప్రణయ స్వేచ్ఛను ఖండించేప్పుడు “మార్క్సిస్టులు భౌతికవాద దృష్టితో చూస్తున్నారో, పూర్వలో దృష్టితో చూస్తున్నారో స్పష్టంకాదని” కూడా అన్నారు.

రారా సాహిత్యంపై పరిశోధన చేసిన యాకాబ్ ఆయన వాదనలపై ఇలా వ్యాఖ్యానించారు.

“రారాకు రోమాంటిక్ రచయితలపట్ల ప్రిజుడిస్లు ఏమీలేవు. కాని మార్క్సిస్టుల పట్ల రారా చేసిన వ్యాఖ్యలు మాత్రం వాస్తవిక దృష్టితో చేసినట్లు కన్పించవు. రారా సిద్ధాంతకారుడిగా ఈ విషయం విశ్లేషించలేదు. మార్క్సిస్టుల నైతిక దృష్టిని సామాజిక నిబద్ధత పరిమితం చేసిందనే విషయం రారా గమనించి ఉండాల్సింది.”

అయితే కేవలం నైతిక కారణాలవల్లనే మార్క్సిస్టులు చలం రచనలపట్ల కొన్ని భిన్నాభిప్రాయాలు ప్రకటించారనడం కూడా పూర్తిగా సరైందికాదు. నీతి, నైతిక విలువలు సాపేక్షమైనవని, సమాజ స్వరూపంతోపాటు మారతాయని గుర్తించడంలో వారే అగ్రగాములు. సమాజం, చట్టం విధించే నియమనిబంధనలను మించిన ఐచ్ఛికమైన ఉన్నతస్థాయి నీతిని వారు అభిలషిస్తారు. అదే సమయంలో విశ్వంఖలత్వాన్ని విమర్శించుతారు. అందుకే తమ ఉద్యమాలు, ప్రచారాలతో సమాజంలో సనాతన విశ్వాసాలను ఒక ఊపు ఊపగలి

గారు. లైంగిక విషయాలు మాట్లాడడమే అపరాధమని, స్త్రీల మానసిక స్పందనలను ప్రస్తావించడం ప్రమాదకరమని వారు ఎన్నడూ భావించారు. అయితే చలం ఈ సమస్యను సామాజిక నేపథ్యంలో సమగ్ర దృష్టితో చూడటంలేదని మాత్రమే వారి విమర్శ. ఇందుకు వారికి పూర్వలో దృక్పథాన్ని కుటుంబ వ్యవస్థపై మమకారాన్ని అంటకట్టడం కన్నా దారుణమైన విషయం మరొకటి వుండదు.

సుందరయ్యగారు తన ఆత్మకథలో తన పల్లెటూల్లో వున్నప్పుడు పాలేర్లు స్త్రీ పురుషుల మధ్య వివాహేతర సంబంధాల గురించి తనకు చెబుతుండేవారని రాస్తూ, ఇంకా ఇలా అన్నారు:

“నా ఉద్దేశ్యంలో లైంగిక వాంఛ అన్నది బలమైన అంశం. ఈ విషయాలు భరించలేనట్లుగా తయారయితే తప్ప వాటిపై రాద్ధాంతం చేయడం అనవసరం అన్న నిర్ణయానికి నేను వచ్చాను. కానీ అప్పుడు ఇప్పుడు కూడా బలవంతంగా బెదిరించి ఎవరైనా ఎవరినైనా లైంగిక అవసరాలకు వాడుకునేందుకు ప్రయత్నించారని వింటే నాకు తగని కోపం వస్తుంది.”

స్త్రీలకు వివాహానికి సంబంధించి తగిన స్వేచ్ఛ వుండాలని వాదించేవాణ్ణి... 1935-36 నమయానికి వచ్చే సరికి వివాహం, నైతిక ప్రపత్తన వీటి గురించి చాలా పుస్తకాలు చదివాను... ఏమైనా స్త్రీ పురుష సమానత్వం కొరకు పోరాటంలో ముందుండే వాణ్ణి అని చెప్పొచ్చు.”

“పిల్లలను కనే విషయంలో తుది నిర్ణయం తీసుకోవలసింది పురుషుడి కన్నా ముందు స్త్రీయే” అని కూడా సుందరయ్యగారు రాశారు.

ఇంత విశాలదృష్టితో రాసిన సుందరయ్యగారు చలం రచనలు అరాచకమైనవని విమర్శించడానికి కారణం సామాజిక అవగాహనేగాని, ఫ్యూడల్ దృష్టికాదు. చలం రాసిన దాని ప్రభావం ఎంతో ఎవరికీ తెలియదు. “తన రాతలు జనం ఆమోదం పొందలేదని” 1940లో చలం రాసుకున్నారు. కాని స్త్రీ విముక్తి ఉద్యమాన్ని కమ్యూనిస్టులు ముందుకు తీసుకుపోగలిగారు. వీరనారీమణులను సృష్టించారు. స్త్రీలను తమతోపాటు ఉద్యమాలలోకి తెచ్చిన యువకులు సనాతనులను సవాల్ చేశారు. కమ్యూనిస్టులు భార్యలను జాతీయం చేస్తారనే

నీచవైన నిందలను కూడా ఎదుర్కొని నిలబడ్డారు. 1940ల తర్వాతనైనా చలం రచనలు “ఆమోదం” పొందడానికి ఇది ప్రధాన కారణం. కాని ఆయన పరిమితులు ఆయనకు వుండనే వున్నాయి.

8

సాహిత్య చర్చ సందర్భంలో రచయితల వ్యక్తిగత జీవితాంశాలలోకి మరీ లోతుగా వెళ్ళి పరిశీలించడం అంత మంచి పద్ధతి కాదు. ఒక రచయిత భిన్న విభిన్న పాత్రల ద్వారా అనేకానేక భావాలను అందించుతాడు. వాటన్నిటికీ మూలం అతని వ్యక్తిగత జీవితంలో దొరక్కపోవచ్చు. ఒకసారి సాహిత్య సృష్టిలోని జెన్నెత్యం వారి వ్యక్తిగత జీవితంలో లేకపోయినా అందువల్ల ఆ సాహిత్యం విలువ తగ్గదు. అయితే దేశ కాల పరిస్థితులు, రచయిత సాంఘిక పూర్వరంగం అతని రచనలను ప్రభావితం చేసే అవకాశం ముంటుందని మాత్రం అంగీకరించాలి.

రచయిత రాసినదానికి, చేసిన దానికి పూర్తి వ్యత్యాసం వున్నా లేక పూర్తి సారూప్యం వున్నా అప్పుడు వ్యక్తిగత జీవితమూ చర్చలోకి వస్తుంది. అలాగే సదరు రచయిత అభిమానులు వారి వ్యక్తిగత జీవితాన్ని కూడా ఆదర్శంగా భావించినట్లయితే అప్పుడు కూడా దాన్ని పరిశీలించక తప్పదు. తన సాహిత్యం చాలా మందిని ఉత్తేజితం చేసినా వ్యక్తిగత జీవితం చేయలేకపోయిందని శ్రీ శ్రీ స్పష్టంగా రాసుకున్నారు. నా వ్యక్తిగత జీవితంలో వైరుధ్యం వుంది అని రావిశాస్త్రి ఒప్పుకున్నారు. చలం సాహిత్యానికి వ్యక్తిగత జీవితానికి చాలా పోలికలు కన్పిస్తాయి. అందువల్ల ఆయన జీవిత పరిణామం అనేది ఆయన ప్రబోధించిన విలువలకు పర్యవసానం అని అంటే తప్పు పట్టాల్సిన పని లేదు. తన తల్లి, సోదరి వంటి వారు ఫ్యూడల్ వివాహ వ్యవస్థలో పడిన భయానక బాధలు బాల్యంలోనే ఆయనకు

— — — — * * * — — — —
స్త్రీ విముక్తి కోసం ఉద్దేశించిన భావాలను అభ్యుదయ వాదులు ఎప్పుడూ ఆహ్వానిస్తారు. అందులోని పరిమితులనూ గుర్తిస్తారు. ఈ పరిమితులు చలానికి వర్తిస్తాయి. అంతా మాత్రాన చలాన్ని కొంచెపరిచినట్టో కించపరిచినట్టో అనుకుని ఆగ్రహించడం అర్థం లేని పని.
 — — — — * * * — — — —

స్త్రీలపట్ల అభిమానాన్ని అంకురింపజేయడం న హజవే. పెద్దయ్యాక ఆయన స్త్రీలోలుడయ్యాడు. మ్యూజింగ్స్ లో ఎందరెందరో స్త్రీలతో తన అనుభవాలను గురించి రాశారు. (అందులో నిజం ఏవో, కల్పన ఏవో ఆయనకే తెలియాలి.) అంతేగాక స్నేహితుడు రామ్మూర్తితో కలిసి స్వేచ్ఛా ప్రణయ సిద్ధాంతాన్ని అమలు జరిపి చూశాడు. చివరకు వారిద్దరి వివాహేతర నెచ్చెలి మరొకరిని పెళ్ళాడటంతో రామ్మూర్తి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు. చలం పెద్దలను ఎదిరించి భార్యను, వదినను, చదివించాడు. కాని అతని విశ్వంఖలత్వాన్ని ఆయన భార్య ఏ మాత్రం సహించలేక మతి స్థిమితం కోల్పోయింది. (తనను చలం వెళ్ళగొట్టినట్లు ఆమె చెప్పుకున్నది. చలం మీద ఆమె కవి సోమసుందర్ తో ఫిర్యాదులు చేసింది) ఒక కొడుకు ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు. చలం అమితంగా అభిమానించే కాతురు సౌరిస్ ఆధ్యాత్మికతలో మునిగి అరుణాచలం చేరి తండ్రిని కూడా అక్కడకు తీసుకుపోయింది. తర్వాత కాలంలో చలం ఎంత చాందసుడుగా మారిపోయారంటే ప్రళయం వస్తుందనే ప్రచారాన్ని నమ్మి అందరికీ ఉత్తరాలు రాసే దాకా! ఈ విషాదాంతానికి పునాదులు ఆయన ఆలోచనల అయోమయంలోనే వున్నాయి. విచిత్రంగా ఆయన జీవితమే ఆయన వాదనల అనౌచిత్యాన్ని నిరూపించింది. అయితే చలం స్త్రీలోలుడు గనుకే ఇలాంటి సాహిత్యం రాశారని అనడం మాత్రం అన్యాయమవుతుంది. శ్రీశ్రీ సిగరెట్ కు స్త్రీకి తేడా లేదని రాసి తీవ్ర నిరసనకు గురైనారు. కానీ చలం మాత్రం స్త్రీని భోగ్యవస్తువుగా పరిగణించే స్థితికి దిగజారలేదు. ఆమెకు సమాన స్థాయి కల్పించాలనే ఆరాటపడ్డాడు. అగ్రగర్వాల పురుషులు నలుగురు స్త్రీలను చేసుకున్నా తప్పులేదని పుస్తకాలు రాసిన విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

వంటి వారు జ్ఞానపీఠ్ లు అధిష్టించిన ఈ దేశంలో చలం వంటి వారి తిరుగుబాటు భావాల ప్రాధాన్యత ప్రత్యేకించి గుర్తించ దగినది. అందుకే స్త్రీ విముక్తి కోసం ఉద్దేశించిన భావాలను అభ్యుదయ వాదులు ఎప్పుడూ ఆహ్వానిస్తారు. అందులోని పరిమితులనూ గుర్తిస్తారు. ఈ పరిమితులు చలానికి వర్తిస్తాయి. అంతా మాత్రాన చలాన్ని కొంచెపరిచినట్టో కించపరిచినట్టో అనుకుని ఆగ్రహించడం అర్థం లేని పని. స్త్రీ విముక్తి ప్రేమ, వివాహం వంటి సమస్యలకు సంబంధించిన అన్ని అంశాలూ ఒక్క వ్యాసంలో చర్చించలేము. ఈనాటికి భారతీయ మహిళలు సతి మంటల్లో, కట్న కీలల్లో, అత్యాచార జ్వాలల్లో బలవుతున్నారు. ఆ దుస్థితి నుంచి ముందు వారిని బయటకు లాగి సామాజిక సమానత సాధించడం ముఖ్యం. అందుకోసం నడిచే ఉద్యమాలను సంఘాలను బలపరచడం ద్వారానే స్త్రీ విముక్తికి మార్గమేర్పడుతుంది. చలం వంటి స్త్రీజన పక్షపాతుల ఆశయ పూర్తికి అదే వెలుగు బాట. ఇటీవల సారా వ్యతిరేకోద్ద్యమం వంటి వాటిలో వ్యక్తమైన నారీచైతన్యం అలాంటి ఆశకు ప్రాణం పోస్తున్నది. ఈ చైతన్యం అన్ని జీవన రంగాలకూ విస్తరించాలి. కుటుంబ జీవితంలోని అసమానతల అంతానికి కూడా అది బాట వేస్తుంది. చైతన్య మూర్తులుగా తయారైన స్త్రీలతో చెలగాటమూడటానికి ఏ పురుషుడూ సాహసించలేడు. స్త్రీ పురుషుల మధ్య బంధాన్ని వ్యక్తిగత ఇష్టా యిష్టాలు తప్ప మరే ఇతర అంశాలు ప్రభావితం చేయడానికి అవకాశం లేని ఆదర్శ సమాజాన్ని సాధించుకోవాలంటే ముందు ఈ సమాజాన్ని మార్చాలి. సమానత కోసం పోరాటంతో పాటే పురుషాధిక్యతకు వ్యతిరేకంగానూ పోరాడాలి. మానవజాతి మొదటి బానిస స్త్రీ అన్నాడు ఎంగెల్స్. అంటే స్త్రీలపట్ల వివక్షకు పునాదులు ఎంతలోతైనవో తెలుస్తుంది. సరసరాస జీర్ణించుకుపోయిన ఆ భావాలపై పోరాటం ఎంత విశాలంగా నడిపించాలో గమనించ కుండా స్త్రీ పురుషులను శత్రు శిబిరాలుగా చూడడం అసలు లక్ష్యానికే విఘాతమవుతుంది.

(చలం శత జయంతి సందర్భంగా 1993లో రాసిన వ్యాసం అతి స్వల్ప మార్పులతో పునర్ముద్రణ)

సాహిత్య ప్రస్థానం		
అడ్వర్టయిజ్ మెంట్ టారిఫ్		
కలర్		
టైటిల్ బ్యాక్	రు.	15000
టైటిల్ ఇన్సర్	రు.	12000
లోపలి పేజీ	రు.	10000

విజయవాడలో సాహిత్యశాల

సత్యాజీ

“నూరు పూలు వికసించనీ - వెయ్యి భావాలు సంఘర్షించనీ” అన్న మాటలకు ఆచరణ రూపంగా విజయవాడలో ఈనెల 16, 17 తేదీల్లో సాహితీప్రపంచి అధ్యక్షాధిన సాహిత్యశాల జరిగింది. కథ, కవిత, నవల, సాహిత్య విమర్శ ప్రక్రియలపై సాహితీవేత్తల ప్రసంగాలతో పాటు ఔత్సాహికుల ప్రశ్నలూ జవాబులతో ఈ కార్యక్రమం ఉత్సాహభరితంగా సాగింది. సమస్త సామాజిక అంతరాలపై జనకవనం అక్షరాగ్నులు కురిపించింది. వర్తమాన కవులూ రచయితలకు స్ఫూర్తిదాయకంగా, సాహిత్య అభిమానులకు ఆనందదాయకంగా సభలు జరిగాయి.

విశాల ప్రాతిపదికన సాహిత్యవేత్తలను, వర్తమాన రచయితలను, కవులను సమీకరించేందుకు దాదాపు పదేళ్లగా సాహితీ ప్రపంచి కృషి చేస్తోంది. దాన్లో భాగంగా ఇప్పటికే రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఎనిమిది చోట్ల ప్రాంతీయ స్థాయి సాహిత్యశాలలు నిర్వహించింది. విజయవాడలో సాహిత్యశాల నిర్వహించటం ఇది రెండోసారి. ఒకవైపు భారీ వర్గాలు ప్రతికూల వాతావరణాన్ని సృష్టించినప్పటికీ - కోస్తా జిల్లాలు అన్నింటి నుంచి సుమారు 120 మంది రచయితలు, కవులూ హాజరయ్యారు. వక్రల ప్రసంగాలతో ఉత్తేజితలయ్యారు. వర్తమాన రచయితలు తమ రచనాపరమైన సందేహాలకు మరింత వివరణ అడిగి తెలుసుకున్నారు. సాహిత్యశాలను శ్రీ కృష్ణ దేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు విభాగాధిపతి ఆచార్య రాచపాలెం చంద్రశేఖరరెడ్డి ప్రారంభించారు. సాహిత్యశాల ఉద్దేశాలను, ఏర్పాట్లను సాహితీప్రపంచి కోస్తా జిల్లాల కన్వీనర్ ఎస్.వెంకట్రావు వివరించారు.

సదస్సులూ చర్చలూ

తొలిరోజు ‘కథ - నవల’, ‘సాహిత్యంలో మహిళ’ అంశాలపై సదస్సులు జరిగాయి. తెలుగుకథ పుట్టుకనుంచి ఇప్పటిదాకా సాధించిన ప్రయోజనాన్ని, సాగించిన పరిణామ క్రమాన్ని ఆయా

సాహిత్యశాలకు హాజరయిన రచయితలు

ప్రారంభ సభలో మాట్లాడుతున్న ఆహ్వాన సంఘం అధ్యక్షులు పుట్టా జగన్మోహనరావు

కాలమాన పరిస్థితులకు అన్వయిస్తూ ఆచార్య రాచపాలెం వివరించారు. “1902నుంచి ఇప్పటివరకూ సుమారు రెండు లక్షల కథలు వచ్చాయని ఒక అంచనా. ఇందులో కనీసం 10 శాతం కథలు దేశ సమకాలీన స్థితిగతులను ప్రతిబింబించే స్పష్టమైన సామాజిక స్పృహతో వచ్చి ఉంటాయి. తెలుగు కథ నవలా ప్రక్రియ కన్నా ప్రతిభావంతంగా ఉందనటంలో సందేహం లేదు. మన కథ ప్రతి సామాజిక మార్పునూ, చారిత్రక క్రమాన్ని ప్రతిభావంతంగా ఒడిసి పట్టుకుంది. తెలుగులో చాలా గొప్ప కథలు వచ్చాయి. ఈ వారసత్వాన్ని వర్తమాన రచయితలూ కచ్చితంగా కొనసాగిస్తారు. అయితే, వేగంగా మారుతున్న సామాజిక పరిస్థితుల్ని, మన సమాజంలోకి వాయువేగంతో చొచ్చుకువస్తున్న పరిణామాల్ని లోతుగా, కూలంకషంగా అర్థం చేసుకోవాలి. ప్రస్తుత సామాజిక క్షిప్రపరిస్థితిని మరింత ప్రతిభావంతంగా చిత్రించాలి” అని సూచించారు. తెలుగు నవల పరిణామ క్రమాన్ని సాహితీ ప్రపంచి రాష్ట్ర కన్వీనర్ తెలకపల్లి వివరించారు. “సంఘ సంస్కరణ, జాతీయోద్యమం ప్రభావంతో తొలి తెలుగు నవలలు వచ్చాయి. సామ్యవాద భావాలను ప్రతిబింబించాయి. విశ్వనాథ నవలలు సాంప్రదాయక విలువలను, వైదిక ధర్మాలను మళ్లీ నెత్తినెత్తాయి. తరువాత తెలంగాణా పోరాటప్రభావంతో ప్రజాజీవితాన్ని ప్రతిబింబించే నవలలు వచ్చాయి. 60 వ దశకం నాటికి మధ్య తరగతి నేపథ్యం, కాలక్షేపం నవలకు కీలకమై పోయింది. తరువాత వ్యాపార విలువలు, క్షుద్ర పైశాచికాలు రాజ్యమేలాయి. ఇప్పుడు క్రమంగా పరిస్థితి మారింది. సమాజంలో చోటుచేసుకున్న అనేక మార్పులు నవలల్లోనూ ప్రతిబింబిస్తున్నాయి. అంటరాని వసంతం, రేగటివిత్తులు వంటి నవలలు వెలువడుతున్నాయి. వాస్తవానికి ఇది సీరియస్ నవలకు మంచికాలం. భవిష్యత్తులో సంఖ్యలోనూ, స్థాయిలోనూ మెరుగైన నవలలు వస్తాయన్న నమ్మకం కలుగుతోంది.” అని ఆశాభావం వ్యక్తం చేశారు. “గొప్ప సంకల్పం లేనిదే గొప్ప పనులు జరగవు. ఇప్పుడు సాహిత్యానికి విస్తారమైన కాన్వాసు ఉంది. లోతైన, సంక్లిష్టమైన సామాజిక నేపథ్యం ఉంది. ఈ పరిస్థితుల్లో సాహితీకారుల పాత్ర, సృజనా చాలా అవసరం.” అని పేర్కొన్నారు. అనంతరం జరిగిన ‘సాహిత్యంలో మహిళ’ సదస్సుకు రచయిత్రి కావూరి సత్యవతి అధ్యక్షత వహించగా, డాక్టర్ కోకా విమలకుమారి, డాక్టర్ జి.రెజినా మాట్లాడారు. ఆదినుంచీ సాహిత్య సృజనలో మహిళల పాత్ర ఉందని, ఆధునిక కాలంలో అది పదునైన ఆయుధంగా, ప్రతిభావంతంగా రాణించిందని చెప్పారు.

ప్రారంభ సభలో ప్రసంగిస్తున్న సాహితీ ప్రవంతి రాష్ట్ర కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి

కవిత్వమూ విమర్శ

రెండోరోజు 'కవిత్వం', 'తెలుగు భాషా సాహిత్య పరిణామం', 'సాహిత్య విమర్శ' అంశాలపై సదస్సులు జరిగాయి. కవిత్వంపై

శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వ విద్యాలయం ఆచార్యులు మేడిపల్లి రవికుమార్, చినుకు సాహిత్య పత్రిక సంపాదకుడు రాజగోపాల్ మాట్లాడారు. కవిత్వం నేడు ఎంతో పరిణతితో ప్రతిభా వంతంగా వస్తున్నదని, ప్రతి సామాజిక పరిణామాన్ని తీక్షణంగా ప్రతిబింబిస్తుందని రవికుమార్ వివరించారు. వస్తు వినియోగ సంస్కృతి ప్రభావంతో మనం మనిషిత్వనాన్ని కోల్పోతున్న వైనాన్ని తెలుగు కవులు ఎంతో ఆవేదనతో, ఆందోళనతో అక్షరబద్ధం చేశారని

అనేక కవితలను ఉంటుందని. నేటి వ్యవస్థ ఎలా ఉంది? ప్రజాజీవితం ఎలా నడుస్తోంది? పైకి కనిపించే పరిణామాల వెనక అదృశ్యహస్తం ఎవరిది? వంటి అంశాలను కవి పరిశీలించాలని సూచించారు. 'కవి స్వతహాగా ఆవేశపరుడు, సున్నిత మనస్సుడు అయి ఉంటాడు. అందుకే ప్రతి సంఘటనపైనా స్పందిస్తాడు. దాని లోతుపాతులను అర్థం చేసుకోగలిగే ఆలోచనాపరుడిగా కూడా ఉండాలి. అప్పుడే కవిత్వానికి పదునూ ప్రజాప్రయోజనమూ చేకూరతాయి. ఆవేశం ఒక్కటే నడిపిస్తే- అది అంతే తొందర్లో నిరాశా నిస్పృహలనూ మోసుకొస్తుంది' అని హెచ్చరించారు. కవిత్వానికీ, ఉద్యమానికీ అవినాభావ సంబంధం ఉందని చినుకు సంపాదకుడు రాజగోపాల్ పేర్కొన్నారు. స్పష్టమైన దిశా దశా నిర్దేశించుకుంటే- కవిత్వంలో అస్పష్టత, అయోమయం తొలగిపోతాయని అన్నారు.

తరువాత జరిగిన 'తెలుగు భాషా సాహిత్య పరిణామం' సదస్సులో డాక్టర్ జివి పూర్ణచంద్ అధ్యక్షోపన్యాసం చేస్తూ- తెలుగు ప్రాచీనతనూ, ప్రాముఖ్యతనూ వివరించారు. తన పరిశీలనలనూ, పరిశోధనలనూ ఉంటుందని. 'తెలుగును సంరక్షించుకోవటం ఇప్పుడు

ప్రతి ఒక్కరి బాధ్యత. సింధు, హరప్పా నాగరికతల్లో తెలుగువాళ్ల ఉనికి ఉంది. మన వారి ప్రభావం ఉంది. సంబంధిత శాఖలన్నీ సమన్వయంతో లోతైన పరిశోధన చేస్తే- ఈ సంగతులన్నీ స్పష్టమవుతాయి.' అని అన్నారు. 'ప్రజాసాహితీ' సంపాదకుడు కొత్తపల్లి రవిబాబు మాట్లాడుతూ, "భాషను నిర్లక్ష్యం చేస్తే జాతి నశించిపోతుంది. తెలుగుకు ఈ ప్రమాదం ఇప్పటికే ముంచుకొచ్చింది.' అని ఆందోళన వ్యక్తంచేశారు. 'తెలుగు ప్రాచీనత అనేది తెలుగు సంరక్షణను హైజాక్ చేసింది. తెలుగును పాలనా భాషగా చేయాల్సింది రాష్ట్ర పాలకులు. ఆ పని జరగటం లేదు. తెలుగు భాషను నానాటికీ భ్రష్టు పట్టిస్తున్న పరిస్థితుల్లో - మనం గట్టిగా ఉద్యమించకుంటే భవిష్యత్తులో తెలుగు మిగలదు.' అని ఆందోళన వ్యక్తం చేశారు.

'సాహిత్య విమర్శ' సదస్సులో డాక్టర్ గుమ్మా సాంబశివరావు, డాక్టర్ తాటి శ్రీకృష్ణ మాట్లాడారు. "విమర్శకుడికి సహృదయం, సమకాలీన సామాజిక దృక్పథం, సాహిత్య పరిణామ అవగాహన ఉండాలి. అప్పుడే విమర్శకు సార్థకత ఉంటుంది." అని సాంబశివరావు

అన్నారు. డాక్టర్ తాటి శ్రీకృష్ణ మాట్లాడుతూ, "ఎక్కడా సర్వకాలిక, సార్వజనీన సత్యాలు ఉండవు. చలనశీలమైన సత్యాలే ఉంటాయి. సాహిత్యమూ, సాహిత్య విమర్శా దీనికి లోబడే ఉంటాయి. రచయితలు/ కవులు సాంస్కృతిక సైనికులు. రచన ఏదైనా ప్రజాపక్షం వహించాలి. నమకాలీన పరిణామాలు ఎవరికి లాభ దాయకం? ఎవరికి ప్రమాద కారకం? అన్న అవగాహన ఉండాలి. వివిధ చర్యల అమలూ

ఆచరణ, ప్రతిఫలనం ముందే అర్థం చేసుకునేలా రచయిత ఉండాలి. ఇలాంటి పథ నిర్దేశం తోనే సాహిత్య విమర్శ జరగాలి." అని పేర్కొన్నారు.

సాహిత్యకారుల చిత్ర ప్రదర్శన ప్రారంభించిన ప్రముఖ కవి, విమర్శకులు అద్దేపల్లి తదితరులు

కవిత్వంపై మాట్లాడుతున్న విమర్శకుడు మేడిపల్లి రవికుమార్

జనకవనాలూ రణభేరిలూ

సాహిత్యశాలలో సదస్సులు ముగిశాక- ఉత్సాహపూరితంగా జనకవనాలు సాగాయి. ఈ రెండ్రోజులూ దాదాపు 60 మంది కవులు/ కవయిత్రులు తమ కవితలు వినిపించారు. ప్రజాజీవితం ఆటుపోట్లపై ఆందోళన, లుప్తమవుతున్న మానవీయ విలువల పట్ల ఆవేదన, మనిషితనంపై మమకారం వంటి ఆవశ్యక భావాలు

వ్యక్తం కావటం సంతోషదాయకం. మొత్తం కవుల్లో ఏ ఒక్కరూ కాలక్షేప కవితవ్వం వినిపించకపోవటం గమనార్హం. సామాజిక నేపథ్యమూ, సామాజిక స్పృహ పుష్కలంగా ఉన్న కవితవ్వం జనకవనాన్ని సార్థకం చేసింది. ఇంటినుంచి విశ్వం వరకూ, అనుబంధాల దగ్గరనుంచి అణు ఒప్పందం వరకూ ఈ కవినమ్మేళనంలో కవితవ్వంగా మారని అంశం లేదు. సాహిత్యశాల విశాలతత్వానికి, ప్రయోజనత్వానికి ఇదొక ప్రబల ఉదాహరణ. అద్దేపల్లి రామ్మోహనరావు, డాక్టర్ సశ్రీ, ఆనందాచారి వంటి ప్రముఖులు కూడా జనకవనంలో తమ కవితలు వినిపించటం వర్ణమాన కవులకు ఒక ఉత్తేజకర అనుభవం. “మనిషితనాన్ని నిలబెట్టుకోవాలనే ప్రయత్నం ప్రతి ఒక్కరిలో వ్యక్తమవుతున్న తీరుకు

సాహిత్యశాలకు హాజరైన మిక్కిలినేనితో కటుకోర్పుల సోదరుల సంభాషణ

ఈ జనకవనం నిదర్శనం. తెలుగు సమాజంలో వస్తు వైవిధ్యానికి, సాహిత్య ప్రయోజనానికి ఇది ప్రతిబింబం.” అని జనకవనం తొలి సభకు అధ్యక్షత వహించిన డాక్టర్ సశ్రీ పేర్కొన్నారు.

ఇంకొన్ని వివరాలూ విశేషాలూ

రాష్ట్రం నలుమూలలూ ఇప్పటికీ ఎనిమిది చోట్ల సాహితీ స్రవంతి ఆధ్వర్యాల సాహిత్యశాలలు నిర్వహించారు. మూడేళ్ల క్రితం తొలి

సాహిత్యశాలకు విజయవాడే వేదిక అయింది. ఈసారి మొగల్రాజపురం మధు కల్యాణ మండపంలో జరిగిన సాహిత్యశాల ప్రాంగణానికి ప్రముఖ సాహితీవేత్త పోలవరపు కోటేశ్వరరావు పేరును, ప్రవేశద్వారానికి ఇటీవల మృతి చెందిన హరి పురుషోత్తమ రావు పేరును పెట్టారు. ప్రముఖ సాహితీవేత్తల ఛాయాచిత్రాలతో ఏర్పాటు చేసిన ప్రదర్శన సాహితీ అభిమానులకు కనువిందు చేసింది. తమ అభిమాన రచయితల అరుదైన ఫోటోలను పలువురు తమ సెల్ ఫోన్లలో, కెమేరాల్లో బంధించుకున్నారు. అదే హాల్లో ప్రజాశక్తి ఆధ్వర్యాల వందలాది నవలలు, కవితలు, కథల పుస్తకాలను ప్రదర్శించటం కవులు, రచయితలను ఆకట్టుకుంది. ఈ సాహిత్యశాలలో నాలుగు పుస్తకాలను ఆవిష్కరించారు.

ఇలాంటివి మలిన్ని జరగాలి

రాయాలన్న తవన, తావత్రయం చాలా మందిలో ఉంటాయి. ముఖ్యంగా యువకుల్లో ఈ ఆసక్తి ఎక్కువగా ఉంటుంది. అయితే, ఏం రాయాలి? ఎలా రాయాలి? అన్న సందిగ్ధం వేధిస్తూ ఉంటుంది. నేను ఇలాంటి సందేహాలతో సతమతమవుతూ ఉంటాను. సాహిత్యశాల నాకు చక్కటి అవగాహనను ఇచ్చింది. ముఖ్యంగా వివిధ సాహిత్య ప్రక్రియల్లో ఇంతవరకూ జరిగిన కృషి, అవి సాధించిన విజయాలు నాలో మరింత స్ఫూర్తిని నింపాయి. ఇలాంటి సాహిత్యశాలలు వర్ణమాన కవులకు, రచయితలకు చాలా ఉపయోగకరం. కవితవ్వంలో శిల్పంపై నాకు చాలా సందేహాలుండేవి. ఈ సాహిత్యశాలతో అవన్నీ నివృత్తయ్యాయి. లిలాంటి కార్యక్రమాలు అన్ని పట్టణాల్లోనూ విరివిగా జరగాలి.

- జి.లెనిన్ శ్రీనివాస్, ఖమ్మం.

చాలా ఉపయోగకరం

సాహిత్యశాల నాకు చాలా ఉపయోగకరంగా ఉంది. సాహిత్యంపై గాఢమైన అనుభూతి కలిగించింది. ఆధునిక సాహిత్యంలో ప్రతి ప్రక్రియ పైనా ఆ రంగంలోని అనుభవజ్ఞులు వివరించటం మరింత మెరుగు పడటానికి దోహదపడుతుంది. నాకు కవితవ్వం రాయటమంటే ఆసక్తి. ఏయే అంశాలను ఎన్నుకోవాలో, వాటిని ఎలా అభివ్యక్తీకరించాలో సోదాహరణంగా వక్రలు వివరించారు. నేను చాలా నేర్చుకున్నట్లు అనిపించింది. పత్రికల్లో వార్త చూసి, అమలాపురంనుంచి వచ్చాను. ఇంత మంచి కార్యక్రమం నిర్వహించిన సాహితీస్రవంతికి ధన్యవాదాలు.

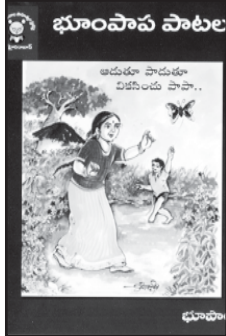
- ఎస్.శ్యాంసన్, అధ్యాపకుడు, అమలాపురం.

కొత్త పుస్తకాలు

భూంపాప పాటలు
భూపాల్
వెల : 25 పేజీలు : 38

“సీతాకోక చిలుకను మహబూబ్ సగర్ జిల్లాలో ‘భూంపాప’ అని పిలుస్తారు. చిన్న పిల్లలకు ఎగిరే సీతాకోకచిలుకను పట్టుకుంటే కలిగే ఆందాన్ని మాటల్లో చెప్పడం కష్టం. ఇలా పట్టుకునేటప్పుడు పిల్లలు పరిసరాలను గురించి ఎన్నో విషయాలను తెలుసుకొని ఆనందిస్తారు. అందువల్ల రచయిత భూంపాప పాటల ద్వారా బాలలకు ప్రతి రోజు గుర్తింపుకోవాల్సిన కొన్ని అంశాలను చెప్పారు.”

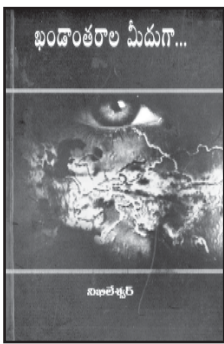
- డా॥ అరిబండి ప్రసాదరావు

షైలీ
తోటకూర వేంకటనారాయణ
వెల : 30 పేజీలు : 55

“చింతకటనారాయణలో తల్లి హృదయం ఉంది. అతనిలో వైయక్తికాశాల్ని సామాజికం చేయగలిగే శక్తి ఉంది. చిన్నదానికైనా తల్లిడిల్లే స్వభావం ఆయనిది. మనిషిపట్ల ఆర్థి ఉంది. సమాజం పట్ల ప్రేమ ఉంది. ఆయన రాసిన ఈ కావ్యంలో వీటితోపాటు కథా గమనం ఉంది. స్పష్టత, స్వచ్ఛత ఉన్నాయి. అయినా కవిత్వానికి గాఢత, క్లుప్తత కూడా ఎంతో అవసరం. కళాత్మకతతో కూడిన అభివ్యక్తి మరీ మరీ అవసరం. ఈ విషయంలో మున్ముందు వేంకటనారాయణ జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి. ఈ కవిత్వంలో ఎక్కడన్నా పొడితనం ఉంటే తను ఎంచుకున్న విషయంలో ఉన్న తడితనం ద్వారా పోగొట్టగలిగారు వేంకట నారాయణ.”

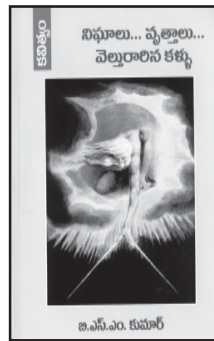
- పెనుగొండ లక్ష్మీనారాయణ

ఖండాంతరాల మీదుగా...
నిఖిలేశ్వర్
వెల : 50 పేజీలు : 102

“నా జ్ఞాపకాల కొండ” (అక్టోబర్ 2004)ను దిగి వచ్చిన తర్వాత ఇప్పుడు ఈ “ఖండాంతరాల మీదుగా” దాదాపు నాలుగు సంవత్సరాల తర్వాత తిరిగి ఈ సంపుటితో కవితాభిమానుల సమక్షంలోకి! ఈసారి ముఖ్యంగా ఉత్తర అమెరికాలోని శూర్పు తీర ప్రాంతం లోని నా ఆరునెలల యాత్రాసంభవాల సారమిది. (ఇరవై కవితల మధ్య) ఆసియా ఖండంలోంచి యూరప్ మీదుగా ఉత్తర అమెరికా ఖండం తిరిగొచ్చిన ఫలితమే “ఖండాంతరాల మీదుగా” కవితాభివ్యక్తి! నా ఒంటరి సాయంత్రాల జాబితాగా మొదలై వ్యక్తిగత జీవిత గమనాన్ని ఆయా ప్రదేశాల మీదుగా ఆయా దశలను సూచిస్తున్నది. ఇక మిగతా కవితలు ఆయా సందర్భాలలో గత మూడు నాలుగు సంవత్సరాల మధ్య రాసినవి కొన్ని అనువాదాలతో సహా మరికొన్ని పాతవి! నిరంతరంగా సాగిపోతున్న నా కవితాయాత్రలో ఈ సంపుటి మరొక ముఖ్యమైన మజిలీ.

- నిఖిలేశ్వర్

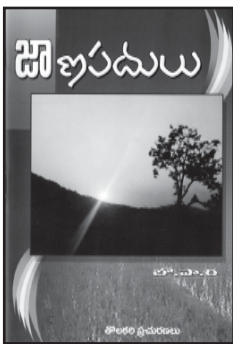
నిఘాలు...వృత్తాలు...
వెల్చురాలిన కళ్ళు
బి.ఎస్.ఎం. కుమార్
వెల : 75 పేజీలు : 135

“కవితవ్వం రెండు రకాలు. అలరింపచేసే దొకటి. ప్రజలకోసమో, పాఠకు లకోసమో, పత్రికలకోసమో, ప్రేక్షకులకోసమో రాసే సమస్త కవిత్వాలూ ఈ కోవలోకి వస్తాయి. అలాకాక తనని తాను కాపాడు కోవడానికి, మనిషిగా నిలబెట్టు కోవడానికి రాసే కవిత్వం మరొకటి.మీకీ సంకలనంలో కనిపించే కవిత్వం ఈ కోవలోది. బహుశా ప్రపంచంలో అన్నిటికన్నా కష్టమైన బాధ్యతని నిర్వహించేది ఇటువంటి కవులే అనుకుంటాను. వారి వల్లనే ఆకాశం పడిపోకుండా ఉంది.”

- వాడేపు చినవీరభద్రుడు

జాణపదులు
బొ.పా.ర
వెల : 40 పేజీలు : 33

“బొ. పా. ర జాణపదులు, చీకటి పరదాల చాటున మెరిసే చిరు దీపికల వంటివి ఈ కాంతిలో నిమాయిష్ (ఎగ్జిబిషన్) వెంక (అదను) వంటి పదాలు మెరుస్తుంటాయి. పాట నిర్మాణ శిల్పంపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహిస్తే బావుండు! మంచిది కూడా! శబ్దాంబరానికి దూరంగా తన భావోద్వేగాలను పెదాలపై చిత్రించుకొన్న “పాండురంగ పదాలివి”!!

- వి.వి. రామారావు

శ్రీశ్రీ సంస్మరణ
అశోక్ కుమార్
వెల : 30 పేజీలు : 63

“శ్రీశ్రీ సాహిత్యం శ్రీశ్రీపై సాహిత్యం, శ్రీశ్రీ ఛాయాచిత్రాలూ, రేఖాచిత్రాలూ శ్రీశ్రీ విషయాలు- విశేషాలూ సమగ్రంగా సేకరించి స్కానింగ్ ద్వారా భద్రపరిచి, శ్రీశ్రీ సమాచారం, శ్రీశ్రీ సాహిత్యం ఎప్పుడు ఎవరికి, ఎందుకు కావాల్సి వచ్చినా తక్షణం అందించాలని భావితరాలకు ప్రతిక్షణం అందుబాటులో ఉంచాలని శ్రీశ్రీ అభిమానుల ప్రయత్నమే శ్రీశ్రీ సాహిత్య నిధి. స్కానింగు ద్వారా భద్రపరచిన ఒరిజినల్స్ ముద్రణ వివరాలతో ఉంటాయి కాబట్టి, “శ్రీశ్రీ సాహిత్య నిధి” ఇచ్చిన సమాచారంలో అసలు సత్యాలే ఉంటాయి. తప్ప ఎవరి పైత్యాలూ ఉండవు.”

- శ్రీశ్రీ సాహిత్య నిధి

కొత్త పుస్తకాలు

తల్లీ, గోదావరి!

యాసలపు సూర్యారావు
వెల : 20 పేజీలు : 57

“నా అనుభూతుల అద్దంలో

గోదావరి అలలు నన్ను స్ఫుర్తిస్తాయి

అంటూ నూర్యారావు తన సంకలనం తొలి కవిత ప్రారంభంలోనే చెప్పారు. అయితే ఆయన కవిత్వం వట్టి వూహల గోదారి కాదు. ఉద్యోగాలూ, ఉద్యమాలతో పెనవేసుకున్న జన కవన గోదావరి. ఈ సంకలనంలోని ప్రతి కవితా అందుకు సాక్ష్యమై నిలుస్తుంది. ఇందులో వైరుక్తిక భావనలు చాలా తక్కువ. వ్యవస్థాపరమైన వేదనా గీతకలు ఎక్కువ. ఆ మాటకొస్తే తల్లీ గోదారి అన్న తొలి కవితలోనే ఆయన గోదారి సీమలో ప్రభవించిన ప్రజా కళాకారులను సంస్కర్తలనూ అందరినీ స్మరించి నివాళులర్పించాడు. వారి మార్గంలో నడవాలన్న ఆకాంక్షను ప్రతిబింబించాడు.”

- తెలకపల్లి రవి

పూతరేకులు

మహా శివభట్టు లక్ష్మణ రాజు

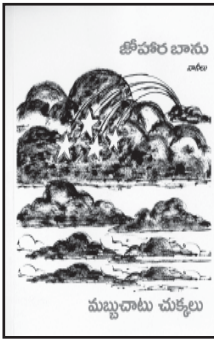
వెల : 50 పేజీలు : 68

“కృష్ణజీవి-అనే పదానికి అటూ

ఇటూ ఉండేవాడు కవి అయితే శ్రీ మహా శివభట్టు లక్ష్మణరాజు ఖచ్చితంగా జాతీయకవే...!! ఎందుకంటే - మానవజాతి అభ్యుదయాన్ని అనుక్షణం ఆకాంక్షించే ఎన్నో కవితలు ఈ పూతరేకులు వచన కవితా సంపుటిలో

దర్శిస్తాయి. మానవీయ కోణాల్ని అనేక విధాలుగా స్ఫుర్తిస్తాయి. అమ్మ - పసిప్రపంచం - ఊళ్ళో బడి- గురుబ్రహ్మ- జీవన మార్గం- పోగు పేగు- 108- చెట్టు- మసిబారిన పసితనం - ఆడపిల్లైతే చాలు- చూసముని - ఇత్యాది కవితలు ఈ కవినీ భవిష్యత్తులో మంచి కవిగా ఆశిస్తూ...”

- ఎన్.ఆర్.భల్లం

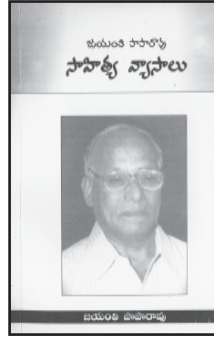
మబ్బు చాటు చుక్కలు

జోహారుబాను
వెల : 40 పేజీలు : 34

“సూరీడు రాగానే తారలు దాక్కున్నాయి ఘోషా పరదా కాబోలు!

నిజానికి తారలు ఎక్కడికీ పోవు. సూర్యుడి వెలుగులో కనపడవు. అతడి ప్రకాశమే వాటికి పరదా. పురుషాధిక్యతలో స్త్రీ అస్తిత్వం కనుమరుగవు తుందని సారాంశం. అనుభవజనితం అయినప్పుడు చెప్పే విషయానికి మరింత బలం చేకూరుతుందనడానికి నానీ నిదర్శనం. బాను నానీలో కేవలం కోమల భావాలే కాదు మానవ జీవితానికి సంబంధించిన అనేక పాఠ్యాలు కనపడతాయి. సమకాలీన పరిస్థితులను ఆమె వదిలిపెట్టలేదు.”

- డా॥ ఎన్. గోపి

సాహిత్య వ్యాసాలు

జయంతి పాపారావు
వెల : 80 పేజీలు : 107

“ఏభాషలోనైనా సాహిత్యం అనేక రూపాల్లో ఉత్పత్తి చేయబడుతుంది. వాటిని వివిధ ప్రక్రియలు అని కూడా అంటుంటారు. కథ, నవల, కవిత్వం, వ్యాసం, పద్యం ఇవే గాక మళ్ళీ వాటిల్లో అనేక విభాగాలు ఉంటాయి. ఇతర భాషల నుండి ఉత్పత్తి అయ్యే అనువాదాల సంగతి సరేసరి. ఈ విధమైన పలు అంశాలను సాహిత్యరంగంలో ప్రవేశించేవారు తప్పనిసరిగా తెలుసుకోవలసిందే. అలాంటి వారికి జయంతి పాపారావు గారు రాసిన ‘సాహిత్యవ్యాసాలు’ పుస్తకం చక్కగా ఉపయోగపడుతుంది. విస్తృతసాహితీ కృషిలో తన అనుభవంలోకి వచ్చిన అనేక సాహితీ అంశాల సమాహారం ఈ పుస్తకం. పరిశోధన విద్యార్థుల దగ్గర్నుండి, ఔత్సాహిక సాహితీ పరులందరికీ ఉపయోగకరం.”

- వారప్రసాద్

విభిన్న

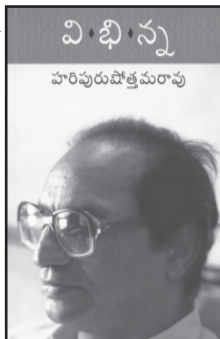
హరిపురుషోత్తమరావు

వెల : 120 పేజీలు : 304

“హరి గారి విలువల్లో

కనబడని అరాజకత్వం ఆయన దినచర్యలో ఉంటుంది. రాసిన తర్వాత ఇక ఏ శ్రద్ధాలేకపోవటంతో ఆయన రచనలు సేకరించడం దాదాపు అసాధ్యమవుతోంది. అయినా మిత్రుల సహకారంతో మా శక్తి మేరకు సేకరించిన ఆయన రచనలను ప్రచురించటం మా స్నేహాన్ని, అనుబంధాన్నే కాక, బాధ్యతను కూడా నిర్వర్తించినట్లే అని నమ్ముతున్నాం! ఇంకా సేకరించాల్సిన మిగతా రచనలతో పాటు, హరిగారి మరో సంకలనం తేవాల్సిన బాధ్యతను గుర్తు చేసుకుంటా...”

- ఆర్.కె.

ఇరవయ్యో శతాబ్దపు ఇతిహాసం

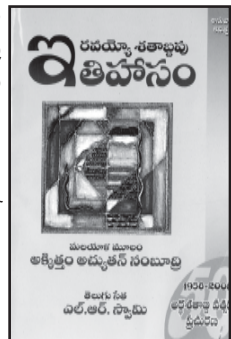
మలయాళ మూలం : లక్ష్మణం లచ్చయ్యన్ నంబూరి

తెలుగు పేత : ఎల్.ఆర్. స్వామి

వెల : 50 పేజీలు : 32

“ఎం.టి.వాసుదేవన్ నాయర్, కె. సచ్చిదానందన్ వంటి వారి కన్నా ముందరి కాలపు రచయితగా, కవిగా, ‘అక్కిత్తం’ ను మలయాళంలో మహాకవిగా పిలుస్తున్నారుందరూ. నలభై ఆరు పుస్తకాలకు పైగా కవిత్వం, నాటకాలు, అనువాద రచనలు, వ్యాస సంపుటాలు, కథా సంపుటాలు తన నిర్విరామ సృజనలో వెలార్చిన ‘అక్కిత్తం’ దీర్ఘకవిత, ఇప్పుడు మనకు తెలుగులో అందుతున్నది. ‘ఇరవయ్యో శతాబ్దపు ఇతిహాసం’ నాటి సామాజిక, రాజకీయ పరిస్థితుల నేపథ్యం కలిగినది.”

- రామకృష్ణ

పరిణితి, పరిపక్వత, పసితనం 'హరి' సొంతం

పరిణితి, పరిపక్వత, పసితనం కలబోసిన వ్యక్తి హరిపురుషోత్తమ రావు అని హరి రచించిన 'విభిన్న' పుస్తకా విషయంలో పలువురు వక్తలు అభివర్ణించారు. సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో వర్సెక్స్ నిర్వహణలో హరిపురుషోత్తమరావు రచించిన విభిన్న పుస్తకావిష్కరణ జరిగింది. ఈ పుస్తకాన్ని ప్రముఖ సాహితీ, విమర్శకులు చేకూరి రామరావు ఆవిష్కరించారు. ఈ కార్యక్రమానికి ప్రొఫెసర్ హరగోపాల్ అధ్యక్షత వహించారు. ఈ సందర్భంగా 'చేరా' మాట్లాడుతూ హరి మరణించడం వల్ల మంచి రచయితను, సినీ విమర్శకుణ్ణి, రాజకీయ విశ్లేషకుణ్ణి కోల్పోయామన్నారు. హరిపురుషోత్తమరావు మంచి సాహితీవేత్త. మేధావి అని రాష్ట్ర అధికార భాషా సంఘం అధ్యక్షులు ఎ.బి.కె. ప్రసాద్ అన్నారు. సాహితీ ప్రవంత్రి రాష్ట్ర కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి మాట్లాడుతూ హరి తన నేత్రాల్ని దానం చేశారని, సాహితీ నేత్రాన్ని విభిన్న ద్వారా తెలుగు ప్రజలకు అందజేశారన్నారు. ఆశయం ఉదాత్తమైనదని, దానివల్లే నిత్య చైతన్యశీలిగా హరి ఎదిగారన్నారు. హరి బాట అరుణారుణమైన సృష్టమైన బాట అని పేర్కొన్నారు. ప్రజాశక్తి ప్రచురణాలయంతో హరి బంధం బలంగా ముడిపడి ఉందన్నారు. హరి 16 అణాల నిఖారైని కమ్యూనిస్టు అని, నూరుశాతం మానవతావాది అని, స్నేహశీలి అని కొనియాడారు. నిర్మలమైన వ్యక్తిత్వం

హరి పురుషోత్తమరావు పుస్తకం 'విభిన్న' ఆవిష్కరిస్తున్న చేకూరి రామారావు, చిత్రంలో ఎ.బి.కె. ప్రసాద్, వరవరరావు, కుప్పిలి పద్మ, హరగోపాల్, నిర్మలానంద

ఆయనదన్నారు. ప్రతిభ గల హరి అర్థవంతమైన సంపూర్ణ జీవితాన్ని జీవించారని పేర్కొన్నారు. సినిమాలు - సమాజం - సాహిత్యంపై ఆయనకు సాధికారిక పరిజ్ఞానం ఉందన్నారు. హరిది ఆగిపోయే వ్యక్తిత్వం కాదని, కొనసాగే చైతన్య జీవి హరిపురుషోత్తమరావు అని తెల్లకపల్లి రవి అన్నారు. ప్రముఖ స్త్రీవాద రచయిత్రి కుప్పిలి పద్మ మాట్లాడుతూ హరి చిరునవ్వు మన జ్ఞాపకాల్లో కలకాలం పదిలంగా ఉంటుందన్నారు. హరిలాంటి విభిన్న వ్యక్తిత్వం గల నిరాడంబర జీవులు, అరుదుగా ఉంటారన్నారు. హరి స్ఫూర్తివంతమైన జీవితం మున్ముందు కూడా మనకు చైతన్యాన్ని, ప్రేమను పంచుతూనే ఉంటుందన్నారు. ఈ కార్యక్రమంలో విరసం నాయకులు వరవరరావు 'విభిన్న'ను విపులంగా సమీక్షించారు. చలసాని ఓరపసాద్, నిర్మలానంద, ఎ.గాంధీ, అరుణోదయ రామారావు, ఫర్సెక్విన్స్ రామకృష్ణ, జుగాష్విలి, కె. లక్ష్మయ్య పాల్గొన్నారు.

దుగ్గిరాలకు తంగిరాల స్మారక పురస్కారాలు

తెలుగు నాటక రంగంలో 50సం॥ కృషి చేసిన పెద్దలకు ప్రతియేటా ఇచ్చే తంగిరాల స్మారక అవార్డు ఈ సంవత్సరం ప్రఖ్యాత నటులు, దర్శకుడు, కవి, శ్రీ దుగ్గిరాల సోమేశ్వరరావుకు డా॥ ఎన్.గోపి ప్రధానం చేసారు. త్యాగరాయగాన సభలో ఈ అవార్డు పురస్కార సభను తంగిరాల మెమోరియల్ ట్రస్ట్, విశ్వసాహితీ సంయుక్తంగా నిర్వహించాయి. ఈ సభకు డా॥ పోతుకూచి సాంబశివరావు అధ్యక్షత వహించగా, యువకవి తంగిరాల చక్రవర్తి సభను చక్రవర్తి సమన్వయం

చిత్రంలో భీశెట్టి లక్ష్మణరావు, కళాదీక్షితులు, చాట్ల శ్రీరాములు, డా॥ పోతుకూచి, దుగ్గిరాల సోమేశ్వరరావు, (9వ తంగిరాల స్మారక అవార్డు గ్రహీత, డా॥ ఎన్.గోపి, ఎస్.ప్రసాదరావు, తంగిరాల చక్రవర్తి

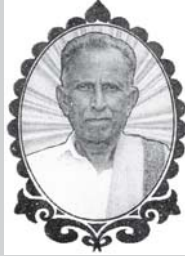
ఆగస్టు 26వ తేదీ జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు గ్రహీత డా॥ సి. నారాయణరెడ్డిగారి చేతుల మీదుగా చెలిమి సాంస్కృతిక సమితి వారి రాష్ట్ర స్థాయి దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి అవార్డు అందుకుంటున్న భీంపల్లి శ్రీకాంత్

చేసారు. ప్రఖ్యాత నాటక రచయిత, మాటి.వి ప్రొడ్యూసర్ భీశెట్టి లక్ష్మణరావు, నాటక ప్రయోక్త చాట్ల శ్రీరాములు, మాజీ లేబర్ కమిషనర్ ఎన్. ప్రసాదరావు, కళాదీక్షితులు, ప్రజానాట్యమండలి నాయకులు కె. శాంతారావు, డా॥ సీత, నాటకరంగ స్థితిగతలుపై వివరంగా మాట్లాడారు. తంగిరాల పురస్కారాన్ని స్వీకరించిన 'దుగ్గిరాల' తన నాటక రంగ జీవితాన్ని రసరంజని సంస్థ నిర్వహణ, మొదలైన అంశాలపై తంగిరాల స్మారకోపన్యాసం చేసారు.

గురజాడ అప్పారావు స్వాగతం చెప్పిన ఈ సభకు మరో యువకవి గౌతురాజు హనుమంతరావు వందనసమర్పణ చేశారు. డా॥ విప్లవదత్ శుక్లా సత్కారగ్రహీత దుగ్గిరాలను "పరిచయం" చేసారు. ఆళహరి హనుమంతరావు, శర్మ, రాజ్యలక్ష్మి, గజవెల్లి దశరథ రామయ్య, తదితరులు సభకు ముందు జరిగిన కవి. గాయక - పద్య గాన సమ్మేళనంలో పాల్గొన్నారు.

**రచయిత, నాయకుడు
కంఠంనేని నారాయణరావు మృతి**

చుండూరు పెదగాదెలవర్రు గ్రామ మాజీ సర్పంచ్, రచయిత కంఠంనేని నారాయణ రావు (80) తెల్లవారుజామున వయోభారంతో మృతి చెందారు. ఆయనకు భార్య, ఇద్దరు కుమార్తెలు, ఒక కుమారుడు. 1981 నుంచి

1987 వరకు గ్రామ సర్పంచ్ గా పని చేశారు. ఆ కాలంలో గ్రామంలోని పొలాలకు పంపులు వేయించడం, డొంక రోడ్ల నిర్మాణం, పేదలకు ఇళ్ల స్థలాల కోసం కృషి చేయడం వంటి పలు అభివృద్ధి కార్యక్రమాలకు పాటు పడ్డారు. ఆయన పలు రచనలు చేశారు. చల్లపల్లి నారాయణరావు పై బుర్రకథ రచించారు. ధృవతారకలు (మొదటి భాగం), చల్లపల్లి నారాయణరావు, రాణీ సంయుక్త, అమర సందేశము, విజయం మనదే, ఎర్రజెండా, వజ్రధారలు వంటి పలు రచనలు గేయాలు రాశారు.

**నిజమైన స్వాతంత్ర్యం కోసం
నినదించిన కవులు**

సాహితీ ప్రపంతి అధ్యర్థంలో ప్రతీ నెలా రెండవ ఆదివారం జరిగే కవి సమ్మేళనంలో భాగంగా ఈసారి '61 సంవత్సరాల స్వాతంత్ర్యం-సామాన్యుడు' అనే అంశంపై జరిగింది. సుందరయ్య విజ్ఞానకేంద్రంలో సాయంత్రం 3 గం.లకు ప్రారంభమైన ఈ కవి సమ్మేళనంలో పలువురు కవులు, రచయితలు పాల్గొని తమ అభిప్రాయాలను వెలిబుచ్చారు. సాహితీ ప్రపంతి నగర కన్వీనర్ సత్యభాస్కర్ సమావేశాన్ని ప్రారంభిస్తూ 'రోజు రోజుకూ తీవ్రంగా ప్రపంచీకరణ ప్రభావానికి లోనవుతున్న దేశం స్వాతంత్ర్యపు ఫలాలను ప్రజలకు అందించడంలో విఫలం చెందిందని' అన్నారు. ఈ సందర్భంలో మన స్వాతంత్ర్య ఆకాంక్షలను నెమరువేసుకోవడానికి ఇది

సరైన సమయం అని అన్నారు. అరిబండి ప్రసాదరావు గారు తన కవిత చదువుతూ 'దుర్భర దారిద్ర్యాన్ని అనుభవిస్తున్న పేదలను, బాల కార్మికులను' స్వాతంత్ర్యమంటే ఏమిటో మీకు తెలుసా అని అడిగితే నిజమైన స్వాతంత్ర్యానికి మనమెంత దూరంలో ఉన్నామో తెలుస్తుంది అని అన్నారు. 'కులవృత్తి మానకురా గువ్వల చెన్నా' అన్న మా తాత మాటలు మన స్వతంత్ర దేశంలో నీటి మూటలాయ్యాయని కవి పొన్నం రాజయ్య గౌడ్ ఆవేదన వ్యక్తం చేశారు. ఇంకా ఈ కవి సమ్మేళనంలో కవులు సుతారి నారాయణ, తంగెళ్ళపల్లి కనకాచారి, వొరప్రసాద్, విజయ్ కుమార్, తదితరులు తమ కవితలను చదివి వినిపించారు. సురాజ్య ఉద్యమ నాయకులు డా॥ షోయాబ్, రామాంజనేయులు ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొని స్వరాజ్యం గురించి అవగాహన కల్పించడానికి సాహితీ ప్రపంతి కవి సమ్మేళనానికి ఎంచుకున్న అంశం తమను ఆకర్షించిందని, తమ సురాజ్య ఉద్యమానికి కవులు, రచయితలు తోడ్పాటు అందించాలని కోరారు. కవి తంగిరాల చక్రవర్తి వందన సమర్పణతో కవి సమ్మేళనం ముగిసింది.

'గోపీకే నన్వేముక్తక్' ఆవిష్కరణ

ప్రముఖ కవి డా॥ఎన్.గోపి రచించిన 'గోపినానీలు' గ్రంథం హిందీ అనువాదం 'గోపీకే నన్వేముక్తక్' ను హైదరాబాద్ లోని ఆంధ్రప్రదేశ్ హిందీ ఆకాడమీలోను డా॥ సి.నారాయణరెడ్డి ఆవిష్కరించారు. సివారె ప్రసంగిస్తూ మనసు కోతిపిల్లకాదు/పసిపిల్ల/ చూసిందల్లా/ కావాలంటుంది, భూగోళం/ నాచేతిలోని గుండె/ గుండె/ నా ఛాతీలోని భూగోళం, సచివాలయం/ వెయ్యి కాళ్ల జెర్రి/ కాళ్లన్నీ కదులుతాయి/ నడకసాగదు, వంటి నానీలను ప్రొఫెసర్ బి. సత్యనారాయణ సమర్థంగా అనుసరించారన్నారు. ఆత్మీయ అతిథి ప్రొఫెసర్ సయ్యద్ ఖాలిద్ ఖాద్రి మాట్లాడుతూ గోపీ భారతదేశంలోని అగ్రశ్రేణి కవికి తీసిపోరన్నారు. సభకు అధ్యక్షత వహించిన హిందీ అకాడమీ అధ్యక్షుడు పద్మశ్రీ యార్లగడ్డ లక్ష్మీప్రసాద్ మాట్లాడుతూ తెలుగు భాషా సంస్కృతులు, సామాజిక జీవనం, గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ప్రజల జీవనశైలిపై తెలుగులో రచనలు చేసిన ప్రముఖుల గ్రంథాలను హిందీ అకాడమీ ఖర్చుతో హిందీభాషలోకి అనువదించి తద్వారా ఇతర రాష్ట్రాలలో తెలుగు భాష ప్రతిష్ఠను ఇనుమడింపజేస్తామన్నారు. అబిల్ కలామ్ ఆజాద్ విశ్వవిద్యాలయం, హిందీశాఖాధ్యక్షుడు ప్రొఫెసర్ టి.వి. కట్టిమణి గోపి కవిత్యస్థాయి ఉన్నతమైనదని కొనియాడారు.

డా॥ ఎన్.గోపి రచించిన 'గోపినానీలు' (నన్వేముక్తక్) హిందీ అనువాద గ్రంథాన్ని హైదరాబాద్ లోని ఆంధ్రప్రదేశ్ హిందీ ఆకాడమీలో డా॥సి.నారాయణరెడ్డి ఆవిష్కరిస్తున్న ధృశ్యం. చిత్రంలో కవి గోపి, అనువాదకుడు ప్రొ.బి. సత్యనారాయణ, అకాడమీ అధ్యక్షులు డా॥ యార్లగడ్డ లక్ష్మీప్రసాద్, హిందీ మిలాప్ సంపాదకుడు శ్రీరామ్ జీసెంహ్, 'ఉదయన్', ప్రొఫెసర్ టి.వి. కట్టిమణి, ప్రొఫెసర్ టి. మోహన్ సింగ్

ఉస్మానియా హిందీశాఖ పూర్వాధ్యక్షులు ప్రొ.టి. మోహన్ సింగ్ గ్రంథాన్ని సాకల్యంగా సమీక్షిస్తూ అనువాద ప్రక్రియవల్ల దేశ సమైక్యత సులభమౌతుందన్నారు. కవి గోపి, అనువాదకుడు ప్రొ.బి. సత్యనారాయణ అనువాద సందర్భంగా తోడ్పడిన వారందరికీ కృతజ్ఞతలు తెలిపారు. తొలుత డా॥రేఖాశర్మ అతిథులకు స్వాగతం పలికారు.

“అమ్మా... నన్ను క్షమించొద్దు” ఆవిష్కరణ

కిన్నెర ఆర్ట్ థియేటర్స్ ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్, అశోక్ నగర్ లోని గ్రంథాలయ సమావేశ మందిరంలో జరిగిన సభలో రచయిత డా.సి. భవానీదేవి రచించిన “అమ్మా... నన్ను క్షమించొద్దు” ని ప్రముఖ స్త్రీ వాద రచయిత్రి వోల్గ్ ఆవిష్కరించి మాట్లాడుతూ, భవానీదేవి తన కథల్లో పెద్ద సమస్యల్ని సున్నితంగా చెప్పారనీ ఆ కథలన్నింటిలో చిన్న చిగురు, చిన్న ఆశ, కాంతి, వెలుగు ఉన్నాయనీ, అన్నీ చిన్న కథలే అయినా, చెప్పదల్చుకున్న అంశం పట్ల స్పష్టత ఉందనీ, చక్కని సరళమైన తెలుగు భాష రచయిత్రి సొంతమనీ ఈ కథలు చదివేవారి సంస్కారాన్ని ఒక మెట్టు ముందుకు ఎక్కిస్తాయనీ, పాజిటివ్ దృక్కోణంతో చదివించే కథలుగా అభివర్ణించారు.

అధ్యక్షులు డా.సి. మృణాళిని మాట్లాడుతూ, భవానీదేవి తెలుగు సాహితీ ప్రపంచానికి గత మూడు దశాబ్దాలుగా చేస్తున్న సేవ గమనించదగినదనీ, కథలకైనా, కవితానికైనా క్లుప్తత ప్రాణమనీ, అనేక ప్రక్రియల్లో కృషి చేస్తున్నా కథ, కవితల్లో, తనదైన ముద్రని రచయిత్రి సాధించారన్నారు. స్నేహం ఖరీదు, కథని వివరిస్తూ, నిజమైన స్నేహాన్ని గుర్తించటం కాపాడుకోవటం కష్టమన్నారు.

ముఖ్య అతిథి, డా. ఎన్.గోపి ప్రసంగిస్తూ, భవానీదేవి కథల్లో కవితాత్మకత జీవితానుభవాలున్నాయనీ, ఆమె కవితా సంపుటల్లో, వర్ణనశి చాలా గాఢమయిందంటూ, నానీల తొలికవయిత్రిగా, కవయిత్రి అందించిన సేవల్ని వివరించారు. భవానీదేవి నానీల్లో ప్రాచుర్యం పొంది ఇతరభాషల్లోకి అనువదించబడిన నానీగా... “వివాహమా... ఎంత పనిచేశావు... పుట్టింటికి... నన్ను అతిథిని చేశావు...” అనే నానీ పేర్కొన్నప్పుడు సభలో విశేషమైన స్పందన కనిపించింది.

సంపుటిలోని కథల్ని విశ్లేషించిన శ్రీమతి ఇంద్రగంటి జానకీబాల, నాకీ బొమ్మచాలు, ఆమె విముక్తి, గోపురం, నాణానికి మరోవైపు, వినిమయం, ప్రతీకారం వంటి కథలు చాలావరకు స్త్రీ పాత్ర ప్రధానమైనవనీ, ఏ సమస్య తీసుకున్నా రచయిత్రి ఒక ఆదర్శాన్ని తనదైన టోన్ లో ముగింపునూ అందించారనీ, పరిష్కారాన్ని సూచించారనీ అన్నారు. భవానీదేవి తన కథల్లో,

కిన్నెర ఆర్ట్ థియేటర్స్ ఆధ్వర్యంలో 07-08-2008 హైదరాబాదులో అశోక్ నగర్ గ్రంథాలయం హోలులో ప్రముఖ స్త్రీ వాదరచయిత్రి వోల్గ్ గారిచే డా॥ సి. భవానీదేవి కథా సంపుటి “అమ్మా నన్ను క్షమించొద్దు” ఆవిష్కరింపబడింది. ముఖ్య అతిథిగా డా॥ ఎన్.గోపి, సభాధ్యక్షులుగా డా॥ మృణాళిని, శ్రీమతి ఇంద్రగంటి జానకీబాల, సోమేపల్లి వెంకటసుబ్బయ్య, కిన్నెర ఆర్ట్ థియేటర్స్ కార్యదర్శి ముద్దాళి రఘురాం కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నారు.

చుట్టూ సమాజంలోని విషయాన్ని సంప్రదాయాన్ని అనుకుంటూనే, మధ్యతరగతి జీవన విధానంలోని సున్నితమైన అంశాలను ఎత్తి చూపించి ఆలోచింప జేశారు. రచయిత్రి మరిన్ని మంచి బలమైన కథల్ని అందించాలని ఆకాంక్షించారు.

అత్యయ అతిథి ప్రముఖకవి, శ్రీ సోమేపల్లి వెంకట సుబ్బయ్య తాను కథల చదువరినంటూ ఈ సంపుటిలో తనకి నచ్చిన కథల్ని ఉద్దేశించారు. రచయిత్రి భవానీదేవి మాట్లాడుతూ తన సాహితీ వ్యాసంగం కథతోనే 1973 సం॥లో మొదలయి తొలికథ స్వాతి మాసపత్రికలో ప్రచురిత మయిందనీ, ప్రస్తుత కథాసంపుటి రెండవదని తెలిపారు. స్వానుభవాలు, సమాజం తన కథలకు ఇతి వృత్తాలనీ, వివిధ మానసిక సంఘర్షణ లకి ప్రాధాన్యత ఇవ్వటం జరిగిందని అన్నారు. మానవీయ, స్త్రీ చైతన్య భావాలతో డైబ్లెక్టి పైగా కథలు రాసినట్లు స్పందన తెలియజేశారు.

కిన్నెర కార్యదర్శి ముద్దాళి రఘురాం, కార్యక్రమానికి స్వాగతించారు. శ్రీమతి వాగ్దేవి ప్రార్థనాగీతం ఆలపించారు. సుబ్బారావు గారు వందన సమర్పణ చేశారు.

అలరించిన బహుభాషా కవి సమ్మేళనం

హైదరాబాద్ శ్రీ త్యాగరాయగాన సభలో ఆగస్టు 14వ తేదీన మానస ఆర్ట్ థియేటర్స్ గాన సభల ఆధ్వర్యంలో బహు భాషా కవి సమ్మేళనం జరిగింది. తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం రిజిస్ట్రార్ డా॥టి. గౌరీశంకర్ అధ్యక్షతన జరిగిన నాటి కవి సమ్మేళనంలో “అవతార్ సింగ్” (పంజాబ్), హెచ్.సి. ఉపాధ్యాయ (గుజరాతి), డి. దేవందర్, స్వాతి శ్రీపాద, కె.బి.ఎస్. శర్మ (ఇంగ్లీషు), డా॥ నాగినేని భాస్కరరావు, డా॥ వీరా సూర్యనారాయణ శ్రీమతి కందేపి రాజ్యలక్ష్మి, రేణుక అయ్యల, జి. భూపాలరెడ్డి, రఘుశ్రీ, టి. గౌరీశంకర్, కవరాజు, మూడభూషి అనంతాచారి (తెలుగు) కవితలు చదివారు.

తదనంతరం జరిగిన సభాకార్యక్రమంలో గౌరీశంకర్ ప్రసంగిస్తూ హైదరాబాద్ వేదికలపై కవి సమ్మేళనాలు చాలా అరుదుగా జరుగుతున్నాయని, సాహితీ స్రవంతి, మానసవంటి సంస్థలు నిర్వహిస్తున్న ఇటువంటి కార్యక్రమాలు ఇటు సంస్థలు, అటు ప్రభుత్వం అనేకం నిర్వహించాలని అన్నారు. సభలో ఇంకా కోకా వరప్రసాద్, స్వాతి, రేణుక, రాజ్యలక్ష్మి, రాధికలు ప్రసంగించారు.

హైదరాబాద్ శ్రీ త్యాగరాయగాన సభలో మానస ఆర్ట్ థియేటర్స్, గాన సభల ఆధ్వర్యంలో జరిగిన సభలో ప్రముఖ కవయిత్రి శ్రీమతి రేణుక అయ్యలను జ్ఞాపకతో సత్కరిస్తున్న తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం రిజిస్ట్రార్, డా॥ టి. గౌరీశంకర్, చిత్రంలో సైపరాజేశ్వరి, రఘుశ్రీ, కోకా వరప్రసాద్

కురుగంటి కళాకేంద్రం విద్యార్థులచే జాతీయ సమైక్యతను ప్రతిబింబిస్తూ నృత్యకార్యక్రమం సభికులను అలరించింది. సంస్థ కార్యదర్శి సభకు స్వాగతం పల్కి నివేదిక సమర్పించారు.

కొప్పర్ల మందరపు హైమవతిలకు ఫ్రీవర్స్ ఫ్రంట్ అవార్డులు

వచన కవిత రాస్తున్న యువ కవులను ప్రోత్సహించే ఉద్దేశంతో ముప్పుయ్యేవిడేళ్ళుగా ప్రతి సంవత్సరం ఒక ఉత్తమ వచన కవితా సంపుటికి బహుమతి యిస్తూ వస్తున్న ఫ్రీవర్స్ ఫ్రంట్ 2005, 2006 సంవత్సరాలకు అవార్డులను ప్రకటించింది. మానవీయ విలువలకు తన కవిత్వంలో అగ్రతాంబూలమిచ్చే కొప్పర్ల రాసిన “విషాద మోహనం” కు 2005 సంవత్సరానికి స్త్రీల సమస్యల పట్ల లోతైన అవగాహనతో బలంగా తన కవిత్వాన్ని తీర్చిదిద్దుకుంటున్న మందరపు

హైమవతి రాసిన “నిశిద్ధాక్షరి”కి 2006 సంవత్సరానికి ఫ్రీవర్స్ ఫ్రంట్ అవార్డులు లభించాయి.

ఈ అవార్డుల క్రింద ఒక్కొక్కరికీ రూ. 5000/- నగదుతో పాటు ఫ్రీవర్స్ ఫ్రంట్ లోగో ఇత్తడి శిల్పాన్ని హైదరాబాదులో ఈ నెల 23 న ఏర్పాటు చేసే బహుమతి ప్రధాన సభలో వీరికి అందజేస్తారు.

చరిత్ర అధ్యాపకుడిగా పని చేస్తున్న కొప్పర్ల 1980 నుంచి కవిత్వ సృజన చేస్తున్నారు. లోగడ “పిట్టపాడే పాట కోసం” కవితా సంపుటిని వెలువరించారు. ఉపాధ్యాయునిగా పనిచేస్తున్న శ్రీమతి మందరపు హైమవతి స్త్రీవాద కవయిత్రుగా గుర్తింపు పొందారు. వీరి కవితలు అనేకం ఇంగ్లీషు, హిందీ భాషల్లోకి అనువదించబడి ప్రచురితమయ్యాయి.

విమలాశాంతి సాహిత్య పురస్కారాలు -2007

‘విమలాశాంతి’ సాహిత్య సాంఘిక సేవా ట్రస్టు గత సంవత్సరం మాదిరిగనే, సామాజిక వికాసం కోసం రచనలు చేస్తున్న రచయితలను ప్రోత్సహించే దిశలో ఈ సంవత్సరం కూడా కథా, కవితా పురస్కారాలను అందించి గౌరవించడం కోసం రచయితల నుండి రచనలను ఆహ్వానించింది. ట్రస్టు ఆహ్వానం మేరకు 57 మంది కవులు, 27 మంది కథకులు స్పందించి తమ రచనలను పోటీ కోసం పంపారు. ఈ పోటీలో కొత్త రచయితలతో పాటు లబ్ధి ప్రతిభలు కూడా పాల్గొనడం ‘ట్రస్టు’గా గర్వంగా భావిస్తూ ఆయా రచయితలందరికీ మనసారా కృతజ్ఞతలు తెలుపుతూ “2007 సం॥పు విమలశాంతి సాహిత్య పురస్కారాల”ను సవినయంగా ప్రకటిస్తున్నది.

ఈ సంవత్సరం మా సాహిత్య పురస్కారాలను “శాంతి రజనీకాంత్ స్మారక సాహిత్య పురస్కారాలు” గా అందిస్తున్నాం.

ఉత్తమ సాహిత్య ప్రతిభలను రూపంగా ఎదుగుతున్న మా చిన్నబ్బాయి “శాంతి రజనీకాంత్” (26) ప్రయివేట్ ఉద్యోగ రాక్షసి కర్కశ కరాళ నృత్యఘంటికల హోరులో అమాయకంగా మృత్యువాతన

బడి కళ్లముందే కాలగర్భంలో కలసిపోయాడు. కళకళలాడుతూ తటాలున కరిగి మాయమైపోయిన ఆ మానవత్వపు సుగంధ పరిమళానికి స్మృత్యర్థంగా ఈ పురస్కారాలను అందజేస్తున్నామని విన్నవించు కుంటున్నాం.

‘2007 - శాంతి రజనీకాంత్ స్మారక కవితా పురస్కారం’ కోసం ఎంపికయిన కవితా సంపుటి ‘దళిత వ్యాకరణం’ రచయిత శ్రీ తుల్లిమల్లి విల్సన్ సుధాకర్. ‘2007 -శాంతి రజనీకాంత్ స్మారక కథా పురస్కారం’ కోసం ఎంపికైన కథా సంపుటి పేరు ‘అతడు - నేను’. రచయిత శ్రీమతి కె. వరలక్ష్మి.

7.9.2008 ఆదివారం నాడు తిరుపతిలోని ‘శ్వేత’ భవనంలో జరిగే ‘విమలాశాంతి సాహిత్య పురస్కార ప్రధాన’ సభలో పురస్కార గ్రహీతలకు పురస్కార జ్ఞాపికతో పాటు ఒక్కొక్కరికి రూ॥10,000/- లు నగదును బహుకరించి సత్కరిస్తామని తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాము.

ఈ పురస్కారాల కోసం కవితా సంపుటి ఎంపికలో శ్రీమతి ఘంటసాల నిర్మల, డా॥ యాకూబ్, మల్లెల నరసింహమూర్తి, కథా సంపుటి ఎంపిక విషయంలో డా॥ కాళీపట్నం రామారావు, ఆచార్య కేతు విశ్వనాథరెడ్డి, డా॥ సూర్యసాగర్లు న్యాయనిర్ణేతలుగా వ్యవహరించారు. వారికి కృతజ్ఞతలు తెలుపుతున్నాం.

ఉద్యమానికి

ఒక లక్ష్యం ఉంటుంది

ఉద్యమానికి ఒక లక్ష్యం ఉంటుందనీ, దాన్ని సాధించడంలో అనేకులు క్రియాశీలకంగా పాల్గొంటారనీ, ఉద్యమం సమాజాన్ని కుదిపేస్తుందనీ ద్వానాశాస్త్రి గారు ఉద్ఘాటించారు. 28-7-2008న జవహర్ భారతిలో తెలుగు సాహితీ ఆధ్వర్యంలో జరిగిన శ్రీరాం వెంకట భుజంగరాయశర్మ స్మారకోపన్యాసంలో ద్వానాశాస్త్రిగారు ఉపన్యసించారు. తెలుగులో ఏ ఉద్యమం వచ్చినా మొదటి కవిత్వంలోనే వస్తుందనీ, కవిత్వానికి స్పందన ఉంటుందనీ సమాజాన్ని కదిలించే శక్తి ఉంటుందనీ అన్నారు. జాతీయోద్యమ కాలంలో చిలకమర్తి చెప్పిన “భరత ఖండంబు చక్కని పాడియావు” అనేపద్యం పెద్ద సంచలనం కలిగించిందన్నారు. ఈసభకు తెలుగు సాహితీ కన్వీనర్ శ్రీ వి. చెంచయ్య అధ్యక్షత వహించారు. ద్వితీయ బి.ఎ. విద్యార్థిని శ్రావణి స్వాగతం పలుకగా, తెలుగు అధ్యాపకులు కోటేశ్వర ప్రసాద్ వందన సమర్పణ చేశారు.

ఆంధ్ర సారస్వత సమితి, మచిలీపట్నం ఆధ్వర్యంలో ఆగస్టు 29వ తేదీ జరిగిన ‘రావిశాస్త్రి సాహిత్యం’ సదస్సులో (ఎడమ నుండి) డా॥ టి. శ్రీకృష్ణ (ప్రసంగిస్తున్నవారు), కొట్టి రామారావు (సమన్వయకర్త), డా॥ బోయిన వెంకటేశ్వరరావు ఐఎఎస్., ఎం. శివరామ్ ప్రసాద్, పొన్నాడ కుమార్, దేవదాసు ఇంకా డి. దేవదాసు, ఎల్.ఎస్. శాస్త్రి, బి. జ్ఞానేశ్వరరావు

డైరీ

డా॥ ఎస్వీ సత్యనారాయణకు దాశరథి సాహిత్య పురస్కారం

ఆంధ్రప్రదేశ్ అభ్యుదయ రచయితల సంఘం, మానస ఆర్ట్స్ థియేటర్స్ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో మంగళవారం నగర కేంద్ర గ్రంథాలయంలో జరిగిన గ్రంథావిష్కరణ సభలో 'తెలంగాణా విమోచనోద్యమం - సాహిత్యం' గ్రంథాన్ని పార్లమెంట్ సభ్యులు సురవరం సుధాకరరెడ్డి ఆవిష్కరించారు. తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంపై గ్రంథాలూ, విశ్లేషణలు, వ్యాసాలతో పాటు కువిమర్మలు వచ్చాయంటూ, నిజాం నిరంకుశ పాలనకు వ్యతిరేకంగా అట్టుడుగు వర్గాలు, రైతుల తిరుగుబాటే సాయుధ పోరాటమన్నారు. సభకు ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన డాక్టర్ సి.నారాయణరెడ్డి ప్రసంగిస్తూ నాటి హైదరాబాద్ స్థితిగతులను అణిచివేతకు గురైన ప్రజల సాంస్కృతిక ఆకాంక్షలను, చైతన్యాన్ని ఎస్వీ తన గ్రంథంలో విశ్లేషించారన్నారు. సభకు అధ్యక్షత వహించిన ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం తెలుగుశాఖ అధ్యక్షులు ఆచార్య టి. కిషన్రావు ప్రసంగిస్తూ ఉద్యమాలు సాహిత్యాన్ని ఎలా ప్రభావితం చేశాయో, సాహిత్యం ఉద్యమానికి అంతే ప్రాధాన్యతనిచ్చిందన్నారు. ఈ సందర్భంగా డాక్టర్ ఎస్వీ సత్యనారాయణకు

దాశరథి సాహిత్య పురస్కార సభలో పాల్గొన్న ఎంపీ సురవరం సుధాకరరెడ్డి, ఎస్వీ సత్యనారాయణ తదితరులు

ఉద్యమకవి దాశరథి సాహిత్య పురస్కారంతో ఘనంగా సత్కరించారు. ఇదే వేదికపై తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంలో ఉరిశిక్షపడి తప్పించుకున్న పోరాటయోధుడు గార్లపాటి రఘుపతిరెడ్డి, సాయుధ పోరాట యోధులు దాయం ప్రియంవద, పన్నాల రామిరెడ్డి, టి. వెంకటాచార్యులను సత్కరించారు. సభలో సీపీఐ రాష్ట్ర కార్యదర్శి డాక్టర్ కె. నారాయణ రాష్ట్ర సాంస్కృతిక వ్యవహారాల శాఖ సంచాలకులు రాళ్ళబండి కవితాప్రసాద్, నగర గ్రంథాలయ సంస్థ అధ్యక్షులు జి. శ్రీనివాస్ యాదవ్, డాక్టర్ రాపోలు సుదర్శన్, కవి రఘుశ్రీ, తెలంగాణ అమరవీరుల చారిటబుల్ ట్రస్టీ కందిమల్ల ప్రతాపరెడ్డి, సత్కార గ్రహీతలు ప్రసంగించారు.

ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ ద్విదశాబ్ది ఉత్సవ సభ (1988 - 2008)

మనుషుల్ని ప్రపంచాన్ని ఉన్న స్థితి నుంచి ఉన్నత స్థితికి తీసుకెళ్ళే ఉత్తమ కవిత్వమని ప్రముఖ కవి కె. శివారెడ్డి పేర్కొన్నారు. స్థానిక ప్రభుత్వ జూనియర్ కళాశాలలో ఆదివారం ఉదయం ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ అవార్డు ప్రధానోత్సవ సభలో ఆయన ప్రధాన ప్రసంగం చేశారు. సాహితీ ప్రక్రియ ఏదైనప్పటికీ జీవన సారాన్ని బోధించాలని అభిప్రాయపడ్డారు. మనిషి అనుభవిస్తున్న జీవితం నుంచి రచయిత తను రచించిన వాతావరణానికి తీసుకెళ్ళినప్పుడు అది ఉత్తమ ప్రక్రియగా నిలుస్తుందన్నారు. నమాజాన్ని క్షుణ్ణంగా గమనిస్తూ ఆత్మశోధన చేసుకుంటూ, ఉత్తేజితుల్ని చేసే సాహిత్యాన్ని ఉత్పత్తి చేయాలని పిలుపునిచ్చారు. అతిథిగా పాల్గొన్న నగర మేయర్ రాగే

పరశురాం మాట్లాడుతూ సమాజ స్పృహకు నిలువెత్తు దర్పణం సాహిత్యమన్నారు. ఉమ్మడిశెట్టి అవార్డు వ్యవస్థాపకులు రాధేయ రెండు దశాబ్దాలుగా సాహితీకారుల్ని కవుల్ని ప్రోత్సహిస్తున్నారని కొనియాడారు. రాధేయ మాట్లాడుతూ సాహితీ విలువలను ఉత్తమ కవులకు, గ్రంథాలకు 20 ఏళ్ళుగా అవార్డు ప్రకటిస్తున్నామని తెలిపారు. ఈసారి 83 కవితా సంపుటలు అందాయని, అందులో కరీంనగర్ కు చెందిన తైదల అంజయ్య రచించిన 'పురాన'కు ప్రకటించామని వివరించారు. అవార్డు గ్రహీత తైదల అంజయ్య మాట్లాడుతూ నా చుట్టూ వున్న ప్రపంచం, మా ప్రజలు పడే ఈతిబాధలు నన్ను కవిత్వం రాసే దిశగా పయనింపజేస్తున్నాయన్నారు. ఉమ్మడిశెట్టి అవార్డు బహూకరించి, సన్మానించినందుకు ధన్యవాదాలు తెలిపారు. వ్యవస్థాపకులు రాధేయ, రాగే పరశురాం, వివిధ కవులు అంజయ్యను దుశ్శాలుప, పూలమాలలు, నగదు బహుమతి అవార్డుతో సత్కరించారు. ప్రముఖ కవులు హెచ్చార్నే జూపల్లి ప్రేమచంద్, అన్నర్, టి. రాజారాం, కొప్పర్తి వెంకట రమణమూర్తి ప్రసంగించారు. బండి నారాయణస్వామి, సింగమనేని నారాయణ, రాచపాళెం, చంద్రశేఖరరెడ్డి శాంతి నారాయణ, ఢిల్లీ ప్రసాద్, మానవతా అమరనాథరెడ్డి, సాహితీవేత్తలు పాల్గొన్నారు.

కవి తైదల అంజయ్యను ఉమ్మడిశెట్టి సాహితీ అవార్డుతో సత్కరిస్తున్న నగర మేయర్ రాగే పరశురాం, అవార్డు వ్యవస్థాపకులు రాధేయ, ప్రముఖ కవులు కె.శివారెడ్డి, కొప్పర్తి, హెచ్చార్నే, జూపల్లి ప్రేమచంద్

రొక్కం కామేశ్వరరావు 'అంతర్వీక్షణం' కవితా సంపుటి ఆవిష్కరణ దృశ్యం. ఫోటోలో శ్రీమతి రొక్కం శకుంతల, శ్రీమతి ప్రయాగ వేదవతి, వాడ్రేవు చిన వీరభద్రుడు, ఆచార్య చందుం సుబ్బారావు, శ్రీ వి.వి. కృష్ణారావు

“సనత్సు జాతీయం” గ్రంథావిష్కరణ

రచయిత అప్పురుసు విజయ రామారావు సరళమైన వ్యాఖ్యానంతో వెలువడిన “సనత్సు జాతీయం” గ్రంథావిష్కరణ సభ జూలై 27న హైదరాబాద్ నగర కేంద్ర గ్రంథాలయంలో జరిగింది. ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొన్న హైకోర్టు న్యాయమూర్తి జస్టిస్ సి.వై. సోమయాజులు గ్రంథాన్ని ఆవిష్కరించారు. గ్రాంథిక భాషలో ఉన్న అమూల్య గ్రంథాలు సామాన్యునికి అర్థమయ్యే భాషలో తేవలసిన అవసరాన్ని ఆయన తెలిపారు. దత్తపీఠం విద్యాధికారి కుప్పా వేంకట కృష్ణమూర్తి సభకు అధ్యక్షత వహించారు. సూర్య ప్రచురణలు ఏర్పాటు చేసిన ఈ సభలో నిశాపతి, తాళ్ళపల్లి మురళీధర గౌడ్, కొట్లం రఘుపతిరెడ్డి, తిప్పరాజు కొండలరావు ప్రసంగించారు.

సూర్య ప్రచురణలు ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్ నగర కేంద్ర గ్రంథాలయంలో జరిగిన సభలో అప్పురుసు విజయ రామారావు రచించిన “సనత్సు జాతీయం” గ్రంథాన్ని ఆవిష్కరిస్తున్న జస్టిస్ సి.వై. సోమయాజులు. చిత్రంలో రచయితతో పాటు నిశాపతి, కుప్పా వేంకట కృష్ణమూర్తి, తాళ్ళపల్లి మురళీధరగౌడ్, కొట్లం రఘుపతిరెడ్డి

అవగాహన 30వ వార్షికోత్సవం

ఉత్తరాంధ్ర పరిధిలో ప్రగతిశీల సాహిత్యోద్యమం లక్ష్యంగా 1978 నుంచి వనిచేస్తున్న “అవగాహన”ను విశాఖజిల్లా యలమంచిలిలో 2002లో స్వంత భవనం ఏర్పడింది. 2003 నవంబర్ రెండు రోజుల పాటు రజతోత్సవాలు జరిగాయి. రజతోత్సవాల్లోనూ, వార్షికోత్సవాల్లోనూ, నెలవారీ సభల్లోనూ కాశీపట్నం రామారావు,

శివారెడ్డి, వాసిరెడ్డి నవీన్, రామారి భరద్వాజ, జ్యూలూ ముఖి, నిఖిలేశ్వర్, దాసరి అమరేంద్ర, ఎండ్లూరి సుధాకర్, కొత్తపల్లి రవిబాబు, చలసాని ప్రసాద్, అప్పలాయుడు మొదలైన వారెందరో పాల్గొన్నారు. శివ సాగర్, అదృష్ట దీపక్

మొదలైన వారు సందర్శించి వెళ్ళారు. ఇప్పుడు 2008 నవంబర్ 8, 9 శని, ఆదివారాల్లో 30వ వార్షికోత్సవ సభలు జరపడానికి నిర్ణయించినట్లు వ్యవస్థాపక అధ్యక్షులు డా॥ మానేపల్లి తెలియజేస్తున్నారు. ఒక ఆహ్వానసంఘం ఏర్పడింది. అందులో డా॥ దేవదానం రాజు, ఉప్పల రాజు, డి. శ్రీరామూర్తి, డా॥ ఎన్. చంద్రశేఖర్, బి. తిరుపతిరాజు (వేణు) మొదలైనవారున్నారు. దీనికి మరికొందరితో కలిసి తుదిరూపం ఏర్పడనుంది.

నవంబర్ 8, 9 తేదీల్లో జరిగే ఈ సభలకు “సాహిత్య, సాంస్కృతిక, ప్రజా ఉద్యమ రంగాల్లో ఉత్తరాంధ్ర పాత్ర 1947 - 2007” అనే అంశం ప్రధానంగా ఉపన్యాసాలు, చర్చలు జరుగుతాయి. 8వ తేదీ ఉదయం ప్రారంభ సభ, సందేశాలు అనంతరం రెండవ సభ, భోజనానంతరం మూడవ సభ, సాయంత్రం నాల్గవ సభగా కవి సమ్మేళనం, 9వ తేదీ ఉదయం సభ, మధ్యాహ్నం ఆరవ సభ, సాయంత్రం సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు జరుగుతాయి. కాశీపట్నం రామారావు, శివారెడ్డి మొదలైన ప్రముఖులు పాల్గొనే అవకాశం ఉంది. సభలో తమ పుస్తకాలు ఆవిష్కరించేసుకోదలచినవారు ముందుగా సంప్రదించడం అవసరం.

మరిన్ని వివరాలకు : డా॥ మానేపల్లి, అవగాహన విద్యాసాగర్, యలమంచిలి. ఫోన్ నెం. 08931 - 231834

ఆహ్వానం
ప్రతి నెల రెండవ ఆదివారం 'కవి సమ్మేళనం' సాహితీ ప్రపత్తి ఆధ్వర్యంలో ప్రతి నెల రెండవ ఆదివారం జరిగే కవి సమ్మేళనంలో భాగంగా సెప్టెంబర్ నెల రెండవ ఆదివారం (14వ తేదీ) సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రంలో 'భూవేదానాలు' అనే అంశంపై కవి సమ్మేళనం. అందరికీ ఆహ్వానం.
- సత్యభాస్కర్ (9392649295)
- వారప్రసాద్ (9490099059)

డా॥ పత్తిపాక మోహన్ కు 'ఎక్స్రే అవార్డు'

ప్రముఖ కవి, మారసం ప్రధాన కార్యదర్శి డా॥ పత్తిపాక మోహన్ కు 2007 సంవత్సరం ఎక్స్రే ఉత్తమ కవితా పురస్కారం లభించింది. విజయవాడకు చెందిన ఎక్స్రే సాహిత్య, సాంస్కృతిక సేవా సంస్థ అందించే ఈ పురస్కారం పత్తిపాక మోహన్ రచించిన 'ఎండమావులు' కవితకు ఈ పురస్కారం లభించగా 13 జూలై, 2008 ఆదివారం రోజున విజయవాడలో పద్మశ్రీ డా॥ తుర్లపాటి కుటుంబరావు అధ్యక్షతన జరిగిన ప్రత్యేక కార్యక్రమంలో ఈ పురస్కారాన్ని అందజేశారు. ముఖ్య అతిథిగా సాంఘిక సంక్షేమ శాఖ కమిషనర్ డా॥ ఎ. విద్యాసాగర్ ఐఎఎస్ పాల్గొని పురస్కారాన్ని అందజేశారు.

చిత్రంలో ఎడమ నుండి కుడికి శ్రీ ఎం. ఆదిత్య ప్రసాద్, స్టేషన్ డైరెక్టర్, ఎఐఆర్ విజయవాడ, ప్రొ॥ చేకూరి నరసింహారావు, ఎక్స్రే కొల్లూరి, డా॥ తుర్లపాటి, శ్రీ విద్యాసాగర్ ఐ.పి.ఎస్.

విజయవంతమైన 'సాహితీ ప్రవంతి'

మణుగూరు ద్వితీయ వార్షికోత్సవ సమావేశం

ఖమ్మం జిల్లా సాహితీ ప్రవంతి మణుగూరు శాఖా ద్వితీయ వార్షికోత్సవ సమావేశం ది. 23.7.2008 నాడు మణుగూరు పి.వి.కాలనీ కోదండరామాలయ ఆవరణలో ఏర్పాటు చేయబడింది. శాఖ అధ్యక్షులు బొమ్మరాజు యల్లయ్య అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సాహితీ సమావేశంలో ముఖ్య అతిథిగా కవి శ్రీ మాల్యశ్రీ గారు పాల్గొనగా కార్యదర్శి ఎమ్.డి. యూసుఫ్, సహాయకార్యదర్శి ఎస్.డి. నాసర్పాషా, కార్యవర్గ సభ్యులు ఎమ్.డి. ఇద్రిస్, కురి రాజేశ్వరరావులతో పాటు శాఖ సభ్యులు శ్రీమతి. కె. రేణుకాదేవి, రాచకొండ శ్రీనివాస్, కిలారు బాబు, వి. వెంకట్రావు, పవన్కుమార్లతోపాటు స్థానిక కవి మిత్రులు ఇందులో పాల్గొన్నారు. తొలుత సమావేశంలో ఇటీవల మృతి చెందిన కవులు, కళాకారులకు తమ ప్రగాఢ సంతాపాన్ని ప్రకటించింది. తదుపరి సమావేశం గత సంవత్సరం నిర్వహించిన కార్యక్రమాల గురించి, ఇకపై జరుప తలపెట్టిన కార్యక్రమాల గురించి చర్చించడం జరిగింది. తర్వాత, పెరుగుతున్న ధరలు -నలుగుతున్న మనిషి' అన్న ఆంశంపై జరిగిన చర్చలో పాల్గొన్న సభ్యులు పెరుగుతున్న నిత్యావసర పస్తువుల ధరలపై, పెరిగే ద్రవ్యోల్బణంపై తమ అభిప్రాయాలను, ఆందోళనను, నిరసనను తెలిపారు. చర్చలో భాగంగా అదే ఆంశంపై స్పందించిన కవులు తమ తమ కవితల్ని హృద్యంగా చదివి వినిపించారు. 'ధరలిప్పుడు పెరగడం లేదు/ రాకెట్లను మించి దూసుకుపోతున్నాయి/ బియ్యం ధర వింటే దయ్యం పడుతుంది.... 'అంటూ బొమ్మ రాజు యల్లయ్య, సంచినీండా డబ్బులు తీస్కొన్నా/ జేబు నిండని సరుకులు 'అంటూ శ్రీమతి రేణుకాదేవి' ఆకలి మంటలలో/ అలమటిం చే వర్షాలు... 'అంటూ కురి రాజేశ్వరరావు,' సామాజిక దోపిడీకి/ గురిజెతున్న సగటు జీవి' అంటూ రాచకొండ శ్రీనివాస్ కవితలు ఆహూతుల్ని అమితంగా అలరించాయి, ఆలోచింపజేశాయి. తదనంతరం శాఖ భవిష్యత్ ప్రణాళిక గురించి, ఆర్థికపరిస్థితి గురించి సభ్యులందరూ కల్పి చర్చించడం జరిగింది. శాఖ అభివృద్ధి గురించి అందరి సహకారాన్ని అందించాల్సిందిగా చేసిన విజ్ఞాపనతో ఈ సమావేశం విజయవంతంగా ముగిసింది.

నిజామాబాద్ జిల్లా కామారెడ్డిలో ఆగస్టు 3వ తేదీ తబ్దీల్ పుస్తకావిష్కరణ సభ. చిత్రంలో గరిశకుర్తి రాజేంద్ర, కవి వ్యాఖ్యాత వి.పి. చందన్ రావు ఎడమ నుండి దా|| అయాచితం నటేశ్వర శర్మ, దా|| రంగనాథ వాచస్పతి తబ్దీల్ పుస్తకరచయిత సిరిసిల్లా గఫూర్ శిక్షక్

కామారెడ్డిలో 'తబ్దీల్' పుస్తకావిష్కరణ

నిజామాబాద్ జిల్లా కామారెడ్డి పట్టణంలో జాతీయ సాహిత్య పరిషత్ ఆధ్వర్యంలో తేది 03 ఆగస్టు 2008 ఆదివారం రోజున మండల ప్రజాపరిషత్ మీటింగు హాలులో సిరిసిల్లా గఫూర్ శిక్షక్ గారి కవితా సంపుటి "తబ్దీల్" పుస్తకావిష్కరణ దా|| అయాచితం నటేశ్వరశర్మ గారి చేతుల మీదుగా ఆవిష్కరింపబడినది. వి.పి. చందన్ రావు పుస్తక సమీక్షకులుగా హాజరై పుస్తక సమీక్ష చేశారు. ముఖ్య అతిథులుగా తోకల రాజేశం, గరిశకుర్తి రాజేంద్ర, సూరారం శంకర్లు హాజరయ్యారు. ఈ కార్యక్రమానికి అధ్యక్షులుగా రంగనాథవాచస్పతి వ్యవహరించారు.

ఉత్తరాలు

సాహిత్య ప్రస్థానం జూలై సంచికలో రాచపాళెంవారు చేరాగారి విమర్శను విశ్లేషిస్తూ రాసిన వ్యాసం బావుంది. చేరా విమర్శలోని అనేక కీలకాంశాలను ఆయన ప్రస్తావించారు. వాటికి విలువ కట్టిన తీరు సమంజసంగా ఉంది. ఒక విమర్శకుడి మూలతత్వాన్ని, కాంట్రీబ్యూషన్ ను ఆవిష్కరించే వ్యాసం రాయడం అందరికీ చేతనయ్యే పని కాదు.

- ఆరెన్ వేంకటేశ్వరరావు, శృంగవరపు కోట, విజయనగరంజిల్లా

సాహిత్య 'ప్రస్థానం' మే-2008 సంచికలో ప్రచురించిన "కోటమర్రి రాధా హిమబిందుగారి" కల్పెం కథ బాగుంది. కథలో నిన్నటి గురించి మర్చిపో రేపటి గురించి ఆలోచించు అన్న సందేశం మాకు నచ్చింది. రచించిన రచయిత్రిగారికి, ప్రచురించిన మీకు మా ధన్యవాదములు

- బైరి విజయాశ్యాం, పైలట్ కాలనీ, మణుగూరు.

ఆగస్టు 16, 17 తేదీల్లో
సాహితీ స్రవంతి
అధ్యక్షులలో విజయవాడలో
జరిగిన సాహిత్యశాల దృశ్యాలు

ఉపాధ్యాయులు, తల్లితండ్రులు చదువవలసిన పుస్తకాల జాబితా

క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	పిల్లలు నేరుకోవడంలో ఎలా వెనకబడతారు?	60.00	13.	సర్వజియ్ వెమక	25.00
2.	పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు	60.00	14.	తమిళ సంస్కృతం	25.00
3.	టీచర్	40.00	15.	మహాత్మా జానకీ	35.00
4.	విముక్తి - విద్య	40.00	16.	మరిచి కథ	40.00
5.	టీచర్లకు ఉత్తరం	40.00	17.	తాళ్ళతాళ్ళన	25.00
6.	మామిడి...	10.00	18.	వరిజామ్యకమంలో ఏడాది వ్యవస్థ 1833-2003	15.00
7.	మీ ఒకటి	10.00	19.	వేదభాష	10.00
8.	కథల పాఠాలు	25.00	20.	సమాజం - సైన్స్ - సలహాదాయం	15.00
9.	బోధన - కోధన	30.00	21.	సైన్సు దరిత్రలో సామాజికాంశాలు	10.00
10.	విద్యనీ విద్యా సంస్థలు	25.00	22.	పిల్లల ఆలవాట్లు	25.00
11.	భాష-భాషం	20.00	23.	భారతదేశ దరిత్ర	25.00
12.	మీరు - మీ పిల్లలు	15.00	24.	పిల్లల భాష - ఉపాధ్యాయులు	25.00

పిల్లలు చదివే పుస్తకాల జాబితా

క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	మనదేశం మన భూమి	20.00	34.	మామిడి కథలు	10.00	67.	యమిని దర్శించు	10.00
2.	అద్భుతాలు	25.00	35.	సర్వజియ్ సాధు-అంబాదేవేంద్రులు	15.00	68.	బునారు తుల	15.00
3.	పరిమం - పేదోయి	15.00	36.	అమృతాంబులం-పిదు	10.00	69.	మామిడి పుస్తకం	15.00
4.	సైన్స్	20.00	37.	కేవల	10.00	70.	బోధన నేర్పన సాతం	15.00
5.	విశ్వవిజ్ఞాన శాస్త్రాలు	15.00	38.	బిల్లం వదిలించు	15.00	71.	పులి-తాటిలు	10.00
6.	పిల్లల కథలు	15.00	39.	బునారు కథలు	40.00	72.	సూర్య-సూర్య	10.00
7.	విజ్ఞాన శాస్త్రాలు	15.00	40.	పిల్లల సైన్స్ - సైన్స్ జానక	15.00	73.	సైన్సు పుస్తక సంకలనం	15.00
8.	నైజా సీత కథలు	15.00	41.	మనవిజ్ఞాన	20.00	74.	కుడి-ఎర్రము	10.00
9.	భారతీయ శాస్త్రవిజ్ఞానం	15.00	42.	సర్వజియ్-జీవవరిజామి	30.00	75.	నాకా-మిడి	15.00
10.	అంబం సాధు	15.00	43.	సంకలనం తల్లిపాట	30.00	76.	సంకలనం-సైన్సుకలనం	10.00
11.	పిల్లల గీతం	15.00	44.	పిల్లల-విజ్ఞానం	25.00	77.	సంకలనం నిజాయితీ	10.00
12.	పిల్లల-సమస్యలు	20.00	45.	సర్వజియ్ అమృతాంబులం-విజ్ఞానం	45.00	78.	అమృతాంబులం	10.00
13.	సంకలనం తమిళం	15.00	46.	కాకినాడలో నేర్పన	20.00	79.	అద్భుతం సంకలనం	15.00
14.	కథలలో తమిళం	15.00	47.	అమృతాంబులం గ్రామంలో	10.00	80.	సమస్త సైన్సులు	15.00
15.	నానామ - సాంకేతికం	25.00	48.	సైన్సు సమస్య-సమస్య కథలు	15.00	81.	కథలు	15.00
16.	తమిళం మాతృభాష	25.00	49.	సంకలనం	30.00	82.	కథలలో మాతృభాష-1	25.00
17.	సాధు & తిలుగుసాధు	15.00	50.	భారతీయ	10.00	83.	కథలలో మాతృభాష-2	25.00
18.	పిల్లల సంస్కృతం	25.00	51.	కాకినాడలో కథలు	15.00	84.	కాకినాడలో కథలు	45.00
19.	అద్భుతం అటలు	30.00	52.	అమృతాంబులం	20.00	85.	పిల్లలసంకలనం	25.00
20.	సర్వజియ్ మాతృభాష	20.00	53.	సమస్తజాతి కానక	15.00	86.	సమస్తజాతి	15.00
21.	కథలలో మాతృభాష	40.00	54.	సంకలనం పేరు	25.00	87.	సంకలనం అమృతాంబులం	15.00
22.	అటలులో మాతృభాష	30.00	55.	అంబం సంకలనం	20.00	88.	కథలలో కథలు	25.00
23.	సామలం మాతృభాష	20.00	56.	పిల్లలు	15.00	89.	కథలలో కథలు	15.00
24.	సామలం	25.00	57.	పిల్లలకు దినములు	20.00	90.	కథలలో కథలు పేరు	40.00
25.	తమిళం-1	30.00	58.	విశ్వవిజ్ఞానం-సంకలనం	10.00	91.	సంకలనం	10.00
26.	తమిళం-2	30.00	59.	సమస్త సంకలనం	20.00	92.	సమస్త సంకలనం-పిల్లలసంకలనం	20.00
27.	కథలు	10.00	60.	కుడి భారతీయ కథ	20.00	93.	సంకలనం	25.00
28.	కాకినాడలో కథలు	10.00	61.	మరిచి కథ	20.00	94.	సామలం పేరు	20.00
29.	సామలం-సంకలనం	15.00	62.	సమస్త కథలు	20.00	95.	సమస్త సంకలనం-సమస్యలు	15.00
30.	సంకలనం-సామలం కథలు	25.00	63.	సమస్తం	10.00	96.	సమస్త సంకలనం	25.00
31.	గణితమాతృభాష	20.00	64.	విజ్ఞానం	20.00	97.	సమస్త సంకలనం అమృతాంబులం	25.00
32.	సంకలనం సంకలనం	10.00	65.	సమస్తం తాళ్ళన	10.00	98.	సమస్త సంకలనం	20.00
33.	అటలు సంకలనం	10.00	66.	అమృతాంబులం-సమస్యలు	15.00	99.	అమృతాంబులం	15.00

ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్

1-1-187/1/2, లక్ష్మదర్శి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27660013

గమనిక : పై పుస్తకాలు స్కూలు గ్రాంటు నుండి కాని, టీచర్ గ్రాంటు నుండి కానీ మీ స్కూలుకు కొనుగోలు చేసుకోవచ్చును. ప్రజాశక్తి బుక్ హౌస్, హైదరాబాద్ పేరిట డి.డి./ఎం.ఓ. తీసి పంపవలెను.